

ఫిబ్రవరి 1970

ఆంధ్రప్రదేశ్

50 పైసలు

తెలంగాణా గురించి...

విస్తీర్ణం, జనాభా జన సాంద్రత 1961

	విస్తీర్ణం (మైళ్ళలో)	జనాభా (లక్షలలో)	చదరపు మైలుకి జనసాంద్రత
తెలంగాణా	44,313.9	127.12	318
ఆంధ్రప్రదేశ్	106,052.4	359.83	339

జనాభా పెరుగుదల 1921-1961

	1921 లో (లక్షలలో)	1951 లో (లక్షలలో)	1961 లో (లక్షలలో)
తెలంగాణా	69.61	108.99	127.12
ఆంధ్రప్రదేశ్	214.20	311.15	359.83

గ్రామీణ పట్టణ జనాభా 1961

	మొత్తం జనాభా (లక్షలలో)	మొత్తం గ్రామీణ జనాభా (లక్షలలో)	మొత్తం పట్టణ జనాభా (లక్షలలో)	మొత్త జనాభాలో గ్రామీణ జనాభా శాతం	మొత్తం జనాభాలో పట్టణ జనాభా శాతం
తెలంగాణా	127.12	102.62	21.50	80.7	19.3
ఆంధ్రప్రదేశ్	359.83	297.09	62.74	82.6	17.4

ఆంధ్రప్రదేశ్

సంపుటి: 14 | ఫిబ్రవరి 1970 | సంచిక: 4

మాఘం-ఫాల్గుణం-1891 శా.శ

ప్రధాన సంపాదకులు : పెండ్యాల వామనరావు

ఈ సంచికలో....

ముఖపత్రం ఫోటో : నందగోపాల్

నాలుగవ అట్ట : వెలుగుకు దారులు

వెల: 50 పైసలు

సాలుచందా ఆరు రూపాయలు

Regd. No. H. 135.

ఈ సంచికలో రచయితలు వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలు తప్పని సరిగా ప్రభుత్వానికి సంబంధించినవిగా భావించనక్కరలేదు.

పేజీ

శుభారంభం

ఈ కొత్త సంవత్సరం మొదటి నెలలో ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో — ముఖ్యంగా రాజధానీ నగరం హైదరాబాదులో పండుగ ఉత్సాహం పరవళ్లు త్రొక్కింది. ఏదో ఒక కారణంచేత ఏదో ఒక ప్రాంతంలో గతఏడాది కలిగిన కష్టనష్టాలు కొత్తసంవత్సరంలో తొలగిపోయి శుభప్రదమైన వాతావరణం ఏర్పడింది. మరొక కొత్త దశాబ్ద కాలానికి నాందియైన నూతన సంవత్సరాది, వారం రోజులపాటు వీనుల విందుగా కన్నుల పండువుగా జరిగిన సంగీతనృత్యోత్సవాలు, సంక్రాంతి పండుగ, ఆనందోత్సాహాలతో జరిగిన యాత్రావారోత్సవాలు, భారత రిపబ్లిక్ మూడో దశాబ్ద కాలాన్ని ప్రారంభించిన యీయేటి రిపబ్లిక్‌దినోత్సవం—యిలా ఒకదానితర్వాత ఒకటి వడివడిగా వచ్చి సుఖశాంతి వాతావరణ చిహ్నంగా ప్రజలకు ఆశావహమైన, ఒక నూతన దృక్పథాన్ని కలిగించాయి — అని రాష్ట్రగవర్నరు శ్రీ ఖండూభాయ్ దేశాయ్ రిపబ్లిక్ దినోత్సవ సందర్భంగా ఆకాశవాణి ద్వారాచేసిన తమప్రసంగంలో చెప్పినది పూర్తిగా యథార్థం. ఆర్థికాభ్యుదయానికి, దేశప్రగతికి శాంతి, సామరస్యాలు ప్రాతిపదిక అంశాలని ఆయన పేర్కొన్నారు. శాంతికి భంగకరమైనదేదీ చేయవద్దని ఆయన విజ్ఞప్తిచేశారు.

ఇదే విషయాన్ని ముఖ్యమంత్రి శ్రీ కాసు బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు కూడా తమ రిపబ్లిక్ దినోత్సవ సందేశంలో పేర్కొన్నారు. హృదయాలమధ్య ఇరుకైన అడ్డుగోడలు నిర్మించి, ప్రగతి గమనానికి ప్రతిబంధకంగా నిలిచి, చారిత్రికంగా లభించిన అవకాశాలను జారవిడుచుకోవద్దనీ, వ్యక్తిగత విద్వేషాలకూ అల్లరిచిల్లర తగాదాలకూ, స్వార్థపరత్వానికీ అతీతంగావుండి దేశంలో గణనీయమైన స్థానాన్ని సాధించిన ఈ నాలుగుకోట్ల తెలుగు ప్రజల రాష్ట్రమైన ఆంధ్రప్రదేశ్ అభివృద్ధికి పాటుపడవలసిందనీ ఆయన ప్రజలకు విజ్ఞప్తిచేశారు. దారిద్ర్యనిర్మూలనకూ, అభివృద్ధి నిరోధకతత్వాన్ని ఎదుర్కొనడానికీ, కుల, మత ప్రాంతీయ ధోరణులను నిర్మూలించడానికి ప్రతిజ్ఞా కంకణం ధరించవలసిందని ఆయన ప్రజలను ఉద్బోధించారు.

ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంక్రింద మొట్టమొదటిసారిగా హైదరాబాదులో జరిగిన సంగీతనృత్యోత్సవం సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల చరిత్రకు ఒక కొత్త శోభను చేకూర్చింది. ఇటు కర్ణాటక బాణీకి, అటు హిందూస్థానీ బాణీకి చెందిన సంగీత, నృత్యాలకు సంబంధించిన సుప్రసిద్ధగాత్ర, వాద్యవిద్వాంసులు, రాష్ట్రంలోవారూ యితర రాష్ట్రాలవారూ—ప్రదర్శించిన కళా నైపుణ్యంతో కన్నుల పండువుగా, వీనుల విందుగా ఒక అపూర్వ ప్రదర్శన జరిగింది. ఈ సంగీత నృత్యోత్సవం యిక ముందు ఏటేటా జరుగుతూ వుండవచ్చు.

బాణాసంచా ప్రేలుళ్ళు, విద్యుద్దీపాలంకరణ, కార్ల ఊరేగింపు, విదేశీ ప్రముఖులు అతిథులుగా హాజరుకావడం వంటి కార్యక్రమాలతో జరిగిన యీ యాత్రిక వారోత్సవం రాష్ట్రంలో మంచి శోభా, సౌభ్రాతృత్వ వాతావరణ మేర్పరచింది ప్రజలనుంచి, ముఖ్యంగా యువకులనుంచి లభించిన ప్రోత్సాహం ఎన్నడూ కని విని ఎరుగనిది. ఈ కార్యక్రమాలన్నింటికీ అశేష సంఖ్యలో ప్రజలు హాజరయ్యారు. విశాఖపట్నంలో జరిగిన యాత్రిక వారోత్సవాలు కూడా ప్రజల్లో అమితమైన ఉత్సాహాన్ని రేకెత్తించాయి.

విదేశీయాత్రికుల్నే, దేశీయ యాత్రికుల్ని ఆకర్షించడానికి నూతనోత్సాహంతో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేస్తున్నకృషికి నిదర్శనం రాష్ట్ర యాత్రిక వారోత్సవాలు. దీనివల్ల ఒకవైపు హైదరాబాదు నగరానికీ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రానికీ ఆర్థికంగా ఎంతోలాభం చేకూరుతుంది, మరో వంక జాతీయ సమైక్యతను పెంపొందించి అంతర్జాతీయ అవగాహనకు దోహదం కలుగుతుంది. యాత్రికులను ఆకర్షించే కార్యక్రమం చాలా ఆసక్తితోకూడిన అంశం. అన్నిరంగాలకు పరివ్యాప్తమైన కార్యక్రమం. ఇదిరాజకీయాలతో సంబంధంలేనిది. వాదోపవాదాలకు తావులేనిది. ఈ విషయంలో భిన్నాభిప్రాయాలు వుంటాయని వూహించడానికి కూడా వీలుండదు. యాత్రా కార్యక్రమాలను అభివృద్ధిపరచడం కేవలం ప్రభుత్వ బాధ్యత మాత్రమేకాదు. ప్రభుత్వం ఈ విషయంలో ఒక సంధానకర్త మాత్రమే. ప్రతి పౌరుడు యాత్రా విషయాలశాఖలో స్వచ్ఛంద ప్రతినిధియే. ప్రతి పౌరుడూ ఆతిథ్యం యివ్వడానికీ, స్వీకరించడానికీ అధికారంగలవాడే. అనధికార రంగంనుండి సహాయసహకారాలులభిస్తేగాని మన ఆర్థికప్రగతికి దోహదంచేసే యీ పర్యటనలను అభివృద్ధిపరచే ప్రయత్నాలు ఏవీ విజయవంతంకావు. దీని అభివృద్ధికి ప్రజలభాగస్వామ్యం తప్పనిసరిగా వుండాలి. ఈ సహకారం, యీ నాడు పుష్కలంగా లభిస్తువుండడం నిజంగా ఆనందించదగ్గ విషయం.

పి. వై. ఆర్

"శాంతి సామరస్యాలు ప్రగతికి ప్రాణం వంటివి"

—గవర్నరు సందేశం

రిపబ్లిక్ దినోత్సవ సందర్భంగా 1970 జనవరి 26వ తేదీన ఆకాశవాణి హైదరాబాదు కేంద్రంద్వారా రాష్ట్ర గవర్నరు శ్రీ ఖండూభాయ్ దేశాయ్ ఒక సందేశంఇచ్చారు. ఆ సందేశం పూర్తి పాఠం ఈ దిగువ ఇస్తున్నాము.

"ఈ నాడు మనం భారత రిపబ్లిక్ ఇరవయ్యో వార్షికోత్సవం జరుపుకుంటున్నాం. పంధొమ్మిది వందల యాభైలో సరిగ్గా ఇదే రోజున భారత దేశం సర్వ ప్రజల హర్షానందాలతో పరిపూర్ణ ప్రజాస్వామిక రాజ్యంగా రూపొందింది. ఈ సందర్భంలో రాష్ట్ర ప్రజలకూ, యావద్భారత ప్రజానీకానికీ నా హృదయపూర్వక అభినందనలూ, శుభాకాంక్షలూ అందజేస్తున్నాను. ఈ ఇరవయ్యేళ్ళలోనూ ప్రపంచమూ, భారత దేశమూ ఎన్నో పెద్ద పెద్ద మార్పులను చవిచూశాయి. కొత్తగా విదేశీ పాలకుల సంకెళ్ళ నుండి విముక్తిచెంది స్వేచ్ఛావాయువులను పీల్చిన స్వతంత్ర రాజ్యం అనే స్థితి నుంచి శక్తివంతమైన, సంతోష చైతన్యాలు వెల్లివిరిసే ఆధునిక రాజ్యంగా రూపొందడానికి భారతదేశం అనాదినుండీ నిరంతరంగా పరిశ్రమిస్తున్నది. వలస ఆర్థిక వ్యవస్థతోకూడిన వ్యావసాయిక దేశం అనే దశనుండి, వ్యవసాయ రంగంలో పురోగమిస్తూనే పారిశ్రామిక రంగంలోకూడా పాటుపడుతున్న ఒకానొక దశకు మన దేశం చేరుకున్నది. సాంఘిక, ఆర్థిక సమానత్వాన్ని సాధించడానికి పెద్ద పెద్ద బ్యాంకులను జాతీయం చేయడం, భూసంస్కరణలను ప్రవేశపెట్టడం, జీవిత భీమాను జాతీయం చేయడం వంటి చర్యలు దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థను పటిష్టం చేయడానికీ, సంపదను సమానంగా ప్రజలకు పంపిణీ చేసేందుకు మార్గాలను వేయడానికీ ఉద్దేశించినవే.

"మనం నిర్మించుకున్న రాజ్యాంగం ప్రకారం న్యాయ నిర్ణయంలో అందరూ సమానులే. అందరికీ వాక్స్వాతంత్ర్యం, భావప్రకటనా స్వాతంత్ర్యం లభించాయి. రాజ్యాంగంలోని ఆదేశ సూత్రాలు, ప్రాథమిక హక్కులు, మతాతీత సాంఘిక వ్యవస్థా స్వభావం — ఇవి మన దేశ భవిష్యత్తుకు మూల స్తంభాలుగా పేర్కొనదగిన ప్రత్యేక లక్షణాలు.

"సామాన్యుని ఉద్దేశించిన ప్రాథమిక హక్కులవలన అతను దేశ పాలనలో భాగస్వామి కావడానికి మాత్రమే గాక దేశ భవిష్యత్తును తీర్చి దిద్దడంలో సైతం భాగస్వామి కావడానికి వీలు కలిగిస్తుంది.

మతాతీతవిధానం

"లోగడ నేను చెప్పినట్టుగా మన రాజ్యాంగంలోని అతి ప్రధానమైన అంశం — మతాతీత విధానం. దీనిలో మన పురాతన భారతీయ విజ్ఞానం ప్రతిబింబిస్తుంది. సహనశీలమూ, సర్వ జన సమానతాభావమూ ద్యోతకమవుతాయి. నిజానికి ఇది మనలో మనకు విశ్వాసాన్ని కలిగిస్తుంది.

"మన రాజ్యాంగంలో మతం, కులం, సమాజం కారణంగా మనిషికీ మనిషికీ మధ్య విచక్షణకు తావు లేదు. ఆర్థిక స్థితీ, సాంఘిక స్థితిగతుల కారణంకా మనుష్యుల మధ్య తేడాకు అవకాశం లేదు. రాజ్యాంగం ప్రకారం ప్రజలందరూ సమానులే. న్యాయం అందరికీ ఒక్కటే. ఈ సమతా భావాన్ని, మత రహిత ధోరణిని పరిపోషించి, జాతి సమైక్యతనూ, ఏకత్వాన్నీ చెక్కు చెదరనీయకుండా కాపాడవలసిన బాధ్యత మన మీద ఉంది.

"రెండు శతాబ్దాల పరిపాలనలో క్షీణించిపోయిన మన ఆర్థిక వ్యవస్థను పునరుజ్జీవింపజేసి పునర్వ్యవస్థీకరించి, చంద్రునిపై కాలుపెట్టిన ఆధునిక కాలంలో ఈనాటి ఆధునిక ప్రపంచాన్ని

దృష్టిలో వుంచుకుని మన దేశాన్ని సరికొత్త తరహాలో తీర్చి దిద్దే బృహత్తర కృషిలో యీనాడు దేశం మునిగివుంది. మన రెండు దశాబ్దాల ప్రణాళికా కృషివల్ల మనదేశం ఆర్థికరంగంలో గణనీయమైన ప్రగతిని సాధించినదన్న సత్యాన్ని ఎవరూ కాదన లేరు. ఇతర స్వేచ్ఛా రాజ్యాల సరసన అభ్యుదయ పథంలో ప్రయాణించే స్థితికి చేరుకున్నామనే మాట యథార్థం.

ప్రజలలో క్రియాశీలత :

"గడచిన మూడు పంచవర్ష ప్రణాళికలవల్లా సాధించిన అభివృద్ధి దృష్ట్యా యీనాడు మనం మన చతుర్థ ప్రణాళిక లక్ష్యాలను మరింత ఎక్కువగా పెంచుకున్నాం. ఆంధ్రప్రదేశ్ విషయంలో కూడా యిదే జరిగింది. ప్రణాళికలద్వారా వీలైనంత ఎక్కువ ప్రయోజనాలను సాధించాలంటే ప్రణాళికా కృషిలో మునిగివున్న ఏ కొద్దిమందిలో మాత్రమే గాక యీ ప్రణాళికా అమలుతో సన్నిహిత సంబంధంగల లక్షలాది ప్రజానీకంలో సైతం ఒక విధమైన క్రియాశీలతా, లక్ష్య గమనమూ, కృషికి అంకితమయ్యే మనసూ, మార్గదర్శకతా వుండాలి. అందుచేత వేర్పాటు ధోరణులవల్ల ఉత్పన్నమైన విచ్ఛిన్నకర శక్తులకూ, వినాశకర శక్తులకూ యీనాడు తావులేదు. సమైక్యతా భావం, ప్రజాస్వామ్య ధోరణి, మత రహిత విధానం–ఇవే యీనాడు మన ప్రధాన లక్ష్యాలు.

"అభ్యుదయానికీ, ఆర్థికాభివృద్ధికీ ప్రధానంగా కావలసినవి శాంతి, సమానత్వాలు. అందుచేత శాంతి భద్రతలకు అంతరాయాన్ని కలిగించే ఏ చర్యా కూడనిపనే. ప్రతి వ్యక్తీ ప్రతి వర్గమూ తన శ్రేయస్సుకూ, అభివృద్ధికీ తాను శాంతి మార్గంలో, సక్రమ పద్ధతిలో శ్రమించే హక్కు కలిగివున్నప్పటికీ ఇతరుల మార్గాలకు ప్రతిబంధకంగా వుండే అధికారం వారికి ఏమాత్రంలేదు. మన ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం పెద్దరాష్ట్రం. ఇక్కడ వ్యవసాయ, ఖనిజ, అటవీ సంపదలు విస్తారంగాన్నాయి. ఈ సంపదలను సక్రమంగా వినియోగించుకోగలిగితే సామాన్యుని జీవన పరిస్థితులు నిస్సంశయంగా మెరుగుపడగలవు. ఉత్తర, దక్షిణ భారత దేశాలను కలిపే వంతెనగా ఆంధ్రప్రదేశ్ వున్నది. ఇరు ప్రాంతాలకుచెందిన శీతోష్ణస్థితిగతులు, స్వభావాలు కలిగివుంది. సర్వ సంస్కృతుల్కు సంగమైనదిగా రాష్ట్ర రాజధానీ నగరం విలసిల్లుతున్నది. అందుచేతనే యీ రాష్ట్రం మొత్తం దేశంలోనే ఒక సమన్వయ సంధాన కర్తగా వ్యవహరించవలసివుంది.

గాంధీజీ చూపిన మార్గంలో . . .

"ఈనాడు దేశం ఆర్థికరంగంలో అభ్యుదయ పథంలో పురోగమిస్తున్నది. స్వాతంత్ర్య ఫలాలు సామాన్యునికి అందే విధంగా మనంకూడా యీ పురోగమన ప్రస్తానాన్ని కొనసాగించ వలసి వుంది. సామాన్యుని జీవన స్థితులను మెరుగుపరచడానికి ప్రత్యేక చర్యలను తీసుకోవడం ఈ గాంధీ శత జయంతి సంవత్సర సమయంలో మరింత అవసరం. గాంధీజీ బోధించిన వాటిని ఆచరణలో పెట్టి, ఆయన నిర్దేశించిన మార్గంలో ప్రయాణించినప్పుడే గాంధీజీకి మనం న్యాయం చేకూర్చినవారమవుతాము.

"ఒకానొక సందర్భంలో డా. ఎస్. రాధాకృష్ణన్ గాంధీజీని గూర్చి ప్రస్తుతించిన మాటలతో నేను ముగిస్తాను "దేశమంటే కేవలం మనుషులేకాదు. అనేకమంది ప్రజల భావాలూ, హృదయాలూ కలిసిన ఒక సమిష్టి సమాజం. నలభై శతాబ్దాలుగా మనకు సంక్రమించిన విజ్ఞానం, ప్రేమ, త్యాగం–ఇవే ఏ దేశానికైనా–ముఖ్యంగా మనదేశానికి – తలమానికంగా వుండేవి. పునాదుల్ని కదల్చ వీలులేని ఆ మహోన్నత ఆదర్శ గుణాలు మన హృదయాలలో ప్రతిబింబించేంతకాలము మన భవిష్యత్తుకు ఎట్టి విపత్తూ లేదు."

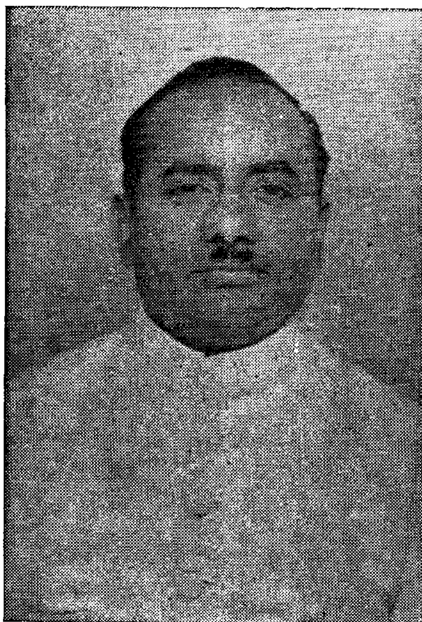
జై హింద్.

దేశాభిమానం నాకు కలదని
వట్టి గొప్పలు చెప్పుకోతోయ్
పూని ఏదైనాను ఒక మేల్
కూర్చిజనులకు చూపవోయ్

గురజాడ-

కొత్తదృక్పథం అవసరం

జె. వి. నరసింగరావు

ఇప్పటి తెలంగాణా పరిస్థితి ఏ విధంగా ఉత్పన్నమైనదీ అందరికీ తెలుసు. ఈ పరిస్థితిని ఉద్దేశపూర్వకంగా ఎవరో కల్పించారని నేను అనుకోవడం లేదు. కాని, ప్రేరణ లేకుండానే ఉత్పన్నమైన పరిస్థితిని స్వప్రయోజనాలకు వినియోగించుకోవడానికి ప్రయత్నించారు. అసంతృప్తి జెందిన వారందరూ ఏకమై దీనికొక రూపం కల్పించారు. పరస్పర విరుద్ధమైన భావాలూ, సిద్ధాంతాలూ కలిగిన ధనికులు, అధికారంలో వున్నవారికి వ్యతిరేకంగా తమలో అణగివున్న భావాలను వెల్లడించుకునే తలంపుతో కలిసి, ఒక నినాదం యిచ్చారు. ఇదివరలో అనేక ఉద్యమాలు ప్రారంభించబడినవి. అయితే వాటికొక సిద్ధాంతం, ప్రాతిపదిక వుండేవి. కాని దీని విషయంలో అటువంటిదేదీ వున్నట్లు కన్పించదు. కొంతమంది ప్రజలు దీనిలో ఏదోవిధంగా చేరారు. తరువాత తమ చర్యను సమర్థించుకునేందుకు ఫలానావారు యిలా చేశారనీ, మేము ఇలా చేస్తున్నామనీ అనడం సాగించారు. ఇటువంటి ఉద్యమం ప్రపంచ చరిత్రలోనే కనీ, వినీ, ఎరుగనటువంటిది.

పెద్దమనుషుల ఒప్పందం

పెద్ద మనుషుల ఒప్పందాన్ని ఉల్లంఘించడం దీనికి ముఖ్యకారణమని అంటున్నారు. ఈ ఒప్పందంమీద నేనుకూడా సంతకం చేశాను. దురదృష్టవశాత్తు ఇటువంటి ఒప్పందం ఒకటి జరగాలని భావించినవారిలో నేను ఒకణ్ణి. ఈ తప్పుకు నేనూ బాధ్యుణ్ణే.

ఎందుచేతనంటే ఎటువంటి రక్షణలు కానీ, ఒప్పందాలు కానీ లేకుండానే తమ తమ భాషా రాష్ట్రాలతో కలిసిపోయిన పూర్వ హైదరాబాదు రాష్ట్రంలోని కర్నాటక, మహారాష్ట్ర ప్రాంతాలకు చెందిన మన మిత్రులు, మన సహచరులు మనకంటే మంచి స్థితిలో వున్నారు దీనికి కారణం వారు మనకంటే తెలివైనవారు కావడం కాదు. వారు ఆయా రాష్ట్రాలలో భారత పౌరులుగా చేరిపోవడమూ, ఇతర పౌరులతో సమానావకాశాలు పొందడానికి ప్రయత్నిస్తుండడమే యిందుకు కారణం. కాని ఇక్కడ ప్రత్యేకమయిన పరిస్థితులలో మనం ఒప్పందం కొరకు పట్టు పట్టాము. ఆ పరిస్థితులు ఏర్పడడానికి కొంతవరకు బాధ్యులైనవారిలో నేనూ ఒకణ్ణని ఒప్పుకుంటున్నాను వెనుకబడినతనం మొదలగు కారణాల చేతకాక, ఇక్కడ మిశ్రమ సంస్కృతి వుండడంచేతనూ, ఉత్తర దక్షిణ దేశాల సంస్కృతులకు యిది సంగమ స్థానం కావడం చేతనూ నేనూ, నా సహచరులు కొందరూ ఆ సమయంలో హైద్రాబాదు రాష్ట్రాన్ని విభజించకుండా యథాతథంగా వుంచేటట్లు ప్రయత్నించాలని అనుకున్నాము. వివిధ భాషలు మాట్లాడుతూ సమైక్య దృష్టి కలిగిన ప్రజలు ఇక్కడ వుంటుండేవారు. మనతో కలిసిపోయిన ఇతర ప్రాంతాల వారికంటే మనం మంచి స్థితిలో వున్నామని నేను అప్పుడప్పుడు అనుకుంటుండేవాణ్ణి. ఈ దృష్టితోనే నేను హైదరాబాదు రాష్ట్రాన్ని యథాతథంగా వుంచడంలో తప్పేమీ లేదని అనుకున్నాను. కాని స్వామీ రామానందతీర్థ మార్గదర్శకత్వంలో అనేక మంది మిత్రులు ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థలో, ప్రజల ఆకాంక్షలను ప్రభుత్వం అర్థం చేసుకోవడానికీ, ప్రభుత్వ కార్యకలాపాలను ప్రజలు అవగాహన చేసుకోవడానికి వీలుగా భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఉండి తీరాలని అభిప్రాయపడ్డారు. సదుద్దేశంతో దేశ కాల పరిస్థితులకు అనుగుణంగా నడుచుకోవాలన్న ఆలోచనతోనే వారు ఆ విధంగా అభిప్రాయపడ్డారు. ఆ లక్ష్యం తోనే మేము చివరకు తగ్గాము. కాని మేము పట్టుదల చూపడం వల్ల ఫజల్ అలీ కమీషను కండ్ల తుడుపుగా "అవశిష్ట హైదరాబాదు"ను ప్రత్యేక ప్రాంతంగా వుంచవచ్చునని పేర్కొన్నది. పొరుగున వున్న ఆ యా భాషా రాష్ట్రాలకు చెందిన కొన్ని తాలుకాలూ, బీదరూ ఈ ప్రాంతంలో చేర్చబడినవి. కనుక అది తెలంగాణాకు మాత్రమే పరిమితమై లేదు. మన అపోహలు, సంశయాలు తొలిగి పోయేవరకూ అయిదు సంవత్సరాలపాటు "అవశిష్ట హైదరాబాదు" ను ప్రత్యేక ప్రాంతంగా వుంచవచ్చునని ఫజల్ అలీ కమిషను సిఫార్సు చేసింది. అది ప్రాతిపదిక మాత్రమే. ఈ కమిషను విదర్భకు ప్రత్యేక రాష్ట్ర ప్రతిపత్తిని యివ్వాలని సిఫార్సు చేయగా తెలంగాణా విషయంలో ఆ విధంగా సిఫార్సు చేలేదు.

తెలంగాణా ప్రాంతీయ సంఘం

రాష్ట్రాల పునర్నిర్మాణ సంఘం నివేదిక ప్రచురించబడినప్పుడు మేము, ఈ ప్రాంతములో నివసిస్తున్న ప్రజలకువున్న అపోహలను, సంశయాలను కొంతవరకైనా నివారించడం కొరకు ఏదైనా చర్య తీసుకోవాలని అనుకున్నాము. విశ్వవిద్యాలయంలో ప్రొఫెసరుగా పనిచేస్తున్న నా మిత్రుడు ఒకరు, స్కాట్లండ్ పద్ధతిలో ఒక విధమైన స్వయంపాలన ప్రతిపత్తి కోరవచ్చునని సలహా యిచ్చారు. నేను ఢిల్లీ వెళ్ళి, మాకు ఒక విధమైన అటానమీ వుండితీరాలనీ, కొన్ని విషయాలను చూచే బాధ్యత కేవలం మా ప్రతినిధులకు మాత్రమే అప్పగించాలనీ విజ్ఞప్తి చేశాను. కాని వారు అందుకు సమ్మతించలేదు. ఒక విధమైన రాజీ కుదిర్చారు. తెలంగాణా కొరకు ఒక ప్రాంతీయ సంఘాన్ని నెలకొల్పడానికీ కొన్ని విషయాలను మాత్రమే దానికి అప్పగించడానికీ వారు నిశ్చయించారు. విద్య, ప్రజారోగ్యం, మునిసిపల్ పరిపాలన యింకా కొన్ని యితర సాధారణ విషయాలు ఈ సంఘానికి అప్పగించబడినవి. మేము కోరిన దానికంతటికీ వారు సమ్మతించలేదు. ప్రాంతీయ సంఘం పరిధిలో ఎక్కువ విషయాలను చేర్పించడంకోసం అప్పటి సంయుక్త కార్యదర్శి శ్రీ హరిశర్మతో నేను ఎంతో గట్టిగా వాదించవలసి వచ్చింది. కాని ఈ ప్రయత్నంలో పూర్తిగా పరాజయం పొందాను. అప్పుడు హైద్రాబాద్ లో వున్న మిత్రుడు డా. చెన్నారెడ్డిగారిని నేను ఢిల్లీకి కూడా పిలిపించాను. కాని మేము ఉభయులమూ మా ప్రయత్నాలలో విఫలులమయ్యాము. కడపటికి కొన్ని విషయాలను మాత్రమే ప్రాంతీయ సంఘానికి అప్పగించడం జరిగింది. ద్వంద్వ విధానం నమూనాలో ఏదైనా జరిగితే బాగుంటుందని మేము ఆశించాము. కాని ప్రాంతీయ సంఘానికి కొన్ని అధికారాలను యిచ్చి దానిని సలహా సంఘమని పిలవడ ఏమంత గొప్ప విషయంకాదు. అయినప్పటికీ తెలంగాణా పట్ల మా అభిప్రాయాలను వెల్లడించడానికి ప్రాంతీయ సంఘం మాకు వీలు కల్పించగలదని అనుకున్నాము. ఈ విధంగా ప్రాంతీయ సంఘం అవతరణ జరిగింది. ఇది స్వతంత్ర సంస్థకాదు. ఇది శాసనసభ యొక్క ఉపసంఘం మాత్రమే. తెలంగాణాకు చెందిన శాసన సభ్యులు మాత్రమే ప్రాంతీయ సంఘం సభ్యులుగా వుంటారు ప్రాంతీయ సంఘం రాష్ట్ర శాసన సభయొక్క కమిటీ అయిన కారణంచేత దీని చర్చ వివరాలను పత్రికలకు కానీ, ప్రజలకు కానీ వెల్లడిచేయరు. తనకు కేటాయించిన అంశాలను మాత్రమే యిది చేపట్టుతుంది. కాని కాలక్రమేణా ప్రాంతీయ సంఘం విద్యుచ్ఛక్తి, సేద్యపు నీటిపారుదలతో సహా దాదాపు అన్ని అంశాలను చర్చించడం ప్రారంభించింది. కాని అప్పుడు మేము, ప్రాంతీయ సంఘం సలహా సంఘం కనుక తన పరిధిలో లేనటువంటి అంశాలను అది చర్చించినట్లయితే అందుకు ఆక్షేపణ వుండనవసరం లేదనీ యింతమాత్రపు సడలింపును ఇవ్వ వచ్చుననీ అనుకున్నాము. ఈ విధంగా ప్రాంతీయ సంఘం సర్వీసెస్, యిరిగేషన్ తదితర అంశాలపై తమ నివేదికలను పంపడం ప్రారంభించింది. కాని న్యాయ శాస్త్రరీత్యా యిది సరిఅయిన చర్య కాదు.

తెలంగాణా ఆదాయం

తెలంగాణాకు సంబంధించిన ఆదాయాలన్నింటినీ తెలంగాణా ప్రాంతంలో మాత్రమే ఖర్చు పెట్టాలన్నది కూడా పెద్దమనుషుల ఒప్పందంలోని షరతులలో ఒకటి. తెలంగాణా వెనుకబడిన ప్రాంతం. ఇటువంటి ప్రాంతానికి చెందిన మనం మా డబ్బును కేవలం మా కొరకే ఖర్చు పెట్టుకుంటామని అనడాన్ని ప్రజలు అర్థం చేసుకో లేకపోవచ్చు. ఆంధ్ర ప్రాంతంలో మద్య నిషేధం అమలులో వుండగా తెలంగాణాలో లేదు. అప్పట్లో తెలంగాణాలో అబ్కారీ ఆదాయం రూ. 8 కోట్లు మొదలు రూ. 10 కోట్ల వరకు వుండేది ఇప్పుడది 16 కోట్లకు పెరిగింది. తెలంగాణాలో మద్యనిషేధాన్ని ప్రవేశపెట్టేవరకు కానీ, లేక ఆంధ్ర ప్రాంతంలో మద్యనిషేధాన్ని ఎత్తివేసేవరకు కానీ తెలంగాణా ప్రాంతంలోని ఆదాయాలనన్నింటినీ యిక్కడనే వెచ్చించడం లాభసాటిగా వుండగలదని మేము అనుకున్నాము. మేము పరిశీలించిన అంశం అదొక్కటే. అప్పట్లో మాకెవ్వరికీ ఆర్థిక విషయాలు తెలియవు. దీనిని ఏ విధంగా లెక్కకట్టవలెనో, ఏ పద్ధతిలో అంచనా వేయవలెనో మాకు తెలియదు. "తెలంగాణా ఆదాయాల నన్నింటినీ ఇచ్చటనే ఖర్చు చేయాలి" అని మాత్రమే ఒప్పందంలో వ్రాసుకున్నాం.

ప్రాంతీయ సంఘం పని చేయడం ప్రారంభించింది. నివేదికలు పంపుతూ వుంది. రెండవ ప్రణాళిక చివరినాటికి తెలంగాణా మిగులు నిధులలో నుంచి దాదాపు రూ. 22 కోట్ల మొత్తాన్ని తెలంగాణా అభివృద్ధి కొరకు ఖర్చు పెట్టారు. ఇతర నిలువలు వున్నాయి.

సర్వీసులు

తెలంగాణా ప్రాంతంలో, రూ. 300ల వరకు జీతం లభించే ఉద్యోగాలలో కేవలం తెలంగాణా ప్రాంతానికి చెందినవారిని మాత్రమే నియమించాలన్న మరో నిబంధన కూడా పెద్దమనుషుల ఒప్పందంలో వుంది. తెలంగాణాలో విద్య తక్కువ కాబట్టి ప్రతి ఉద్యోగానికీ బహిరంగ పోటీ వుండేటట్లయితే తెలంగాణా వారికి ఉద్యోగావకాశాలేవీ వుండక పోవచ్చునన్న ఉద్దేశంతో ఈ ఏర్పాటు చేసుకొనబడింది. అయితే ఆ సమయంలో కూడా తెలంగాణా ప్రజలు విద్యారంగంలో సైతం ఎల్లప్పుడూ చాలా వెనుకబడిన వారుగానే వుంటారన్న న్యూనతా భావం నాకు లేదు. ఐదు సంవత్సరాలపాటు మాత్రమే ఈ ఏర్పాటు వుండాలని మేము అన్నాము. నిమ్నజాతులు, నిమ్నతెగలవారికి పది సంవత్సరాలు యిచ్చారు కనుక మాకు అయిదు సంవత్సరాలు చాలుననుకున్నాము. కొంతమంది మిత్రులు చెప్పున్నట్లు యిది శాశ్వతమైన ఏర్పాటుగా ఉద్దేశించబడలేదు. రక్షణలులేవు కాబట్టి "ముక్తి" లేదనీ, కనుక అధోగతి తథ్యమనీ అనడం సరికాదు. ఈ విధమైన న్యూనతా భావం నాకు ఎప్పుడూలేదు. తెలంగాణా ప్రజలు నిమ్నజాతులవారి కంటె వెనుకబడినవారనీ, నిమ్నజాతులవారికి 10 సంవత్సరాల వరకు రక్షణలను యివ్వగా తెలంగాణావారికి 5 సంవత్సరాలు

మాత్రమే యిచ్చినారనీ నేను ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. కర్నాటకం లోనూ, మహారాష్ట్రంలోనూ చేర్చబడిన ప్రాంతాల వారెవ్వరూ ఎటువంటి రక్షణలనూ కోరలేదు. రక్షణలను ప్రారంభంలో అయిదు సంవత్సరాల కొరకు ఉద్దేశించారు. తరువాత వాటిని మరో అయిదు సంవత్సరాలపాటు పొడిగించాలన్నారు. ఒప్పందాన్ననుసరించి ప్రభుత్వం రక్షణలను పొడిగించింది. అది మొదటి పొడిగింపు. ఆ గడువు 1969 మార్చిలో ముగిసింది. రెండవ సారి కూడా రక్షణలను మరికొంత కాలంపాటు పొడిగించాలన్న ఆత్రుత చూపించారు. ఆందోళన ప్రారంభం కావడానికి పూర్వమే రక్షణలను మరో అయిదు సంవత్సరాల వరకు పొడిగించాలని మేము భారత ప్రభుత్వానికి సిఫార్సు చేశాము.

మిగులు నిధులు

శ్రీ కాసు బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి నాయకత్వాన రాష్ట్రంలో కొత్త ప్రభుత్వం ఏర్పడిన వెంటనే, రక్షణలు ఎంతవరకు అమలు పరచబడుతున్నదీ, తెలంగాణా మిగులు నిధుల పరిస్థితి ఏమిటీ అనే అంశాలను ఆలోచించారు. ఈ మంత్రివర్గంలో నేనూ వున్నాను ప్రాంతీయ సంఘం కూడా చురుకుగా పని చేసింది. ఇదివరలో అనేక నివేదికలు పంపుతూ వచ్చింది. కాని ఈసారి మేమందరం కలిసి, మిగులు నిధులను నిర్ధారించి ఖర్చు పెట్టడం కొరకు ప్రయత్నించాము.

మన ఆర్థికశాఖ మిగులు నిధులను రూ 30.54 కోట్లకు అంచనా వేసింది. ఎవ్వరు కూడా వ్రేలెత్తి చూపించక పూర్వమే, ప్రత్యేక తెలంగాణా రాష్ట్రాన్ని గురించి ఎవ్వరూ ఆలోచించక పూర్వమే, మమ్ములను నిందించాలని ఎవ్వరూ అనుకోకపూర్వమే 1968 నవంబరు నెలలోనే— ఉభయ శాసన సభల సంయుక్త సమావేశంలో గవర్నరు చేసిన ప్రసంగంలో మిగులు నిధులకు సంబంధించిన ఈ మొత్తాన్ని గురించి పేర్కొనడం జరిగింది ఈ ప్రకారం మేము మిగులు నిధులను రూ. 30.54 కోట్లకు నిర్ధారించి, ఈ మొత్తాన్నంతటినీ నాలుగవ ప్రణాళికా కాలంలో ఖర్చు పెట్టడం జరుగుతుందని చెప్పడంద్వారా గతంలో అమలు జరుగని దానిని యిప్పుడు అమలు జరపడానికి కృషిచేశాము. ఈవిధంగా మొదటి సారిగా మిగులు నిధులు అంచనా వేయబడినవి. ఇవి నాలుగవ ప్రణాళికలో ఖర్చుపెట్టబడగలవని వాగ్దానం కూడా చేయబడింది. ఆందోళన ప్రారంభం కావడానికి ముందే యిదంతా జరిగిందనే విషయం గమనించాలి.

రిజర్వు చేసిన ఉద్యోగాలు

తెలంగాణా ప్రజల కొరకు ప్రత్యేకించబడిన ఉద్యోగాలలో ఎంతమంది ఆంధ్ర ప్రాంతీయులు పనిచేస్తున్నారో అంచనా వేయడానికి ఎవ్వరూ ప్రయత్నించలేదు. దీనిని అంచనా వేయించింది కూడా ఈ ప్రభుత్వమే, మేము అవసరమైన వివరాలను సేకరించి తెలంగాణాలో 1,07,538 ఉద్యోగాలు వుండగా వాటిలో 4,538 ఉద్యోగాలలో ఆంధ్రప్రాంతానికి చెందిన వారు పనిచేస్తున్నట్లు తెలుసుకున్నాము. ఎవ్వరూ వ్రేలెత్తి చూపక ముందే, తెలంగాణా వారి కోసం ఉద్దేశించబడిన ఉద్యోగాలలో పనిచేస్తున్న ఆంధ్ర ప్రాంతీయుల సానే తెలంగాణా వారిని మూడు నెలలలోగా నియమించాలని 1968 జూలైలో ఉత్తర్వు జారీచేశాము. గతంలో నిర్లక్ష్యం చేయబడిన దానిని సరిదిద్దడానికీ, ఈనాడు ఉద్యమానికి నాయకత్వం వహిస్తున్న మిత్రులు చేసిన నిర్లక్ష్యాన్ని సరిదిద్దడానికీ మేము ప్రయత్నించడం తప్పా? పొరపాట్లు జరిగితే సరిచేసుకోవాలని మేము అన్నాము. పైన తెలిపినటువంటి ఉద్యోగులలో 1,600 మంది ఉపాధ్యాయులున్నారు. తెలంగాణా వారైన జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షులే వారిని తాత్కాలికంగా ఎన్నిక చేశారు. ఆరోగ్య శాఖలో పనిచేస్తున్న నర్సులు తదితరులు 1,800 మంది వున్నారు. కేరళకు చెందిన నర్సులు కాశ్మీర్ మొదలు కన్యాకుమారి వరకు అంతటా కనిపిస్తారు. ఢిల్లీ ఆసుపత్రుల్లో మూడింట ఒక వంతు మంది నర్సులు కేరళవారే. కాని కేరళ నర్సులు తెలంగాణాలో పనికిరాలేదు! కొంత మంది ప్రజలూ, ఆందోళనకు నాయకత్వం వహిస్తున్న వారిలో కనీసం ముగ్గురు నలుగురైనా తప్పుడు ముల్కీ సర్టిఫికెట్లు యిచ్చారు. సర్టిఫికెట్లు జారీకి సంబంధించి శాసనసభలో ప్రశ్న అడిగారు. ఆ సందర్భంలో వారిపేర్లు బయటికి వచ్చాయి.

గోరంతలను కొండంతలుగా చిత్రించారు

ఒకే పార్టీలో అనేక పార్టీలు లేక వర్గాలు వుండవచ్చు. అపోహలూ వ్యక్తిత్వాలమధ్య ఘర్షణలూ వుండవచ్చు.కాని యివన్నీ ఆ పార్టీ అంతరంగిక విషయాలుగా మాత్రమే వుండాలి. ప్రజలను వాటిలోనికి లాగ కూడదు. వర్గవైరుధ్యాలకు ప్రజలను గురిచేయ కూడదు. ఈవిధమైన అంశాల నన్నింటినీ ఫిర్యాదులుగా రచ్చకీడ్చడం జరిగింది. అనేక కరపత్రాలు జారీ చేయబడినవి. ప్రతిచోటా అనుమానాస్పదమైన వాతావరణాన్ని కల్పించారు "అవును, నిజమే అన్యాయం జరిగింది" అని ప్రజలు అనడం మొదలు పెట్టారు. జరిగిన అన్యాయమేమిటో నాకు అర్థంకావడం లేదు, ఇది గోరంతలను కొండంతలుగా చేసి చెప్పడం తప్ప మరొకటి కాదు.

అఖిల పక్ష సమావేశం

మన ముఖ్య మంత్రి నిజమైన గాంధేయవాదిగా జరిగిన లోపాలను ఒప్పుకొని పరస్పర విరుద్ధమైన దృక్పథాలు కలిగిన ప్రజా ప్రతినిధులనందరినీ చర్చలకొరకు ఒక చోట సమావేశ పరిచారు. పొరపాట్లను సరిదిద్దడానికి ముఖ్యమంత్రి వాగ్దానంచేశారు. పొరపాటను ఒప్పుకోవడం జరిగింది కాబట్టి "మీ నేరాలను మీరు ఒప్పేసుకున్నా"రంటూ నిందించారు. తాను కాక తనకంటే పూర్వం అధికారంలో వున్నవారు చేసిన పొరపాట్లను అంగీకరించడం తప్పా? దీనిని గురించి హైకమాండ్ సభ్యుడు ఒకరు నన్ను కొన్ని ప్రశ్నలు అడిగినప్పుడు "అయ్యా మాకు పూర్వం వున్న వారు చేసిన పొరపాటకు మేము ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకొంటున్నాము. మేమేమి తప్పచేయలేదు." అని నేను బదులు చెప్పాను. మేము మిగులు నిధులను అంచనా వేయించి ఆ మొత్తాన్ని తెలంగాణా ప్రాంతంలో నాలుగవ ప్రణాళికలో ఖర్చుపెట్టడానికి వాగ్దానంచేశాము. ఉద్యోగాల విషయంలో కూడా ఈ విధంగానే చేశాము.

ప్రభుత్వం అవిచ్ఛిన్నంగా కొనసాగేటటువంటిది. మా బాధ్యతను మేము తప్పించుకొన జూడలేదు. పొరపాట్లను ఒప్పుకున్నాము.

మిగులు నిధుల అంచనా

మిగులునిధులను లెక్కగట్టే పద్ధతి విషయంలో కొంత వివాదం వున్న దృష్ట్యా ఈ మొత్తాన్ని నిర్ధారించడం కొరకు స్వతంత్ర ప్రతి పత్తిగలవారిని నియమించడానికి 1969 జనవరి 19వ తేదీన జరిగిన అఖిల పక్షసమావేశంలో అంగీకారం కుదిరింది. దీనిననుసరించి ఆడిటర్ జనరల్ ప్రతినిధి ఒకరు ఇచ్చటికి వచ్చి తమ నివేదికలో మిగులు నిధులను రూ 34.10 కోట్లకు నిర్ధారించారు. ఇది కుమార్ లలిత్ నివేదిక అని వ్యవహరించబడుతున్నది. తుదకు మిగులు నిధులను గురించి పరిశీలించడం కొరకు సుప్రీం కోర్టు న్యాయ మూర్తి శ్రీ వి. భార్గవా అధ్యక్షతన ఒక సంఘం నియమించబడింది. మిగులు నిధులను రూ. 100 కోట్లకు తేల్చినప్పటికి దానిని అంగీకరించడానికి మేము సిద్ధంగా వున్నాము. ఇద్దరు సోదరుల మధ్య అభిప్రాయ భేదం ఏర్పడినప్పుడు ఆ విషయాన్ని మూడవ వ్యక్తికి నివేదించడం సహజం. మొదట్లో మేము మిగులు నిధులు అంటే రెవెన్యూ మిగుళ్లు అని మాత్రమే అనుకున్నాము. కాని తరువాత దీని అర్థాన్ని విస్తృతీకరించారు. ప్రజలు సందేహాలు వెలిబుచ్చడం ప్రారంభించారు. లోతుకు వెళ్లకుండా వందకోట్లు అడిగినట్లయితే కనీసం యాభై కోట్లయినా వచ్చి తీరుతాయన్న ఆలోచనతో వ్యవహరించారు. మిగులు నిధుల విషయంలో పొరపాటు ఉద్దేశ పూర్వకంగా జరుగలేదు. నిధులను ఎవరో మళ్లించడం వంటిది కాదది. అది పొరపాటు అభిప్రాయం. రెవెన్యూ మిగుళ్లు తరువాత, లోటు బడ్జెట్లు వుంటున్నాయనీ, ఆంధ్రప్రాంతంలో చూపించిన లోటు మొత్తంలో 50 శాతం లోటు మొత్తాన్ని తెలంగాణాలో ఖర్చు చేసివుండవలసిందనీ, ఆ విధంగా ఖర్చుచేయ్యని మొత్తం కూడా మిగులులో చేరుతుందనీ అన్నారు. ఈ వాదాన్ని మేము కాదనలేదు. ఇద్దరు సోదరులమధ్య వివాదం వున్నప్పుడు సుప్రీం కోర్టు న్యాయ మూర్తి కంటే తక్కువ హోదా కలిగిన వారెవ్వరూ వివాదాన్ని పరిష్కరించ రాదని మాత్రమే మేము అన్నాము. మిత్రులు వివిధ అభ్యంతరాలు తెలుపకుండా వున్నట్లయితే ఆయన తన తీర్పుచెప్పి పరిష్కారం చేసివుండేవారు. సమస్య పరిష్కారం కాకుండా ఎప్పుడూ రగులుతూవుంటే కొంతమందికి ఆనందంగా వుంటుంది. కనుక న్యాయమూర్తి భార్గవా తమ నివేదికను అందజేయడానికి సిద్ధంగా వున్న సమయంలో కొంతమంది ఆయన విచారణ జరిపే అంశాలను విస్తృతీకరించాలని కోరారు. మిగులు నిధులను తేల్చి చెప్పే వరకూ మేము నిరీక్షిస్తూ ఊరకుండదలచలేదు. జరిగే ఆలశ్యాన్ని ఆసరాగా తీసుకోలేదు. ఈ సంవత్సరం రూ. 9 కోట్లు ఖర్చు పెట్టదలచాము. ప్రతి జిల్లాకూ కోటి రూపాయల చొప్పున కేటాయించాము. ఈ యేడాది పథకాలను సిద్ధపరచాము. కొన్నింటిని చేపట్టడం, డబ్బు ఖర్చు పెట్టడం జరుగుతున్నది. 5 సంవత్సరాల పాటు సంవత్సరానికి రూ. 9 కోట్ల చొప్పున ఒక అంకెను పరోక్షంగా మేము ఒప్పుకున్నాము. ఇక ఉదాహరణకు అమ్మకంపన్ను సంగతి చూద్దాము. అమ్మకం పన్ను యిచ్చట చెల్లింపబడుతుండగా ప్రొక్యూరుమెంటు ఆంధ్రప్రాంతంలో జరుగుతున్నది. ప్రొక్యూరుమెంటు నిష్పత్తిని బట్టి అమ్మకం పన్ను మొత్తాలను ఉభయ ప్రాంతాల మధ్య పంపిణీచేయాలని ఆంధ్ర సోదరులు అంటున్నారు. ఇలా చేయడం సమంజసం కాదా? అది తప్పనికానీ, ఒప్పని కానీ నేను అనను. ఏది ఏమైనప్పటికీ వివాద గ్రస్తమైన అంశాన్ని పరిష్కరించడానికి సంఘం వుంది. కొన్ని లోపాలు ఏవైనా వున్నట్లయితే ఆ అంశాలన్నింటినీ సర్దుబాటు చేయడానికి న్యాయమూర్తి భార్గవా తీర్పు తోడ్పడుతుంది.

రక్షణలు

ఉద్యోగాలకు సంబంధించిన రక్షణలను సంధికాలమైన అయిదు సంవత్సరాల కొరకు ఉద్దేశించారు. ఒక సారి యివి పొడిగించబడినవి. రెండవ సారి పొడిగించడానికి కూడా సదుద్దేశంతో భారత ప్రభుత్వానికి మేము సిఫార్సు చేశాము వారు ఈ విషయంలో శాసనం కూడా చేశారు. ఆందోళన ప్రారంభం కావడానికి ముందే పొడిగింపును కోరాము. తరువాత, తెలంగాణా ఉద్యోగాలలో పనిచేస్తున్న ఆంధ్రప్రాంతీయులైన ఉద్యోగస్థులందరినీ మూడు నెలలలోగా ఆంధ్రప్రాంతానికి పంపించి వేయాలని అన్నాము.

ఈలోగా ఆందోళన ప్రారంభమైంది. ఆంధ్ర మిత్రులు కూడా "న్యాయస్థానానికి వెళ్లడం మంచిదని" అనుకున్నారు. ఎవ్వరూ వారిని ఆపలేక పోయారు. సింగిల్ జడ్జి ఒక తీర్పు చెప్పారు. దానిమీద మేము వూరుకోలేదు అదేరోజు డివిజను బెంచినుంచి స్టే ఆర్డరు పొందాము. మా చిత్తశుద్ధిని తెలుసుకోవడానికి యిదే ప్రబల తార్కాణం. డివిజను బెంచి యిచ్చిన తీర్పు మాకు అనుకూలంగా వుంది. అయితే కొన్ని సూపర్‌న్యూమరరీ ఉద్యోగాలను సృష్టించాలని వారు సూచించారు. తెలంగాణా ఉద్యోగాలలో పనిచేస్తున్న ఆంధ్రప్రాంతీయులందరినీ 1969 ఫిబ్రవరి నెలాఖరులోగా వారి ప్రాంతానికి పంపించివేయాలన్న జనవరి 19 వ తేదీన జరిగిన ఒడంబడికలో పేర్కొనడం వారిని పరాయి దేశస్థులుగా భావించినట్లవుతుంది. యిది మంచిదికాదు. నేను యిదివరకే అన్నట్లు సమాధానం కుదుర్చుకోవాలని వారందరూ ఒకచోటచేరి ఏకాభిప్రాయాన్ని సాధించడానికి ప్రయత్నంచేస్తే యిలాంటివి జరగడం తప్పనిసరి. ఈ విషయం సుప్రీంకోర్టుకు వెళ్ళింది. రాజ్యాంగం ప్రకారం, రిజర్వేషన్ను మొత్తం రాష్ట్రంలోని ప్రజలకు వర్తింప జేయవచ్చునేగాని, రాష్ట్రంలోని ఒకభాగంలో నివసిస్తున్న వారికి మాత్రమే వర్తింపజేయ వీలులేదని సుప్రీంకోర్టు పేర్కొన్నది. మా మట్టుకు మేము శాయశక్తులా ప్రయత్నించాము. ఇలా జరుగుతుందని మాకు తెలుసు. రక్షణల సంగతి ఏమైనప్పటికీ ఏదైనా పరిపాలనా సంబంధమైన చర్యను గురించి ఆలోచించాలని మేము యోచనచేశాము. రాజ్యాంగాన్ని సవరించడానికి వీలుంటుందో లేదో పరిశీలించవలసిందిగా భారత ప్రభుత్వాన్ని కోరాము. రక్షణలు తాత్కాలికమైనవైనప్పటికీ, తెలంగాణాలోని మా మిత్రుల మానసిక సంతృప్తికోస

మైనా రాజ్యాంగాన్ని సవరించి అవసరమైతే రక్షణలకు కొంత మటుకు శాశ్వత ప్రతిపత్తి కల్పించటం మంచిదని మేము అనుకున్నాము. ఇందుకోసం. సుప్రీంకోర్టు రిటైర్డ్ ఛీఫ్ జడ్జి న్యాయమూర్తి వాంఛూ అధ్యక్షతన ఒకసంఘం నియమించబడింది. శ్రీ సెతల్వాద్, న్యాయశాఖ కార్యదర్శి ఈ సంఘం సభ్యులుగా పనిచేశారు రాజ్యాంగాన్ని సవరించడం సాధ్యంకాదనీ, పరిపాలనా సంబంధమైన చర్య తీసుకోవచ్చుననీ ఈ సంఘం నివేదించింది. న్యాయమూర్తి భార్గవా నిర్ధారించవలసివున్న మిగులు నిధుల కొరకు వేచివుండనట్లే మేము వాంఛూ సంఘం నివేదిక కోసం కూడా వేచివుండలేదు నివారణ చర్య గైకొనడానికై మేము ముందుకు సాగిపోయాము. ఆంధ్రప్రాంతానికి చెందిన ఉపాధ్యాయులు 1600 మంది వున్నారు. వారి చిరునామాలు తెలుసుకున్నాము. ఉద్యోగి జీతానికీ, సీనియారిటీకి దెబ్బతగలకుండా అతని స్వంతజిల్లాలో ఉద్యోగం చూపించినట్లయితే దాని నతడు సంతోషంతో స్వీకరించగలడన్న విశ్వాసంతో మేము ఆ యా జిల్లాలలో ఉద్యోగాలు కల్పించాము. 1600 మంది ఉపాధ్యాయులలోనూ 1200 మందిని అప్పుడే ఈ విధంగా నియమించడం జరిగింది. మిగతా 400 మంది విషయంలో యిలాంటి చర్య గైకొనబడుతున్నది. ఈ అవకాశాన్ని వినియోగించుకొని వారుకూడా వెళ్ళడం జరుగవచ్చు. ఈ చర్య చట్ట వ్యతిరేకమైనది కాదు. రాజ్యాంగ విరుద్ధమైనదీ కాదు. ఉద్యోగిని రాష్ట్రంలో ఎచ్చటికైనా బదిలీ చేయవచ్చు. నర్సుల విషయంలో వారిని మేము పంపించి వేయదలచుకోలేదు మన నర్సులు శిక్షణపొందేవరకూ రోగులను బ్రతికించమని దేవుని ప్రార్థించలేము. ఈ 4,000 ఉద్యోగాలను గురించి ప్రజలు బాధపడ్డారు. మేము అదనంగా ఉద్యోగాలుకల్పించాం. ఈ ఉద్యోగాలన్నింటికీ జిల్లాస్థాయిలో రిక్రూట్మెంటు జరిపించాము. యిది పరిపాలనా సంబంధమైన చర్య. ఉపాధ్యాయులను జిల్లా పరిషత్తులు నియమించాయి. ఇప్పటికీ ఈఉద్యోగాలకు ఆయాజిల్లా పరిషత్తులు అభ్యర్థులను ఎన్నికచేస్తాయి. జిల్లాస్థాయిలో, రూ.300ల వరకు జీతం కలిగిన పబ్లిక్ సర్వీసు కమీషను పరిధిలోని ఉద్యోగాలను, భర్తీచేయడంకొరకు యిప్పుడు జిల్లా కలెక్టర్ల పరం చేయడం జరిగింది. తెలంగాణాప్రాంతంలో అదనంగా కల్పించబడిన 2000 ఉద్యోగాలకూ సెలక్షన్లు పూర్తయ్యాయి. చాలా వెనుకబడిన జిల్లా అయిన ఆదిలాబాదులో సైతం అప్పుడే 210 మందికి ఉద్యోగాలు లభించాయి. ఈ విధంగా ఈ సమస్య సంతృప్తికరంగా పరిష్కరించబడింది.

ఉద్యోగాలలో వ్యత్యాసాల తొలగింపు

ఉద్యోగాల మధ్య వ్యత్యాసాలను తొలగించి వాటిని సమానం చేయడం మన ఒప్పందంలో భాగంకాదు. ఈ విషయంలో కొన్ని పొరపాటుజరిగాయి. వివిధప్రదేశాలకు, విభిన్న అధికార పరిధులకు, వేరు వేరు జీతపుస్కేళ్ళకు, ఉద్యోగ పరిస్థితులకుచెందిన వ్యక్తులు కలిసినప్పుడు సమస్యలను పరిష్కరించడం కష్టసాధ్యమవుతుంది. ఉద్యోగాలమధ్య వ్యత్యాసాలను తొలగించి వాటినిసమానం చేయడానికి సంబంధించిన సమస్య మహారాష్ట్ర, మైసూరులలో కూడావుంది. మైసూరులో యింకా అయిదు శాఖలలో ఈ పని జరుగవలసివుంది. మహారాష్ట్రలో సైతం యిటువంటి పరిస్థితే వుంది.

"గతంలో ఏమి జరిగినప్పటికీ యిప్పుడు సర్వీసులకు సంబంధించిన అంశాలను మనం సుప్రీంకోర్టు న్యాయమూర్తికి అప్పగించాలి. అందరూ తమకేసులను ఆయనకు నివేదించుకొననివ్వండి. న్యాయమూర్తి తమ తీర్పు చెప్పనివ్వండి" అని మేము అన్నాము.

అప్పుడు న్యాయశాస్త్రరీత్యా ఒక యిబ్బంది ఏర్పడింది. రాష్ట్రాల పునర్నిర్మాణ చట్టం క్రింద నాన్ గెజిటెడ్, గెజిటెడ్ ఉద్యోగాలకు సంబంధించిన అంశాలను చూసే అధికారం రెండు సంస్థలకు మాత్రమేవుంది. అవి రాష్ట్రసలహా సంఘం, కేంద్ర సలహా సంఘం. రాష్ట్రసలహా సంఘంలో రాష్ట్ర పబ్లిక్ సర్వీసు కమిషను అధ్యక్షుడు, భారత ప్రభుత్వం ప్రతినిధి ఒకరు, రాష్ట్రప్రభుత్వ ప్రతినిధి ఒకరుసభ్యులుగా వున్నారు. కేంద్రసలహా సంఘానికి యూనియన్ పబ్లిక్ సర్వీసు కమిషను ఛైర్మన్ అధ్యక్షుడు. హైకోర్టు, లేక సుప్రీమ్ కోర్టుకు చెందిన ఒక రిటైర్డ్ జడ్జి, న్యాయశాఖ కార్యదర్శి సభ్యులు. ఈ సంఘాలే పై సమస్యలను చేపట్టడానికి అధికారం కలిగిన చట్టబద్ధమైన సంస్థలు. ఉద్యోగస్థులు ఈ సంఘాలకు ఫిర్యాదులు చేసుకోవచ్చు. సలహా సంఘాలు యిచ్చిన తీర్పులను ఎట్టి రిమార్కులు లేకుండానూ, వాటిని ఆ సంఘాలకు కానీ కేంద్రానికి కానీ తిరిగి నివేదించకుండానూ అమలు పరచాలని మేము నిశ్చయించాము. ఈ విధంగా ఈ సమస్యను పరిష్కరించేందుకు మేము ప్రయత్నిస్తున్నాము. అయితే కొంత సమయం పట్టుతుంది. దీనిని శీఘ్రంగా పరిష్కరించడం పట్ల నేను ఆతృత చూపుతున్నాను. మేము యితర అంశాలను పరిశీలిస్తున్నాము. పేపర్లను తెప్పించు కుంటున్నాము. శీఘ్రంగా చర్యలు తీసుకొని తెలంగాణా ఉద్యోగులకు ఏవైనా అన్యాయాలు జరిగినట్లయితే వాటిని తొలగించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాము.

నష్టాల అంచనా

ఆర్థిక, గణాంకముల శాఖవారు తెలంగాణా ఆందోళన వల్ల జరిగిన నష్టాన్ని గూర్చి పరిశీలించి రూ. 52 కోట్ల మేరకు నష్టం సంభవించినట్లు అంచనావేశారు. అది చాలా పెద్దమొత్తం అనడంలో సందేహంలేదు.

రక్షణలు లేవు కాబట్టి విద్యవల్ల ప్రయోజనం లేదని చెబుతూ విద్యార్థులను పాఠశాలలకు, కళాశాలలకు వెళ్ళకుండా మాన్పించడం పట్ల మన మిత్రులు ఆసక్తిచూపుతున్నారు. ఈ రక్షణలన్నీ తక్కువ జీతం తెచ్చుకునే వారికొరకు మాత్రమే ఉద్దేశించబడినవి కాని విద్యార్థులకొరకు కావని నేను వారికి చెబుతున్నాను. డాక్టర్లకు యింజనీర్లకు, చంద్రమండలాన్ని చేరదలచిన శాస్త్రజ్ఞులకు రక్షణలు లేవు. రక్షణలు వర్తించేటటు వంటి ఉద్యోగాలను సంపాదించడమే ఈ విద్యార్థుల లక్ష్యం అయినట్లయితే ఈ దేశం ఏమైపోతుందో నేను చెప్పలేను.

రాజధాని చుట్టుప్రక్కల కేంద్ర ప్రభుత్వ పరిశ్రమలు

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన తరువాత హైదరాబాదులోనూ, ఆ చుట్టుప్రక్కల ప్రదేశాలలోనూ రూ. 150 కోట్లపెట్టుబడితో కేంద్ర ప్రభుత్వ పరిశ్రమలు, ఇతర పరిశ్రమలు స్థాపించబడినవి. వైజాగ్ తదితర ప్రదేశాలలో నెలకొల్పబడిన యిట్టి పరిశ్రమల పెట్టుబడి విలువ రూ. 18.5 కోట్లు వుంటుంది. ఈ పరిశ్రమలలో సుమారు 25,000 ఉద్యోగాలున్నాయి. ఈ ఉద్యోగాలలో దాదాపు 85.7 శాతం ఉద్యోగాలు తెలంగాణావారికీ 7.8 శాతం ఉద్యోగాలు ఆంధ్రప్రాంతంవారికీ 6.5 శాతం ఉద్యోగాలు యితర రాష్ట్రాలవారికీ లభించాయి. ఉద్యోగాలలో ఆంధ్రప్రాంతీయులు బయటిప్రాంతాలవారు 3,673 మంది మాత్రమే. తెలంగాణావారికి 25,000 ఉద్యోగాలు లభించివుంటాయి. కేవలం 4,800 ఉద్యోగాల కోసం అలజడి చేస్తున్నారా? ఈ 25000 ఉద్యోగాల మాటేమిటి? తెలంగాణావంటి చిన్నరాష్ట్రాల్లో వున్నారనుకోండి. ఫలితమేమిటి? "అవశిష్ట హైదరాబాదు"లో నుంచి బీదర్ పోయింది. 9 జిల్లాలు మాత్రమే మిగిలాయి. ఈ పరిశ్రమలన్నీ యిచ్చట వుండేవా? చిన్న రాష్ట్రం అయినప్పుడు కేంద్రంమీదికి యింతటి ఒత్తిడివి తేగలిగే వారా? ఇది పెద్ద రాష్ట్రంలో కాబట్టే పరిశ్రమలలో యిన్ని ఉద్యోగాలు పొందగలిగాము.

కోల్పోయిన పరిశ్రమలు

నిజానికి ప్రత్యేక తెలంగాణా ఆందోళనవల్ల రాష్ట్రానికి ఎంతో హాని జరిగింది. రాష్ట్రంలో పరిశ్రమలను స్థాపించడం కొరకు కలకత్తాకు చెందిన పారిశ్రామిక వేత్తలను కోరే నిమిత్తం అప్పటి పరిశ్రమలశాఖా మంత్రి శ్రీ బి. వి. గురుమూర్తి, ముఖ్య మంత్రితో కలిసి కలకత్తా వెళ్లారు. అనేక మంది పారిశ్రామిక వేత్తలనుంచి మంచి ప్రోత్సాహం లభించింది. వారు యిక్కడ పరిశ్రమలు స్థాపించ తలపెట్టారు. పెట్టుబడి రూ. 50 కోట్ల వరకు వుండేది కాని ఆందోళన మూలంగా మనం దానిని కోల్పోవలసి వచ్చింది.

విద్యాసంస్థల మూసివేత

విద్యాసంస్థల మూసివేతవల్ల విద్యార్థులకు అపారమైన నష్టం జరిగింది. ప్రతిభావంతులైన అనేక మంది యువకులను, బాలురను పరీక్షలకు వెళ్లనివ్వలేదు. కాబట్టి వారు పరీక్షలకు హాజరు కాలేక పోయారు. తెలంగాణాలో ఆందోళనమూలంగా ఏర్పడిన వాతావరణంవల్ల బీదప్రజలకు ఎంతో హాని జరిగింది. ఉద్యమానికి వెనుకాలవున్న అనేకమందిమిత్రులు తమపిల్లలను పబ్లిక్‌స్కూల్స్‌కు పంపిస్తున్నారు. ఎందుచేతనంటే ఆ విద్యా సంస్థలు తెరచివున్నాయి. వాటిని ఎప్పుడూ మూసివేయరు. కనుక విద్యా సంస్థలను మూసివేయడంవల్ల నష్టపోయింది బీద, మధ్య తరగతుల ప్రజలు మాత్రమే.

ప్రజలకు రక్షణ

మనది ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థ ప్రజాస్వామ్యంలో, అధిక సంఖ్యాకులైన ప్రజలు శాంతియుతంగా సాగించుకుంటున్న వృత్తి వ్యాపకాలకు కొద్దిమంది ప్రజలవల్ల అవరోధాలు ఏర్పడడం సహించరానిది. కాని దురదృష్టవశాత్తు ఆ విధంగా జరిగింది. ఇప్పుడు మనం చైతన్య వంతులం. అసంతృప్తిచెందిన వర్గాలనుంచి కానీ, ఆందోళనకారుల నుంచి కానీ, విద్యార్థులనుంచి కానీ, లేక ఎవరైనా దుండగులనుంచి కానీ ఎటువంటి అవరోధాలు ఏర్పడకుండా తమ వృత్తి వ్యాపకాలను మామూలుగా సాగించుకునేందుకు ప్రజలకు రక్షణ యివ్వడం మన కర్తవ్యం. ఆ మేరకు మేము ఏర్పాట్లు చేశాము. దీనిని మా కర్తవ్యంగా పరిగణిస్తున్నాము. మా కర్తవ్య నిర్వహణలో విఫలులమైనట్లయితే అధికారస్థానాలలో వుండడానికి మాకు అర్హత వుండదు.

అఖిల భారత దృష్టి

ప్రత్యేక తెలంగాణా రాష్ట్రం విషయంలో ఒకరికి గట్టి నమ్మకం వుందనుకోండి. అతని సిద్ధాంతంతో నేను ఘర్షణపడను చిన్నరాష్ట్రాలు ఏర్పడ నివ్వండి. నగర రాష్ట్రాలు సైతం అవతరించనివ్వండి. అఖిల భారత స్థాయిలో చూచినప్పుడు యిటువంటి రాష్ట్రాల ఏర్పాటు వాంఛనీయ మయ్యేటట్లయితే వీటి స్థాపన పట్ల నాకు అభ్యంతరమేమీలేదు ఏ నిర్ణయంచేసినప్పటికీ అది అఖిల భారత దృష్టితో జరగాలి. అంతేకాని ఎవరో అల్లరు చేస్తున్నారనీ, హింసాచర్యలకు పూనుకుంటున్నారనీ నిర్ణయాలు తీసుకోరాదు. ఎవరోకొంతమంది వ్యక్తులు అధికారంలో వుండటం, లేదా లేక పోవడం ప్రధానవిషయం కాదు. ప్రజల దృక్కోణం నుంచి ప్రజానీకం చూడవలసింది ఆర్థికాభ్యున్నతి సాధనాలనూ, దారిద్ర్యనిర్మూలన మార్గాలను మాత్రమే మన రాజ్యాంగాన్ననుసరించి యావన్మందికీ సమానావకాశాలు చేకూర్చగల సమాజాన్ని సృష్టించవలసిన బాధ్యత మనమీద వుంది. ఈ బాధ్యతా నిర్వహణలో మనం ఎంతవరకు ముందుకు వెళ్లగలిగాము? మనలను ఎదుర్కొంటున్న ప్రాతిపదిక సమస్యలు యివి. వీటిని మనం పరిష్కరించవలసి వుంది.

సహకారం

తెలంగాణా ఆందోళనను కొంతమంది ప్యూడలిస్టు ఉద్యమంగా పేర్కొన్నారు. ప్రజలు అట్టి ఉద్యమానికి లోనైనట్లయితే వారు ఏమి సాధిస్తారో ఆ భగవంతునికే తెలియాలి.

ఇప్పుడు మనం క్రొత్త అధ్యాయాన్ని ప్రారంభించవలసి వుంది. ఆందోళనను ధైర్యంగా ఎదుర్కొంటూ మామూలు ప్రకారం కార్యకలాపాలను సాగించుకోవడమే యిప్పుడు మనం చేయవలసింది. మిత్రులు ప్రత్యేక రాష్ట్ర వాదాన్ని ప్రచారం చేయదలచినప్పుడు అందుకు, ఒకప్పుడు దేశంనుంచి విడిపోవాలన్న వాదాన్ని లేవదీసినట్టి డి.ఎం.కె.ను సైతం అనుమతించినట్లుగానే, అనుమతించాము. మనదేశంలో వాక్‌స్వాతంత్ర్యం, సంఘ

(తరువాయి 48వ పుటలో)

పరిపాలనా విషయాలు

తుఫాను సహాయానికి కేంద్రంనించి మరికొంత గ్రాంటు

తుఫాను సహాయకచర్యగా ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు లోగడయిచ్చిన గ్రాంటుగాక అదనంగా మరో 18 కోట్లరూపాయలను మంజూరు చేసేందుకె ప్రధాని హామీయిచ్చారు. ఈ విషయాన్ని జనవరి 10 వ తేదీన నందిగామలో ముఖ్యమంత్రి వెల్లడించారు. భూముల్లేని బీదలకు 20 లక్షల ఎకరాల బంజరుభూమిని పంపిణీ చేయడానికి రాష్ట్రప్రభుత్వం తగుచర్యలను తీసుకున్నట్టుకూడా ముఖ్యమంత్రి తెలియజేశారు.

ఇనాముల చట్టానికి సవరణ

రాష్ట్రంలో అమలులోవున్న ఎస్టేట్లు ఇనాములు, జాగీర్ల రద్దుచట్టంలో రానున్న శాసనసభ సమావేశంలో కొన్ని సవరణలను చేయడానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం నిశ్చయించింది. ఈ విషయాన్ని జనవరి 6 వ తేదీన రెవెన్యూమంత్రి శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి హైదరాబాదులో తెలియజేశారు.

ఈ చట్టంలోని కొన్ని లోటుపాట్లను గురించి ప్రస్తావిస్తూ రెవెన్యూమంత్రి ఇనాము భూములు, జాగీర్దారీభూములపై యాజమాన్యాన్ని నిర్ధారించే అంశం ప్రస్తుతం అంత సంతృప్తికరంగా లేదనీ, ఇప్పుడు ఇది సర్వే సెటిల్‌మెంట్ అధికారుల చేతుల్లో వున్నదనీ, గ్రామాధికారుల్కు తెలిసినంతగా వీరికి భూమిపై హక్కుభుక్తాల విషయాలు అంతగా తెలియవని అన్నారు. కొన్ని సందర్భాలలో యీ చట్టంప్రకారం అయిదు ఎకరాలకన్న తక్కువ భూమివున్నకౌలుదార్లకుకూడా తాముకౌలుచేస్తున్న భూమిపై హక్కు లేకుండా పోయింది. ఇటువంటి చిన్న కౌలుదార్లకు తమ కౌలు భూములపై వెంటనే హక్కు కల్పించవలసివుంది. పెద్దరైతు అయితే న్యాయస్థానానికి వెళ్ళడానికైనా పూనుకుంటాడు. కాని బీదరైతుకు అటువంటి అవకాశమేలేదు. అటువంటి వారికి ప్రభుత్వమే తోడ్పడవలసి వుంటుందన్నారు శ్రీ తిమ్మారెడ్డి.

నిరుద్యోగులైన కార్మికులకు సహాయం

కర్మాగారాలను మూసి వేయడంవల్ల రిట్రెంచ్ చేయబడిన కార్మికులకు సహాయపడేందుకని ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఒకపథకాన్ని ఆలోచిస్తున్నది. ఈ విషయాన్ని కార్మికశాఖామంత్రి జనవరి 7వ తేదీన విశాఖపట్టణంలో తెలియజేశారు. ఈ సహాయక పథకం ప్రకారం ఒక నిధిని ఏర్పాటుచేయడం జరుగుతుంది. ఈ మొత్తంలో అధికభాగం కార్మాగారాల యజమానులనుండి సేకరించడం జరుగుతుంది. పనిలోవుండి ఆ తరువాత రిట్రెంచ్ చేయబడిన కార్మికులకే యీ పథకంప్రకారం సహాయం అందజేయబడుతుంది.

చలనచిత్రమండలి పునర్వ్యవస్థీకరణ

చలనచిత్రాలు సబ్సిడీ ఇవ్వడానికి అర్హమైనవోకావో నిర్ణయించేందుకు ఏర్పాటుచేయబడిన చలనచిత్ర మండలిని ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం పునర్వ్యవస్థీకరించింది. దీనికి ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనమండలి అధ్యక్షుడు శ్రీ పి. రంగారెడ్డి అధ్యక్షుడుగా వుంటారు. డా. ఎస్. శ్రీదేవి, ఆంధ్రప్రభ సంపాదకుడు శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు, శ్రీ వి. శంకర్‌గిరి సభ్యులుగావుంటారు. సమాచార పౌరసంబంధ, యాత్రికశాఖా డైరెక్టరు సభ్యుడు-సమావేశకర్తగా వ్యవహరిస్తారు.

పాఠకుల లేఖలు

ఆంధ్రప్రదేశ్ మాసపత్రిక ఈ మధ్య బాగావస్తున్నది. సకాలంలో ఈ పత్రికను తీసుకవస్తున్నందుకు మిమ్ములను అభినందించక తప్పదు. ఆంధ్రప్రదేశ్ పత్రికధరను 25 పైసల నుంచి 50 పైసలకు పెంచారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ పత్రికను లాభసాటి పత్రికగా చేయదలచుకుంటే వ్యాపారప్రకటనలను సంపాదించి ధరను తక్కువ చేసుకోవచ్చును.

జె. రామచంద్రుడు
తెనాలి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ జనవరి సంచిక సర్వాంగ సుందరంగా వున్నది. తెలంగాణా ప్రాంతములో బాగా ప్రచారంలోవున్న బోనాలు పండుగను మాకు పరిచయం చేసినందుకు ఆంధ్రప్రదేశ్ సంపాదకులకు, రచయితకు మా కృతజ్ఞతలు. రావూరుగారి సంక్రాంతి మనోగతాలు మమ్మల్ని బాగా నవ్వించాయి. ముఖ్యమంత్రిగారి వ్యాసం తెలుగుప్రజల శ్రేయస్సుకోసం బాగా తోడ్పడగలదు. ఇకముందుకూడ మీరు ఇటువంటి ప్రయోజనకరమైన వ్యాసాలను ప్రచురించగలరని ఆశిస్తున్నాము.

రామవరపు సూర్యనారాయణ మూర్తి
రామవరపు మృత్యుంజయరావు
విశాఖ పట్టణం

జనవరి సంచికలో అబ్బూరి గోపాలకృష్ణగారు వ్రాసిన ప్రకృతిదర్శనం కవిత బావున్నది. ప్రతినెలా చక్కటి కవితను ప్రచురిస్తున్నట్టే ఒక్కొక్కకథను గూడా ప్రచురిస్తే బాగుంటుంది. మాసపత్రికలో మూడు సీరియల్స్ అనవసరం. ఒక సీరియల్, ఒక కథ, ఒక కవిత, ఒక సాహిత్యవ్యాసంవుండి మిగతా విషయాలు ప్రభుత్వానికి సంబంధించినవి వుంచేచాలు. ప్రతినెలా మన చరిత్ర సంస్కృతులకుసంబంధించినవ్యాసంకూడాఒకటిచేర్చడం అవసరం.

వి. నరసింహారావు
శంకరగుప్తం (తూ.గో. జిల్లా)

ఆంధ్రప్రదేశ్ 4వ పంచవర్ష ప్రణాళిక

ఆంధ్రప్రదేశ్ నాల్గవ పంచవర్ష ప్రణాళిక పెట్టుబడి రూ. 650 కోట్లు . . .

పారిశ్రామిక ఉత్పత్తిని అధికంచేయడం, వ్యవసాయ రంగంలో ప్రాంతీయ వ్యత్యాసాలను తొలగించడం ముఖ్యలక్ష్యాలు.

రూ. 650 కోట్ల రాష్ట్ర నాల్గవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ముసాయిదాలోని ముఖ్య అంశాలు.

మనరాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థ ముఖ్యంగా వ్యవసాయంపైన ఆధారపడివుంది. అంతేకాకుండా వాణిజ్యేతర వ్యవసాయ పంటలే విశేషంగా వుండటంవల్ల రాష్ట్ర ఆర్థిక వనరులలో పటిష్టత తక్కువగావుంది. ఆర్థిక వనరుల కొరత ఏర్పడటంవలన, రాష్ట్ర అభివృద్ధి పనులు చురుకుగా కొనసాగడానికి ప్రతిబంధకాలున్నాయి. కనుక పారిశ్రామిక ఉత్పత్తిని అధికంచేసి, వ్యవసాయోత్పత్తులలో మార్పులు తీసుకొని వచ్చినట్లయితే ఆర్థికాభివృద్ధిని చూరగొనడం సాధ్యమవుతుంది. మన ప్రణాళిక ముఖ్యోద్దేశంకూడ ఇదే.

వివిధ రంగాలలో రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థను పటిష్ఠం చేయడమే ప్రణాళికల ముఖ్య లక్షణం అయినప్పటికీ, వ్యవసాయోత్పత్తుల పరిస్థితి అంత తృప్తికరంగా లేదనే విషయం మరవకూడదు. కనుక వ్యవసాయన్ని అభివృద్ధి పరచడానికి ఇంకా ఎంతో కృషి చేయవలసివుంది వ్యవసాయోత్పత్తి రీత్యా కొన్ని ప్రాంతాలు బాగా అభివృది చెందిన కారణాన మొత్తంమీద ఇది మిగులు రాష్ట్రమయినప్పటికీ అఖిల భారత స్థాయిలో సగటు ఉత్పత్తి తక్కువగావుంది. ఆహారేతర పంటల ఉత్పత్తి రేటు తక్కువగా ఉండటమే దీనికి కారణం.

మన రాష్ట్రంలో వ్యవసాయోత్పత్తి తీరు తెన్నులు ఏ విధంగా వున్నవంటే తలసరి వ్యవసాయ కార్మికుని ఉత్పత్తి విలువ చాల తక్కువగా వుంది. వ్యవసాయోత్పత్తి విషయంలో కొన్ని ప్రాంతాలు తక్కువగా అభివృద్ధి చెందడమే ఇందుకు ముఖ్య కారణం. ఈ ప్రాంతాలుకూడా అభివృద్ధి చెందిన ప్రాంతాల స్థాయికి వస్తే తప్ప వ్యవసాయ పరిస్థితిలో మెరుగు ఉండదు. ప్రాంతీయ వ్యత్యాసాలను తొలగించడానికి వీలుగా రాష్ట్ర ప్రణాళికను రూపొందించవలసి వుంటుంది ఇది మన ప్రణాళిక యొక్క రెండవ ప్రధాన లక్ష్యమైవుంది

దీర్ఘ కాలిక ప్రయోజనాలు

నాల్గవ ప్రణాళిక కాలంలో వ్యవసాయ రంగంలో 5 శాతం, పరిశ్రమల రంగంలో 8-10 శాతం అభివృద్ధి సాధించాలని జాతీయ లక్ష్యమై వుంది. కనుక దీన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని ఒకవైపు పరిశ్రమల రంగానికి తగిన ప్రోత్సాహమిచ్చి రెండవ వైపు వ్యవసాయ రంగంలో ప్రాంతీయ వ్యత్యాసాలను తొలగించడానికి ప్రణాళికా పథకాలను రూపొందించవలసి వుంటుంది. ఈ విధంగా చేసినట్లయితేనే ఆశించిన లక్ష్యాలను సాధించడమే కాకుండా, ఈ లక్ష్యాలను అధిగమించడానికికూడా వీలుంటుంది.

అయితే, రాష్ట్ర ఆర్థిక వనరుల కొరత ఏర్పడడం, మిగిలివున్న పథకాలు ఎక్కువగా వుండడం ఈ పరిస్థితివల్ల నాల్గవ ప్రదిశకలో రాష్ట్ర అభివృద్ధి కృషిపైన యెక్కువ భారం పడుతున్నవ రాష్ట్ర ఆర్థిక వనరులను అభివృద్ధి పరచడానికి యెక్కువ అవకాశాలు లేవు. అంతేకాకుండా దీర్ఘకాలిక భారీ ప్రాజెక్టులపైన చాలా డబ్బు ఖర్చు పెట్టవలసి వస్తున్నది. ఈ పరిస్థితిని దృష్టిలో పెట్టుకొని వివిధ రంగాల అభివృద్ధికి నిధులు కేటాయించాలి.

"మిగిలిపోయిన పథకాల" అమలు

మిగిలిపోయిన పథకాలను పూర్తి చేయడానికి రూ. 350కోట్లు అవసరమవుతాయి. ఇందులో రూ. 180 కోట్లు విద్యుచ్ఛక్తి అభివృద్ధికి, రూ. 90 కోట్లు నీటి పారుదల అభివృద్ధికి ఖర్చు అవుతాయి. కనుక నాల్గవ ప్రణాళిక ఖర్చులో చాలా భాగం విద్యుచ్ఛక్తి, నీటిపారుదలకు ప్రత్యేకించవలసి ఉంటుంది. అయితే ఈ రెండు రంగాలు అభివృద్ధి చెందినట్లయితే, వ్యవసాయ పారిశ్రామిక ప్రగతికి దోహదం కలుగుతుంది.

ఇది ఇలా వుండగా, ఇదివరకే చేపట్టిన భారీ, మధ్యతరహా నీటి పారుదల పథకాలు ప్రాంతీయ వ్యత్యాసాలను తొలగించడానికి ఉపకరించడంలేదు. కనుక మన రాష్ట్రంలో చిన్న తరహా నీటి పారుదల పథకాలను అమలు పరిచేటప్పుడు ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి. అంటే రాష్ట్ర పరిస్థితిని గమనించి ఏ ప్రాంతంలో ఇప్పుడు చిన్నతరహా నీటి పారుదల తక్కువగా అభివృద్ధి చెందిందో, ఏ ప్రాంతంలో భారీ, మధ్యతరహా నీటి పారుదల ప్రాజెక్టులకు ఖర్చుపెట్టడం జరుగలేదో, ఆ ప్రాంతాలకు ఎక్కువగా నిధులు కేటాయించ వలసివుంటుంది. ఈ విధంగా చేసినట్లయితే ప్రాంతీయ వ్యత్యాసాలు తొలగిపోవడానికి ఆస్కారముంటుంది.

ఇతర ముఖ్య రంగాలు

విద్యుచ్ఛక్తి, నీటిపారుదల ప్రాజెక్టుల తరువాత ముఖ్యమైనవి వ్యవసాయోత్పత్తి పరిశ్రమలు, గనులకు సంబంధించిన పథకాలు. ఈ రంగాలకు కేటాయించిన నిధులు, మొత్తం పెట్టుబడితో పోల్చినట్లయితే చాల తక్కువగా కనిపించవచ్చు. అయితే విద్యుచ్ఛక్తి నీటిపారుదల, రోడ్డురవాణాలకై చేసిన ఖర్చు ప్రత్యక్షంగానే వ్యవసాయ, పరిశ్రమల అభివృద్ధికి దోహదం కల్గిస్తుందనే విషయం గమనించాలి. ఇంకొక విషయం. ఎరువుల ఫ్యాక్టరీలు, వ్యవసాయ పరపతి ఈ రెండింటిపై పెట్టే ఖర్చు ప్రణాళికలో వుండదు. కనుక ముఖ్యంగా వ్యవసాయ పరపతి అవసరాలను ఆదుకొనడానికి తగిన నిధులు లభించేటట్లు చూడాలి.

ఆయా రంగాల అభివృద్ధి విషయమై ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించడం ఎంతైనా అవసరం. పరిశ్రమల విషయంలో ప్రయివేటు రంగంలో కానీ, కేంద్ర ప్రభుత్వ రంగంలో కానీ పెట్టుబడులు వుండాలి ఇవి రాష్ట్ర ప్రణాళికలో లేవు. అందువల్ల ప్రయివేటు కేంద్ర ప్రభుత్వ ప్రాజెక్టులను ఆకర్షించేందుకు తగిన వసతి సౌకర్యాలు కల్పించేందుకు మాత్రమే రాష్ట్ర ప్రణాళికలో కేటాయింపులు చేయడం జరుగుతుంది. ఆ తరహాలోనే రవాణా, కమ్యూనికేషన్ల అభివృద్ధికి కూడా తగిన ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం జరుగుతుంది. వీటివల్ల కూడా వ్యవసాయ పరిశ్రమల రంగాలు అభివృద్ధి చెందడానికి విశేషావకాశాలున్నాయి.

సాంఘిక సంక్షేమం అభివృద్ధి విషయంలో బడి పిల్లల సంఖ్య శాతం, ప్రతి వెయ్యి మంది జనాభాకు ఆసుపత్రి మంచాల సంఖ్య మున్నగువాటిని పరిశీలించినట్లయితే ఏ దృష్టితో చూసినా గణనీయమైన ప్రగతి జరుగలేదని చెప్పవచ్చు. వాస్తవంగా ఈ విషయాలలో అఖిల భారత స్థాయికంటే, మన రాష్ట్రంలో కొన్ని ప్రాంతాలు తక్కువగా వున్నాయి. విద్యుచ్ఛక్తి నీటిపారుదల వంటి రంగాలలో యెక్కువగా పెట్టుబడి పెట్టడంవలన సాంఘిక సంక్షేమ రంగం కొంత వెనుకపడి వుంది. కనీసం నాల్గవ ప్రణాళికలో అయినా ఈ రంగం అభివృద్ధి పట్ల తగిన శ్రద్ధ వహించడం అవసరం. అయితే ఈ రంగాలను ఎదుర్కొంటున్న గడ్డు సమస్యల్ని పరిశీలించినట్లయితే నాల్గవ ప్రణాళికలో కేటాయించిన నిధులు చాలకపోవచ్చు రాష్ట్ర నాల్గవ ప్రణాళికను రూపొందింటప్పుడు స్థూలంగా ఈ విషయాలు దృష్టిలో వుంటాయి. అయి ప్రతిరంగం అభివృద్ధి విషయంలో ఆర్థిక శక్తిసామతలనుబట్టి, ప్రాంతీయ అభివృద్ధి విధానాలనుబట్టి తగిన శ్రద్ధ వహించడం జరుగుతుంది.

వ్యవసాయం

వ్యవసాయ రంగానికి ప్రత్యేకించిన నిధులు పరిశీలించేటప్పుడు, వ్యవసాయోత్పత్తికి ముఖ్యమైన ఎరువులు, పరపతి విషయాలు చతుర్థ ప్రణాళికలో చేర్చడం జరగలేదనే విషయం గమనించాలి. ప్రణాళికలో మేలురకం విత్తనాలు, క్రిమిసంహారక మందులకొరకు మాత్రమే కేటాయింపులు జరిగాయి. ఈ రెంటికీ తగిన నిధులు లభించేట్లు చూడాలి. ఇక, ప్రాంతీయ అసమానత్వాలు తొలగించే విషయం. ఏ ప్రాంతంలో వ్యవసాయోత్పత్తి తక్కువగా వుందో, ఏ ప్రాంతంలో రైతుల ఉత్పత్తిశక్తి తక్కువగా వుందో ఆ ప్రాంతాల అభివృద్ధికి ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకోవటం జరుగుతుంది. ఈ విధంగా చేసినట్లయితేనే ప్రాంతీయ అసమానత్వాలు తొలగిపోతాయి.

సహకారం

అధిక వ్యవసాయోత్పత్తి సాధనకు పరపతి సౌకర్యాలు లభించడం చాలా అవసరం. రాష్ట్ర ఆర్థిక వనరులు పరిమితంగా వుంటూన్న కారణాన భూమి తనఖా బ్యాంకులు, అగ్రికల్చర్ రీ ఫైనాన్స్ కార్పొరేషనుకు సాధ్యమైనంతవరకు ఆర్థిక పటిష్ఠత చేకూర్చడానికి ఇతర వనరులను అన్వేషించాలి. అందువల్ల సహకారం క్రింద భూమి తనఖా బ్యాంకుల విషయంలో ప్రత్యేక డిబెంచరు కార్యక్రమాలకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కూడా ఇందులో భాగస్వామిగా వుండాలి. ఈ కార్యక్రమాలవల్ల చిన్నతరహా నీటిపారుదల పథకాలక్రింద భూగర్భ జలసంపద వినియోగానికి అవకాశం ఏర్పడుతుంది. తక్కువ ఉత్పత్తిగల ప్రాంతాల సమస్యల పరిష్కారానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం జరుగుతుంది.

అయితే ఇంతమాత్రాన తక్కువ ఉత్పత్తిశక్తిగల రైతులకు పెద్ద సహాయం జరక్కపోవచ్చు. కానీ అట్టి రైతుల ఉత్పత్తి శక్తిని హెచ్చించడానికి వారికి పరపతి సౌకర్యాలు కల్పించే విషయంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించాలి.

సామాజికాభివృద్ధి

సామాజికాభివృద్ధిక్రింద చేపట్టిన కార్యక్రమాలు ఉత్పత్తి పథకాలకు దోహదం కలిగించే విధంగా వుండాలి. ఇవి చిన్న తరహా నీటి పారుదల పథకాలకూ, వ్యవసాయోత్పత్తికీ సహాయకారిగా వుండాలి. పంచాయతీరాజ్ సంస్థలకిచ్చే ఆర్థిక సహాయం ఆర్థిక వనరులను సమీకరించేందుకు తోడ్పడే విధంగా వుండాలి.

నీటిపారుదల

వివిధ జిల్లాల మధ్యా, మూడు ప్రాంతాల మధ్యా నీటిపారుదల సౌకర్యంతో సాగు అవుతున్న భూమి దామాషాలో చాలా

లేదావుంది. ఈ వ్యత్యాసాలను తొలగించడానికి ఇప్పుడు కృషి చేయబడుతుంది. భారీ, మధ్యతరహా నీటిపారుదల క్రింద ముఖ్యంగా మిగిలివున్న ప్రాజెక్టులు — అంటే నాగార్జునసాగరు, పోచంపాడు ప్రాజెక్టులు, తుంగభద్ర హైలెవల్ కాలువ రెండవదశ రాష్ట్రంలోని మూడు ప్రాంతాలకు ఉపకరించేవిగా వున్నాయి. అయితే ఇదివరకే నీటిపారుదల సౌకర్యం ఎక్కువగావున్న ప్రాంతంలోనే భారీ, మధ్యతరహా ప్రాజెక్టులు ఏర్పాటు చేయడానికి రెండు ముఖ్య కారణాలున్నాయి.

రాష్ట్ర ఆర్థిక వనరులు పరిమితంగావున్న కారణాన ప్రజలు ఏ ప్రాంతాలలో అభివృద్ధి పన్ను రూపంలో డబ్బు ఇస్తారో ఆ ప్రాంతాలలోనే ఈప్రాజెక్టులు ఏర్పాటు చేయడానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వవలసి వుంటుంది. నీటిపారుదల విషయంలో ఇదివరకే కొంత బాగా అభివృద్ధి చెందిన ప్రాంతంలోనే ఇట్టి ప్రాజెక్టులు నిర్మించడానికి అవకాశాలు యెక్కువగా వుంటాయి ఇది మొదటి కారణం. సాంకేతిక పరిస్థితులు, జనసమృద్ధి—ఈ రెండు విషయాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని భారీ, మధ్యతరహా ప్రాజెక్టులను నిర్మించవలసి వుంటుంది కానీ చిన్నతరహా నీటిపారుదల పనుల మాదిరి నిర్మించడం సాధ్యంకానిపని. కనుక చిన్నతరహా నీటిపారుదల పనులను అమలు పరచడం ద్వారా ప్రాంతీయ వ్యత్యాసాలను తొలగించడానికి కృషి చేయవలసి వుంటుంది.

విద్యుచ్ఛక్తి

వ్యవసాయం, పరిశ్రమల రంగాలలో ఉత్పత్తి యెక్కువ కావడానికి విద్యుచ్ఛక్తి తోడ్పడుతుంది కనుక తీవ్ర రూపంలో విద్యుచ్ఛక్తి కొరత ఏర్పడకుండా వుండేటట్లు చూడాలి. అంతే కాకుండా విద్యుచ్ఛక్తి సంఘం యొక్క మూల ధనం అభివృద్ధి కావడానికి కాల విలంబన లేకుండా ఉత్పత్తి అయిన విద్యుచ్ఛక్తిని వినియోగదారులకు సరఫరా చేయడానికి వీలుండే విధంగా విద్యుచ్ఛక్తి ట్రాన్స్‌మిషను, పంపిణీల విషయాలకు సంబంధించిన పనులను సక్రమంగా అమలు జరపవలసి వుంటుంది. వ్యవసాయ ఉత్పత్తిని, ప్రాంతాల అభివృద్ధిని దృష్టిలో పెట్టుకొని గ్రామీణ విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా పథకాలను అమలుపరచవలసి వుంటుంది.

పరిశ్రమలు

ముఖ్యంగా కేంద్ర ప్రభుత్వ, ప్రయివేటు రంగాలు మాత్రమే పరిశ్రమలు నెలకొల్పడానికి కృషిచేయవలసి వుంటాయి. రాష్ట్ర ప్రణాళిక ఈ రెండు రంగాలను ఆకర్షించడానికి కావలసిన సదుపాయాలను మాత్రమే కల్పించగలదు. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో మిగులుగావున్న సంపత్తును ఉత్పత్తి రంగాలలో పెట్టుబడి చేయడానికి వీలుగా ప్రధానంగా లఘు పరిశ్రమలకు తగిన ప్రోత్సాహం ఇచ్చినట్లయితే ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందడానికి ఆస్కారం వుంటుంది. రాష్ట్ర వనరులు పరిమితంగా వున్న కారణాన, వెంటనే అభివృద్ధి చెందడానికి అవకాశంగల ప్రాంతాలలో వీటిని ప్రోత్సహించడానికి కృషిచేయాలి హైదరాబాదు-సికిందరాబాదు ప్రాంతం, విశాఖపట్నం- అనకాపల్లి ప్రాంతం, విజయవాడ-గుంటూరు ప్రాంతం, నాగార్జున సాగరు ఆయకట్టు ప్రాంతం, కొత్తగూడెం-రామగుండం ప్రాంతం, కడప-కర్నూలు కాలవ ఆయకట్టు ప్రాంతాలలో ప్రధానంగా వివిధ లఘు పరిశ్రమలు నెలకొల్పడానికి శ్రద్ధ వహించబడుతుంది.

రవాణా, కమ్యూనికేషనులు

ఈ పద్దుక్రింద "మిగిలిపోయిన" పథకాలకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం జరుగుతుంది అయితే క్రొత్త పనులు ఆరంభించడానికి పై పరిశ్రమలక్రింద పేర్కొన్న ముఖ్య విషయాలు పరిశీలించడం జరుగుతుంది. అంతే కాకుండా వ్యవసాయోత్పత్తి అధికం కావడానికి రోడ్డు దారుల్లో నాగార్జునసాగరు ఆయకట్టువంటి ప్రాంతాలలో వెంటనే రవాణా, కమ్యూనికేషనులు అభివృద్ధి పరచడానికి కృషిచేయడం జరుగుతుంది.

సాంఘిక సంక్షేమం

ప్రణాళికయొక్క మానవశక్తి అవసరాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని విద్యా కార్యక్రమాలు చేపట్టవలసి వుంటాయి. అనావృష్టి ఫలితంగా తరచుగా నీటి ఎద్దడి ఏర్పడే ప్రాంతాలలో గ్రామీణ నీటి సరఫరా పథకాలకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వవలసి వుంటుంది. పరిశ్రమల అభివృద్ధికి రూపొందించిన ప్రణాళికలకు అనుగుణంగా పట్టణ నీటి సరఫరా పథకాలు అమలుపరచవలసి వుంటుంది షెడ్యూల్డు జాతులు, వెనుకబడిన తరగతుల ప్రజల సంక్షేమం పట్ల రాష్ట్ర ప్రభుత్వం బాధ్యత వహించవలసి వుంటుంది.

పైన పేర్కొన్న సాధారణాంశాలే కాక ఎప్పుడూ క్షామానికి గురిఅయ్యే ప్రాంతాలు, గిరిజనుల సంక్షేమం, వరద నిరోధక చర్యలు రాజధాని అభివృద్ధి, నిరుద్యోగ సమస్య మున్నగు ప్రత్యేక విషయాలను పరిష్కరించడానికి ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించాలి. ఈ సమస్యలు పరిష్కరించడానికి పథకాలు రూపొందించినపుడు, ఏ ప్రాంతానికి ఆ ప్రాంతం విడి విడిగా పరిశీలించడం జరిగింది. రాష్ట్ర ప్రణాళికా లక్ష్యాలకు అనుగుణంగా వాటిని రూపొందించడం జరిగింది.

కరీంనగర్ జిల్లాను సస్యశ్యామలంచేసే
మానేరు ప్రాజెక్టు

మానేరునది కరీంనగర్ జిల్లాకు పశ్చిమంగా నిజామాబాదు జిల్లాలో తిరుమలాపూర్ కొండలమీద పుట్టి, మెల్లగా దిగువకొచ్చి నిజామాబాదు, కరీంనగర్ జిల్లా భూముల్ని తడుపుతూ 140 మైళ్ళ దూరం ప్రయాణంచేసి కరీంనగర్ జిల్లా తూర్పు భాగంలో గోదావరిలో సంగమిస్తున్నది. కరీంనగర్ పట్టణానికి రెండు మైళ్ళ దూరంలో మానేర్ నది ఎగువ ప్రవాహంగా దానిమీద మరో 'నవ భారత నూతన ఆలయం' నిర్మితం కానున్నది. దిగువ మానేరు ప్రాజెక్టు అనబడే యీ మానవ మహోన్నత ఆధునిక దేవాలయం 1975 నాటికి రూపురేఖలు దిద్దుకోగలదు తెలంగాణా ప్రాంతంలో సంపద సమృద్ధులకు ఒక నూతన శకావిర్భావానికి యిది అంకురార్పణ చేస్తుంది. ఆనకట్ట నిర్మాణానికి రూ. 687 లక్షలు ఖర్చు అవుతుందని అంచనా. ఈ దిగువ మానేరు ఆనకట్టవల్ల 29 వేల ఎకరాల పల్లపుభూమి, 58 వేల ఎకరాల మెట్టభూమి — వెరసి 87 వేల ఎకరాలు అదనంగా ఆయకట్టు క్రిందికి వస్తాయి

కరీంనగర్ జిల్లా, కుటీర పరిశ్రమలకు రాష్ట్రంలోనేకాక దేశంలోనూ ప్రసిద్ధి కెక్కింది వెండి ఫిలిగ్రీ పనితనానికి కరీంనగర్ జిల్లా పెట్టింది పేరు. తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఎక్కువగా ఆహార ధాన్యాలను పండించే జిల్లాలలో కరీంనగర్ జిల్లా ఒకటి. ఇక్కడ ప్రధానంగా జొన్న, వరి, మొక్కజొన్న, మినుములు మొదలైనవి పండుతాయి, అయితే యీ జిల్లాలోని భూములకు సేద్యపు నీటి సరఫరా చాలా కాలంగా ఒక సమస్యగా వుంటున్నది. సాధారణంగా ఈ జిల్లాకు ఉత్తరపు కొసగా, తూర్పు వైపుగా ప్రవహించే బ్రహ్మాండమైన గోదావరి నది, ఈ జిల్లాలో పశ్చిమంనుంచి తూర్పుకు ప్రవహించే మానేరు ది వాటి ఉపనదులు యీ జిల్లాలోని పంట భూములకు జీవాధారమైన ప్రధాన నీటి వనరులుగా వున్నాయి. బహుళ ప్రయోజనకారి అయిన పోచంపాడు ప్రాజెక్టును గోదావరి మీద నిర్మించే పని అప్పుడే చేపట్టడం జరిగింది ఇక్కడ పని చురుకుగా కొనసాగుతున్నది. పోచంపాడు కాలువను యిప్పుడు నిర్మించనున్న దిగువ మానేరు ఆనకట్టతో కరీంనగర్ వద్ద కలపాలనీ, యీ రెండింటిలోచేరే జలాలను మరింతగా వినియోగంలోకి తేవాలనీ ఉద్దేశించారు. మానేరుకు ఆవల మొత్తం 2,07,000 ఎకరాలకు సేద్యపునీరు లభిస్తుంది అంటే పోచంపాడు దక్షిణ కాలువవల్ల 1,20,000 ఎకరాలకు, మానేరులోకి వచ్చి చేరే జలాలవల్ల 87 000 ఎకరాలకు సేద్యపు నీరు లభిస్తుంది.

మానేరు ఆనకట్టు వివరాలు

మట్టి ఆనకట్ట—14,000 అడుగుల పొడవు

నీరు పొర్లని రాతి ఆనకట్ట—2,460 అడుగుల పొడవు

60అ × 15అ సైజుగల రేడియల్ గేట్లు 25 అమర్చిన స్పిల్‌వే—1,740 అ పొడవు

మట్టి ఆనకట్టగరిష్టఎత్తు పునాదిపైన 55 అ. వుంటుంది.

నీరు పొర్లని రాతి ఆనకట్ట గరిష్ట ఎత్తు పునాదిపైన 104అ. వుంటుంది. స్పిల్‌వే శిఖరం ఎత్తు అన్నిటికన్న లోతైన పునాది నించి 67 అ. ఎత్తున వుంటుంది. ఇక్కడ ఏర్పడే జలాశయంలో 19.20 చ. మై. విస్తీర్ణం మేరకు నీరు విస్తరించి వుంటుంది. ఈ జలాశయంవల్ల కేవలం తొమ్మిది గ్రామాలు మాత్రమే నీటిలో మునిగిపోతాయి. అందువల్ల పునరావాస సమస్య ఒక పెద్ద సమస్య కాదు. ఈ జలాశయం వందేళ్ళ పాటు చెక్కు చెదరకుండా వుంటుంది.

కరీంనగర్ దగ్గర కట్టనున్న యీ ఆనకట్టవద్ద డ్రైనేజ్ ప్రాంతం 2,496 చ. మైళ్ళు. దీనివల్ల 28 శ. కో. ఘ. అడుగుల నీరు లభిస్తుంది. ఎగువ మానేరు రిజర్వాయరు, శనిగరం చెరువు యీ రెండు నీటి పారుదల పథకాలు యిప్పుడు మానేరు పరీవాహక ప్రాంతంలో వుండనే వున్నాయి. ఈరెండింటికి తోడు సుమారు 3,000 సేద్యపు నీటి చెరువులు, ఇంకా అనేక నీటిగుంటలు వున్నాయి. ప్రస్తుతం సేద్యపు నీటి సరఫరా జరుగుతున్న ప్రాంతం లక్ష ఎకరాలు వుంది. సుమారు 16 శ. కో. ఘ. అ. నీరు ఉపయోగించబడుతున్నది. అంటే 10 శ. కో. ఘ. అడుగుల నీరు (ఇంకిపోయిన, ఇగిరిపోయిన నీటి తరుగుదల కొంత పోగా) దిగువ మానేరులో నిలువ చేసి, వినియోగించడానికై వుంచి వేయబడుతుంది. మానేరునది ఎగువ ప్రవాహంలో యిప్పుడు ఒక ఆనకట్ట వుండడంచేత ప్రస్తుతం నిర్మింపనున్న దానిని దిగువ మానేరు ఆనకట్టగా పిలుస్తున్నారు.

స్పిల్‌వే, గ్రావిటీడామ్ ఏర్పాటుకు వీలుగా కుదురైన 3,500 అ. పొడవున ఒడ్డు వుండడం, నదీ గర్భంలో తేలిగ్గా రాయి లభ్యం కావడం, నిర్మాణమప్పుడు నదిని మళ్ళించడానికి వీలైన ఏర్పాట్లు వుండడం — యీ కారణాలవల్ల యీ ప్రాంతాన్ని ఆనకట్ట నిర్మాణానికి ఎన్నిక చేశారు. ఈ ప్రాంతానికి దగ్గరి రైలు స్టేషను పెద్దపల్లి. ఇది 23 మైళ్ళ దూరంలో వుంది.

ఈ ఆనకట్ట నిర్మాణాన్ని చేపట్టడానికై ఒక సర్కిలును కూడా మంజూరు చేయడం జరిగింది. ఆనకట్ట 1975 జూన్ నాటికి పూర్తవుతుంది. ఈ మానేరు ప్రాజెక్టు కరీంనగర్ జిల్లా స్వరూప స్వభావాలనూ, ఆర్థిక వ్యవస్థనూ మార్చివేయగలదు. ఇది యావత్ రాష్ట్రం — ముఖ్యంగా తెలంగాణా ప్రాంతం — సర్వతోముఖాభివృద్ధికి దోహదం చేస్తుంది. ★

అహింసాత్మక విప్లవవాది

—హుమాయున్ కబీర్

పాశ్చాత్య రాజ్యాల ప్రభావ ప్రాబల్యాలు ప్రపంచం అంతటా పరివ్యాప్తమై ఉన్న కాలంలో మోహన్ దాస్ కరమ్ చంద్ గాంధీ జన్మించారు. ఆనాడు పాశ్చాత్య దేశాల రాజకీయ ప్రాబల్యమే కాక ఆర్థిక, సాంస్కృతిక, వైజ్ఞానిక రంగాలలో కూడా వారి ప్రాబల్యం తిరుగు లేనిదిగా ఉండేది. భారత దేశం, ఆ మాటకు వస్తే మొత్తం ఆసియా, ఆఫ్రికా ఖండాలు రాజకీయ స్వాతంత్ర్యం, ఆర్థికాభ్యున్నతి, నైతిక శక్తి కోల్పోయి దీనస్థితికి దిగజారాయి. భారత దేశంలో పూర్వ వైభవ పునరుద్ధరణకై మొగలాయి చక్రవర్తి, ఆయిన అనుయాయులూ చేసిన చిట్టచివరి ప్రయత్నం—1857 నాటి సిపాయిల విప్లవం—విఫలమైంది. టర్కీ క్రమంగా బలహీనమైంది. టర్కీ సామ్రాజ్యం శీఘ్రంగా విచ్ఛిన్నం కావడం ప్రారంభమైంది. చైనా, జపాన్‌లలో నూతన పరిణామాలువచ్చాయి. రష్యా ఆసియాలోకి తూర్పుగా, దక్షిణంగా చొచ్చుకొని రావటం, ప్రాబల్యం పెంచుకోవటం జరిగింది. పాశ్చాత్య రాజ్యాల సామ్రాజ్య తత్త్వం విజృంభించి ప్రపంచం నలుమూలలా వ్యాపించింది. పశ్చిమ రాజ్యాల ఆధిక్యతకు తల ఒగ్గక తప్పదేమోనని పలువురు ఆసియా, ఆఫ్రికా ఖండవాసులు భావించ నారంభించారు. గాంధీ మహాత్ముడు మృతి చెందడానికి పూర్వం ఈ రకమైన నైరాశ్యం తొలిగిపోయింది. ప్రజలలో నూతన ఆశాభావం, ఆకాంక్ష కలిగాయి. ఆత్మవిశ్వాసం పెంపొందింది. ప్రజలలో ఆత్రుత పెరిగింది ఆసియా, ఆఫ్రికా దేశాలలో ప్రజా జీవితంలో నూతన వికాసం కలిగింది. వారిలో నవ చైతన్యం వెల్లివిరిసింది. వారు ప్రపంచంలో తమకు రావలసిన స్థానం రావాలని కోరారు. ఈ పరిణామాలకు గాంధీ కారకులు కాదు. ఆయన ప్రధానంగా భారత ప్రజల పునరుద్ధరణకు కారణభూతులు అయ్యారు. భారత దేశంలో చైతన్యం కలగడంతో ఆసియా, ఆఫ్రికా ఖండాలలో మారుమూల ప్రాంతాలు కూడా ప్రభావితం అయ్యాయి ఆ కాలంలో పరాయి పాలన క్రింద ఉన్న మరే ఇతర దేశానికి చెందిన వ్యక్తికి కూడా అంతటి విశిష్ట స్థానం లభించలేదు. ఆయన దివంగతులైన పది సంవత్సరాలలో సామ్రాజ్య వాదం ప్రపంచంలో అన్ని చోట్లకూడా క్షీణించడం ప్రారంభం అయింది.

సహనంలో వున్న విప్లవశక్తి

భారత ప్రజల సహనంలో నిగూఢంగా నిబిడీకృతమై ఉన్న శక్తిని బహిర్గతం చేసి విడుదలచేయడానికి ఆయన ప్రయత్నాలు సఫలం కావడంలోనే ఆయన విప్లవశక్తి తాలూకు ప్రాధాన్యం ప్రపంచానికి వెల్లడి అయింది భారత ప్రజలు పరిపాలనలో అనేక కష్టాలు పడ్డారు అనేక అన్యాయాలు భరించారు. చైతన్యవంతులయిన మరొక జాతి ప్రజలయితే ఏనాడో తిరుగుబాటు లేవదీసేవారు. వారి స్తబ్ధత, వారి సహనంచూచి వారి మిత్రులు, శత్రువులు కూడా అది వారి బలహీనతగా పొరబడడం జరిగింది. భారతీయ నాయకులే భారత ప్రజల స్వభావాన్ని బట్టి బహిరంగంగా ప్రత్యక్షంగా పెద్ద విప్లవం తీసుకొని వచ్చే అవకాశంలేదని గట్టిగా వాదించారు. గాంధీ ప్రజల స్వభావాన్నీ వారి సహజ లక్షణాలనూ గుర్తించకపోలేదు. వారిలో నిగూఢంగా అనంతంగా ఉన్న శక్తిని వెలికి తీసుకొనివచ్చి వారికి ఒక కొత్త రాజకీయ పంథా చూపించారు. హింసాత్మకమైన, పెద్ద ఆర్భాటంతో కూడిన విప్లవానికి బదులుగా సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమం ప్రారంభించారు. అటువంటి ఉద్యమంలో భారత ప్రజలను సహజమైన సాత్త్విక, సహన గుణాలు శక్తిసామర్థ్యాల ప్రదర్శనకు అనుగుణమైనవారిగా రూపొందించడ జరిగింది. భారత ప్రజానీకం రాజకీయ లక్ష్యంవైపు పురో

గమనం ప్రారంభించేసరికి భారతీయులలో సహజంగా ఉన్న శక్తి వెల్లుబికి విప్లవశక్తిగా రూపొందింది. ప్రజల ఆత్మగౌరవం పునరుద్ధరించబడింది. అందుమూలంగానే వారి ఆధ్యాత్మిక విలువలకు తిరిగి గౌరవం లభించింది.

పాశ్చాత్య రాజ్యాల ఆధిపత్యాన్ని ధిక్కరించిన నూతన నాయకులలో గాంధీ ఒకరు. కాని ఆయన మానవ జాతికి వారసత్వ సంపద కాగల విలువలను తిరస్కరించలేదు. ఐరోపాలో వైజ్ఞానిక శాస్త్ర రంగంలో వచ్చిన బృహత్పరిణామం మూలంగా మానవ జాతికి అనేక రంగాలలో విస్తృతావకాశాలు లభించాయి. సాంకేతిక రంగంలో సాధించిన అపూర్వమైన అభివృద్ధి మూలంగా మానవాళి క్షుద్బాధా నివారణకూ, వ్యాధుల నివారణకూ అవకాశాలు పెరిగాయి. ఇక రాజకీయ రంగంలో సర్వత్రా ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థాపనకు అనుకూల్యం కన్పించింది. హేతువాదం బలపడడంతో విద్యా వ్యాప్తి ద్వారా అన్ని రకాల దురాచారాలనూ, రుగ్మతలనూ రూపుమాపడానికి అవకాశం ఉన్నదన్న ఆశాభావం ప్రబలింది. అనేక రంగాలలో ఐరోపా ముందడుగు వేసింది. ఐరోపా ముందుకు దారి తీసిన ప్రతి రంగంలోనూ మిగతా దేశాలన్నీ దానిని అనుసరించడం జరిగింది.

మానవుల కష్టాలను తొలగించడానికి వైజ్ఞానిక శాస్త్ర రంగంవల్ల జరిగిన దోహదాన్ని గాంధీ గుర్తించారు కాని, దానిని పురస్కరించుకొని దీని ఫలితంగా వచ్చిన ఐహిక భోగలాలసతను ఆయన నిరసించారు.

ఐరోపా వాసులు రాజకీయ స్వాతంత్ర్యంకోసం పోరాడి, తుదకు ఆర్థిక రంగానికి సంబంధించి అసహ్యకరమైన బానిసత్వానికి తల ఒగ్గారని ఆయన భావించారు. మామూలు యంత్రాలు మానవ సంక్షేమ సాధనకు అవసరం కావచ్చును. కాని ఐరోపాలో లాగా మనుష్యులు యంత్రాలకు దాదాపు బానిసలు కావడం ఆయనకు గిట్టదు. అక్కడి పరిస్థితులను మెరుగుపరచడానికి ఆయన సత్యాన్వేషణ ప్రయత్నాల మూలంగా సాధనోపాయాలను కనుగొన్నారు.

యంత్రాల దుర్వినియోగం మూలంగా కొందరి చేతులలో సంపద కేంద్రీకృతం అయింది. పారిశ్రామికీకరణకు దారి తీసింది, క్రొత్త నాగరకత తల ఎత్తింది. ఈ దుష్ఫలితాలను తప్పించుకోడానికి గాంధీ క్రొత్త మార్గం చూపించారు. స్వపరిపాలన, స్వయం సమృద్ధికల గ్రామాల అభివృద్ధి, సమాజ నిర్మాణానికి ప్రాతిపదిక కావాలన్నారు గాంధీ. అలా జరిగినప్పుడు వ్యక్తుల మధ్య సంబంధాలు దృఢపడడానికీ, వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం పెరగడానికీ నియంతృత ధోరణికి అవకాశం లేకుండా చెయ్యడానికీ వీలవుతుందని గాంధీ అభిప్రాయపడ్డారు.

ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం

వ్యక్తుల ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం తాలూకు ప్రాధాన్యాన్ని గాంధీ గుర్తించారు. ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం లేనిదే రాజకీయ స్వాతంత్ర్యం కేవలం హాస్యాస్పదం కాగలదనీ, ప్రజాస్వామ్యం నిరర్థకం కాగలదనీ అభిప్రాయపడ్డారు. అక్రమంగా, విపరీతంగా సంపద కేంద్రీకృతం కావడం వల్ల వ్యక్తి పరమైన, వ్యక్తుల ఆధీనంలో ఉండే కర్మాగారాలు,ఇతర కేంద్రాలలో ఉత్పత్తి పెరుగుతుంది. వ్యక్తుల చేతులలో సంపద విపరీతంగా కేంద్రీకృతం కాకుండా నివారించడానికీ లేదా పరిమితం చేయడానికీ పరిశ్రమలను వికేంద్రీకరించాలని పరిష్కార మార్గం సూచించారు గాంధీ. వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యానికి గాంధీగారు అధిక ప్రాధాన్యం ఇచ్చారు. విధులను నిర్వహించినప్పుడే హక్కులు లభిస్తాయని ఆయన విశ్వసించారు. జీవితంలో మంచిని, సౌఖ్యాన్ని అందరూ పంచుకోవాలని ఆయన అభిప్రాయపడ్డారు. అయితే ఈ లక్ష్యం సాధించడానికి హింస ఎన్నటికీ పనికిరాదని ఆయన ఉద్ఘాటించారు. అనాది నుంచి కూడా మతాచార్యులు మానవుడు విద్వేషంతో మనుగడ కొనసాగించలేడని ప్రబోధించారు. గతంలో అహింస కేవలం వ్యక్తిగతమైన విషయంగా ఆచరణలో ఉండేది. కొంతమందికలిసి అహింసాత్మక చర్యకు, ఉద్యమానికి పూనుకోవడంలో గల ప్రాధాన్యం, ప్రయోజనం మొదటిసారిగా గాంధీ ప్రజలకు ఎత్తిచూపారు. ప్రముఖ రాజకీయ వాదిగా ఆయన పేరు గడించారు. అందువల్ల కేవలం ఆశావాదిగా ఆయన్ను పరిగణించడానికి వీలు లేదు. రాజకీయ లక్ష్యాలు సాధించడానికి అహింసా సిద్ధాంతాన్ని ఒక సాధనంగా ఉపయోగించవచ్చునని ఆయన చేసిన ప్రచారానికి ప్రపంచంలో పలుచోట్ల ఆదరణ లభించింది. ఫలితంగా విభిన్న వర్గాల వారు తమ సమస్యలను పరిష్కరించుకోడానికి ఈ సాధనాన్ని వినియోగించడం జరిగింది. దుష్టత్వాన్ని పారద్రోలడానికి, అహింసాత్మకమైన ఉద్యమాలు నడిపేందుకు ఆయన కృషిచేశారు.

దేశ ఆంతరంగిక వ్యవహారాలలో అయినా, విదేశ వ్యవహారాలలో అయినా అవతలవారికి నచ్చచెప్పి మనవైపుకు త్రిప్పుకోవడమే ఉత్తమ పద్ధతి అనీ, అది ఒక్కటే నాగరికమైన పద్ధతి అనీ ఆయన ఉద్ఘాటించారు. ఏ సందర్భంలో అయినప్పటికీ బలప్రయోగం కూడదనీ దానికి బదులుగా నైతికంగా ఒత్తిడి తీసుకొనిరావడం జరగాలనీ ఆయన వివరించారు.

చెడును అహింసాత్మకమైన పద్ధతిలో నిరోధించడమే ఆయన సిద్ధాంతంలోని సారాంశం. ఈ కార్యక్రమం వ్యక్తి విషయంలో ఆరంభం కావాలనీ, తద్వారా ఇతర వ్యక్తులు ప్రభావితులు కావాలనీ ఆయన విశ్వసించారు. వ్యక్తిగతమైనవీ, పలువురు వ్యక్తుల మధ్యవున్నవీ అయిన ఉద్రిక్తతలను సడలించడానికి ఈ కార్యక్రమం ఎంతో ఉపయుక్తం అవుతుంది. అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఉండే ఉద్రిక్తతలను సడలించడానికికూడా ఈ పద్ధతులే అనుసరించాలని ఆయన ప్రబోధించారు. వివిధ వ్యక్తుల మధ్య, వివిధ జాతుల మధ్య అసమానతలు ఉండటంవల్లనూ, న్యాయం

(తరువాయి 21వ పుటలో)

రాష్ట్రంలో అనుబంధ కళాశాలలు

—పీరమాచనేని వెంకట నారాయణ

భారత దేశం వంటి అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు విద్య ప్రధానసమస్య. అందులో ఉన్నత విద్యా సమస్య అతి ముఖ్యమైనది. స్వాతంత్ర్య సముపార్జనానంతరం మన దేశం ఉన్నత విద్యతోపాటు మిగిలిన రంగాలలోనూ పురోగమిస్తున్నది. ఈ మధ్య కాలంలో విద్యారంగంలోని వివిధ శాఖలలో చెప్పుకోదగ్గ కొత్త కొత్త ప్రయోగాలు జరిగాయి. అనుబంధ కళాశాలలో ఉన్న విద్యార్థుల సంఖ్య ఉన్నత విద్యా సంస్థలన్నింటిలోఉన్న విద్యార్థుల మొత్తం సంఖ్యలో నూటికి 85 నుండి 90 వరకూ వున్నది. ఇందులో గ్రాడ్యుయేట్ కాకుండానే విద్యాభ్యాసాన్ని ముగించిన వారు అధిక సంఖ్యలో ఉన్నారు. పోస్టు గ్రాడ్యుయేట్ విద్యకు, రిసెర్చికి తగిన వారిని సమకూర్చడంలో ఈ అనుబంధ కళాశాలలు చేస్తున్న కృషి ఎన్నదగినది.

పోస్టు గ్రాడ్యుయేట్ విద్య అభ్యసిస్తున్న వారిలో మూడు వంతుల మంది అనుబంధ కళాశాలల నుండి వచ్చినవారే. భవిష్యత్తులో అనుబంధ కళాశాలల విద్యార్థుల సంఖ్య కంటే విశ్వ విద్యాలయ విద్యార్థుల సంఖ్య పెరిగినా పెరగవచ్చు. అయినప్పటికీ ఉన్నత విద్యా విధానంలో అనుబంధ కళాశాలలు ప్రముఖ పాత్ర వహించక తప్పదు. ఒకటి రెండు దశాబ్దాలలో పోస్టుగ్రాడ్యుయేట్ విద్యను అనుబంధ కళాశాలలోనే బోధించే అవకాశము లేకపోలేదు. నాకు తెలిసినంతవరకు మనదేశంలో ప్రయివేటు యాజమాన్యంలో స్థాపించిన కళాశాలలు రెండు వేలకు పైగా ఉన్నాయి. ప్రతి సంవత్సరం సగటున వంద కళాశాలలు స్థాపించడంతో అనుబంధ కళాశాలలసంఖ్య శీఘ్రగతిని పెరుగుతూనే ఉంది. 1950వ సంవత్సరం వరకూ పట్టణ ప్రాంతాలలోనే ఎక్కువగా ఈ కళాశాలలు స్థాపించబడుతూండేవి. ఆ తరువాత గ్రామీణ ప్రాంతాలలో కళాశాలల స్థాపనావశ్యకత అధికమవుతూ వచ్చింది. పదివేలలోపు జనాభా కలిగిన గ్రామాలలో కూడా కళాశాలలను స్థాపిస్తున్నారు. వాటిలో కొన్నిటిలో వందమంది విద్యార్థులుకూడ లేరు. కళాశాలలు ఆర్థికంగా లోటుపాట్లు లేకుండా చక్కగా నిర్వహించవలెనంటే కనీసం అయిదువందల మంది విద్యార్థులైనా ఉండాలి.

విద్యావిధానం

ఇది ఇలా ఉండగా రెండువేలకు పైగా విద్యార్థులున్న కళాశాలలుకూడ వున్నాయి. కలకత్తాలో ఉన్న కొన్ని కళాశాలల్లో ఏడువేలకుపైగా విద్యార్థులున్నారు. ఈ కళాశాలలో అధికభాగం ప్రయివేటు యాజమాన్యంలో వున్నాయి. విశ్వవిద్యాలయం యాజమాన్యంలో వున్న కళాశాలల సంఖ్య చాలతక్కువ. మొత్తం కళాశాలల్లో నూటికి 10_15 ప్రభుత్వ యాజమాన్యంలో నడుస్తున్నాయి.

విద్యార్థులసంఖ్యా పరిమాణంలో యాజమాన్యం విషయంలో ఉన్న ఈ తేడాలవల్ల ఈ కళాశాలల విద్యాస్థాయి ఒకేతీరున ఉండకపోవడం సహజమే. ఉన్నత విద్యాప్రమాణాలు కాపాడుతూన్న కళాశాలలు కొన్ని, ఉన్నతపాఠశాలల విద్యాస్థాయిని మాత్రమే కలిగిన కళాశాలలు కొన్ని ఉన్నాయి.

పరస్పర విరుద్ధమైన ఈ విషయాల సమన్వయంకోసం విద్యావిధానాన్ని పునః పరిశీలించవలసిన అవసరం ఎంతయినా ఉంది.

ప్రజాహిత సంస్థలకు పనికివచ్చే పట్టభద్రులను రూపొందించేవి అనుబంధ కళాశాలలే. అనుబంధకళాశాలల విద్యాప్రమాణాల మీదనే ఉన్నతవిద్య ఆధారపడి ఉంది. కనుక ఉన్నత విద్యకు సంబంధించిన అభ్యుదయ పథకాలను అనుబంధ కళాశాలల స్థాయిలోనే ప్రవేశపెట్టాలి. ప్రధానమైన ఈ విషయాన్ని నిర్లక్ష్యం చేయడంవల్లనే స్వాతంత్ర్యసముపార్జనానంతరం కొద్దికాలంపాటు ఉన్నతవిద్యలో సంతృప్తికరమైన ఫలితాలు సాధించలేకపోయాము. ద్వితీయ, తృతీయ పంచవర్షప్రణాళికలలో యూనివర్సిటీ గ్రాంట్సు కమిషన్‌వారు అనుబంధకళాశాలలలోని ఉపాధ్యాయుల వేతనాలను సవరించి వారి స్థితిగతులను మెరుగుపరచారు. ప్రస్తుతపరిస్థితులలో ఉపాధ్యాయులకు గ్రాంట్సుకమిషన్‌వారు చేసిన సహాయం స్వల్పం. ఎడ్యుకేషన్ కమిషన్ అనుబంధ కళాశాలల ప్రాధాన్యాన్ని ఉగ్గడించింది. గత కొద్ది సంవత్సరాలుగా ఈ సంస్థల ప్రాధాన్యం గుర్తింపబడుతున్నందుకు చాల సంతోషం.

కళాశాలల స్థాపన సందర్భంలో అనుకూల స్థలనిర్ణయం, చక్కటి ప్రణాళిక చాలా ముఖ్యం. ఆర్థికమైన ఇబ్బందులకు లోను కాకుండా సరిగా విద్యాసంస్థలు నిర్వహింపబడాలంటే విద్యార్థుల సంఖ్య ఒక పరిమితికి లోబడి ఉండడం అవసరం. ఈ సంఖ్యా పరిమితి విషయం సాంకేతిక కళాశాలలకు సంబంధించినంతవరకూ

మరీ ముఖ్యం. పేరుప్రతిష్ఠల నార్జించడానికి కళాశాలల స్థాపన ఒకసాధనంగా కొందరు భావిస్తున్నారు. కుగ్రామాలు సయితం కళాశాలల స్థాపనకు అనువైన స్థలాలుగా అనుమతించడం మంచిది కాదు. దీనివలన ఆ కళాశాలలు అభివృద్ధిచెందడంలేదు. సరికదా నిర్వహించడంకూడా కష్టసాధ్యమే అవుతుంది. తగిన ఆర్థిక స్తోమతులేకుండా అసంఖ్యాకంగా కళాశాలలను స్థాపించడం ప్రోత్సహించవలెనో లేదో తేల్చవలసింది విద్యావేత్తలు, పరిపాలకులు మాత్రమే.

ఒకేతీరు సంస్థలు పెక్కు కాకుండా స్థాపకుల మధ్య అవాంఛనీయ స్పర్థలు లేకుండా వుండి ఆర్థిక స్తోమతు కల్గి సమర్థంగా పని చేసే అనుబంధ కళాశాలలు స్థాపించే స్థలాల నిర్ణయం విషయంలో విశ్వవిద్యాలయాధికారులు తమకు నిర్దేశించిన ప్రాంతాల్లో పర్యటించి నిర్దుష్టమైన పథకాలను రూపొందించాలి. వాస్తవానికి ప్రస్తుతం వున్న కళాశాలలు చక్కగా నిలదొక్కుకుంటేనేగాని సర్వతోముఖమైన అభివృద్ధిని సాధించడానికి వీలువుండదు.

కళాశాలల స్థాయి

ప్రస్తుత విద్యావిధానాన్ని అభివృద్ధి చేయడంలో విశ్వవిద్యాలయాల పాత్ర ప్రాముఖ్యమైనది. విద్యా ప్రమాణాలు పడిపోకుండా చూడవలసిన బాధ్యత విశ్వవిద్యాలయాలదే. కనుక క్రొత్తగా కళాశాలలకు ఎఫిలియేషన్ ఇచ్చేటప్పుడుకాని పాత కళాశాలలకు ఉన్న ఎఫిలియేషన్‌ను పొడిగించేటపుడుగాని విశ్వవిద్యాలయాలు చాల జాగ్రత్తగా వ్యవహరించాలి. సమర్థులైన ఉపాధ్యాయులు, చక్కటి గ్రంథాలయాలు అన్ని సదుపాయాలు కలిగిన ప్రయోగశాలలు వుంటేనే కాని కళాశాలలు చక్కగా పనిచేయలేవు. అంతేగాక పాలకవర్గనియమావళి నిర్దుష్టంగా రూపొందించాలి. ఇలా లేకపోవడంచేత అనేకమైన ఒత్తిడులకులోనై తరచు నియమాలను ఉల్లంఘించడం జరుగుతుంది. ఇకముందైనా విద్యాప్రమాణాలు కాపాడవలసిన విశ్వవిద్యాలయాలు ఈ నియమోల్లంఘనం జరుగకుండా చూడవలెనని అభ్యర్థించడం అత్యంత సముచితం.

ప్రయివేటు యాజమాన్యంలో ఉన్న అనుబంధ కళాశాలల సంఖ్య ఎక్కువ కాబట్టి వాటికి సంబంధించిన గ్రాంట్-ఇన్-ఎయిడ్ (grant in and) కోడ్‌ను పునః పరిశీలించవలసిన ఆవశ్యకత ఎంతైనా ఉన్నదని విద్యాధికారుల దృష్టికితేదలచాను. కష్టం, క్లిష్టం ఐన ఈ సమస్యా పరిష్కారానికి కొన్ని మార్గాలను సూచించడానికి సాహసిస్తున్నాను.

కళాశాలలో విద్యాప్రమాణాలు కాపాడే బాధ్యత విశ్వవిద్యాలయానిదే కనుక అందుకు సంబంధించిన నియమాలనేవో అదే నిర్దేశిస్తుంది ఆర్థిక వనరులను సమకూర్చేది రాష్ట్ర విద్యాశాఖ. నియమాలను నిర్దేశించే విశ్వవిద్యాలయాలకు ఆర్థికవనరులను సమకూర్చే రాష్ట్రవిద్యాశాఖకు మధ్య సమన్వయ భావం ఉంటేనే కాని ఈ నియమాలను అమలు పరచడం సాధ్యంకాదు. అనుబంధ కళాశాలల నిర్వహణకు అభివృద్ధికి రాష్ట్ర విద్యాశాఖ గ్రాంటులిస్తుందే తప్ప కళాశాలలోని విద్యాప్రమాణాలను అభివృద్ధి చేయడంలో దానికి ఎట్టి పాత్ర లేదు. విద్యా ప్రమాణాలనుకాపాడే బాధ్యత ఆర్థికవనరుల సమకూర్చే అధికారం రెండు ప్రత్యేక సంస్థల చేతులలో ఉండడం సిద్ధాంత రీత్యా విరుద్ధ విషయం ఇది ఆచరణలో చాల విపరీత పరిణామాలకు దారితీయగలదు. విశ్వవిద్యాలయాలకు గ్రాంట్లు ఇచ్చే అధికారంగల రాష్ట్ర విద్యాశాఖకు విద్యాప్రమాణాలు కాపాడే బాధ్యత అప్పజెప్పడం తగదనే విషయం అందరకూ తెలిసిందే అనుబంధ కళాశాలలకు సక్రమంగా గ్రాంట్లను మంజూరుచేసే ప్రణాళికలో రాష్ట్ర విద్యాశాఖకు విశ్వవిద్యాలయానికి పొత్తు కుదర్చగలిగిన కార్యవర్గమొకటి అవసరం. విశ్వవిద్యాలయ ఉపాధ్యక్షులతో, రాష్ట్ర విద్యాశాఖ ప్రతినిధులతో కూడిన కమిటీ ఈ కార్యవర్గం నిర్వర్తించే విధులను పర్యవేక్షిస్తూ ఉండాలి. ఇందు మూలంగా గ్రాంట్లు యిచ్చే విధానం సులభమౌతుంది. అనుబంధ కళాశాలల అభివృద్ధికి చక్కటి కార్యక్రమాలను కూడా రూపొందించుకొనవచ్చు.

గ్రాంట్లు, ప్రత్యేకగ్రాంట్లు

ఉన్నత విద్యాప్రమాణాలను సాధించేందుకు అనుబంధ కళాశాలలు అనవరతం కృషిచేస్తున్నాయి. అందుకు అనుకూల వాతావరణం చక్కటి పరిస్థితులు ఎంతైనా అవసరం.

త్రికరణ శుద్ధిగా విద్యాబోధన కంకితమైన ఉపాధ్యాయులూ ఉత్సాహపూరితులైన విద్యార్థులూ, విద్యార్థులలోను, ఉపాధ్యాయులలోను విశ్వాసం పాదుకొల్పే యాజమాన్యం వీటిపై ఇది ఆధారపడింది. కరుడు గట్టిన పాత పద్ధతులకు-రెడ్ టేప్ విధానాలకు అతీతంగా ఉన్నప్పుడే వేగంగా పనులుసాగుతాయి.

ప్రస్తుతం ఇస్తున్నట్టుగానే అన్ని కాలేజీలకు గ్రాంటుల నివ్వాలి. ఇక పోతే సంస్థ సాధించే విజయాలను బట్టి సామర్థ్యాలను బట్టి ప్రత్యేకగ్రాంట్లు ఈయడం మంచిది. గ్రాంట్లను ఈ రెండు పద్ధతులలో ఇవ్వడం మూలంగా మంచి ఫలితాలను సాధించవచ్చు. నిష్పక్షపాతమైన పరిపాలనా పద్ధతిపై ఎన్నిక విధానం ఆధారపడి ఉంది. కనుక సహజంగా కొన్ని సాధక బాధకాలువుంటాయి.

కళాశాలలు స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి కలిగి ఉండాలని ఆందోళన చేస్తున్నారు. చాలావిశ్వ విద్యాలయాల చట్టాలలో కళాశాలలను స్వతంత్రపతిపత్తి కలిగిన సంస్థలుగా ఉంచడానికి అవకాశం ఉంది. కాని, చాలా రాష్ట్రప్రభుత్వాలు విశ్వవిద్యాలయాలు ఉపయుక్తమైన ఈ సూచనను అంగీకరించినా అమలు పరిచేందుకు ముందుకు రావడం లేదు. ఈ సంస్కరణను అమలు పరిస్తే మంచి కళాశాలలు ఉన్నత స్థాయిని నిలబెట్టేందుకు తగ్గ స్వేచ్ఛను కలిగి ఉంటాయి.

స్వతంత్ర ప్రతిపత్తిని కలిగిన ఈ కళాశాలలలో కొన్ని కాలక్రమేణా విశ్వవిద్యాలయాల స్థాయిని అందుకొనే అవకాశం ఉంది. అనుబంధ కళాశాలల్లో కొన్ని అయినా అత్యున్నత స్థాయి గలిగి ప్రత్యేకస్థానం ఆక్రమించేటట్టు కృషిచేయడంలో కళాశాలల పాలకవర్గాల వారు ఎంతయినా పాటుపడగలరని ఆశిద్దాము. ★

అనావృష్టి ప్రాంతాలలో సాగునీటి సౌకర్యాల కల్పన

-జి. ఏ. నరసింహారావు

భారతదేశంలో వర్షంమూలంగా ఏటా సగటున సుమారు 3700,440 మిలియన్ల ఘనపు మీటర్ల నీరు లభిస్తున్నది. మొత్తం దేశానికి అంతటికికలిపి 114.3 సెంటీమీటర్ల (45 అంగుళముల) నీరు సరిపోతుంది. ఈ వివరాలు పైకి చూడడానికి సంతృప్తికరంగా కనిపిస్తాయి. కాని వాస్తవానికి పరిస్థితి సంతృప్తికరంగా లేదు. దేశంలో అన్ని ప్రాంతాలలో వర్షపాతం ఒకేలా ఉండక పోవడం, సకాలంలో వర్షాలు పడకపోవడం ఇందుకు కారణం రాజస్తాన్‌లో కొన్ని ప్రాంతాలలో 12.70 సెంటీమీటర్ల (5 అంగుళాల) కంటె తక్కువ కావడంవల్ల తీవ్ర అనావృష్టి ఏర్పడింది. మరొక ప్రక్కన అస్సాములో పర్వతప్రాంతాలలో 1220 సెంటీమీటర్ల (500 అంగుళముల) వర్షంపడ్డది.

మొత్తంమీద చూస్తే దేశంలో నూరింట 12 వంతుల ప్రాంతాలలో సగటున వర్షపాతం 61 సెంటీమీటర్లు (24 అంగుళములు) మాత్రమే. నూరింట 8 వంతుల ప్రాంతములో 254 సెంటీమీటరులు (100అంగుళములు) వర్షపాతం ఉంటున్నది.

వర్షాలు చాల ఆలస్యంగా పడడం, ఇతర కాలాలలో ఉష్ణోగ్రత చాలా ఎక్కువగా ఉండడం కారణంగా అనావృష్టి పరిస్థితి ఏర్పడుతున్నది. ఈ పరిస్థితుల మూలంగా గత పది సంవత్సరాలలో దేశంలో అనేక ప్రాంతాలలో వ్యవసాయోత్పత్తి దెబ్బతిన్నది. 1965లో ఆంధ్రప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, మైసూర్, ఒరిస్సా, రాజస్తాన్, పశ్చిమ బెంగాలు రాష్ట్రాలలో కొన్ని ప్రాంతాలలో తీవ్ర అనావృష్టి ఏర్పడింది. ఈ రాష్ట్రాలమొత్తం విస్తీర్ణం దేశం విస్తీర్ణంలో నూరింట 65 వంతులు.

1966లో కూడా పరిస్థితి మెరుగు కాలేదు. బీహారు, గుజరాత్, మధ్యప్రదేశ్, ఉత్తరప్రదేశ్, రాజస్తాన్‌లలో కొన్ని ప్రాంతాలలో అనావృష్టి ఏర్పడింది. వీటిలో ఉత్తర ప్రదేశ్, రాజస్తాన్‌లలోని ప్రాంతాలు ఎక్కువగా దెబ్బతిన్నాయి, 1968లో వర్షాభావం మూలంగా ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో రాయలసీమ ప్రాంతం, మైసూరు, తమిళనాడులో కొన్ని ప్రాంతాలు బాగా దెబ్బతిన్నాయి.

కరువు ఏర్పడినప్పుడు ప్రజలకు సహాయం చేసేందుకు గాను ప్రభుత్వం సహాయక కార్యక్రమాలు అమలు పరుస్తుంది. ప్రజల కొనుగోలు శక్తి పడిపోకుండా నివారించేందుకు ఈ కార్యక్రమాలు ఉద్దేశించబడినాయి. నిర్మాణాలు, బావులు, చెరువులు వంటి చిన్న తరహా నీటి పారుదల నిర్మాణాలు, భూసారరక్షణ పథకాలు, కాలువల అభివృద్ధి, అడవుల పెంపకం రోడ్ల నిర్మాణం, అభివృద్ధి వ్యవసాయదారులకు పరపతి సౌకర్యాల కల్పనవంటి వాటిని ఈ కార్యక్రమాల క్రింద అమలు జరుపుతారు. దేశం మొత్తంమీద అనావృష్టి ఏర్పడిన ప్రాంతాలకు సహాయం చేయడానికి గాను గత సంవత్సరాలలో 1966_67లో రూ. 82 కోట్లు, 1967_68లో 76 కోట్లు 1968_69లో రూ. 106 కోట్లు, కేంద్రప్రభుత్వం వ్యయంచేయడం జరిగింది.

ఇటువంటి తాత్కాలిక చర్యలు కాక శాశ్వత ప్రయోజనం కలిగించేందుకు పెద్దతరహా, మధ్యతరహా నీటిపారుదల పథకాలు, లోతు ఎక్కువగా ఉండే గొట్టపు బావుల త్రవ్వకానికి సంబంధించిన పథకాలు అమలు జరుపుతారు.

దేశంలో వ్యవసాయ యోగ్యమైన భూమి విస్తీర్ణం 480 మిలియన్ల ఎకరాలు కాగా 390 మిలియన్ల ఎకరాల విస్తీర్ణం గల ప్రాంతం మాత్రమే వ్యవసాయం క్రిందకు వచ్చింది. 90మిలియన్ల ఎకరాలకు మాత్రమే సాగునీటి సౌకర్యం ఉన్నది.

దేశం మొత్తంమీద 200 మిలియన్ల ఎకరాలకు నీటి పారుదల సౌకర్యాలు కల్పించడానికి వీలున్నది. ఇందులో 150మిలియన్ల ఎకరాలకు నిశ్చయంగా సాగు నీరు సరఫరా చేయడానికి వీలున్నది. ప్రస్తుతం అమలు జరుగుతున్న పథకాలను చతుర్థ ప్రణాళికలో పూర్తి చెయ్యాలని ఉద్దేశిస్తున్నారు. ఇందుమూలంగా గత నాలుగు అయిదు సంవత్సరాలలో అనావృష్టి వల్ల ఏర్పడిన క్లిష్ట పరిస్థితి తొలగి పోగలదని ఆశిస్తున్నారు. మైసూర్, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లలో క్షామం, కొరత ఏర్పడిన ప్రాంతాలను సస్యశ్యామలంగా మార్చివేసిన తుంగభద్ర వంటి ప్రాజెక్టుల విషయమై ప్రణాళికలలో ఇంకా ఎక్కువ ప్రాముఖ్యం ఇవ్వవలసి ఉన్నది. ఇటు రాష్ట్రాలలోనూ, అటు కేంద్రంలోనూ కూడా క్షామ ప్రాంతాల శీఘ్ర అభివృద్ధినిమిత్తం బృహత్ప్రణాళికలు రూపొందించవలసిన అవసరం ఉన్నది. దేశంలో క్షామానికి గురి అవుతున్న ప్రాంతాలు ఏవో గుర్తించడం జరిగింది, ఆంధ్రప్రదేశ్, గుజరాత్, మహారాష్ట్ర, మైసూరు, తమిళనాడులలో ఈ పరిశీలన పూర్తి అయినది.

బృహత్ప్రణాళికల పెద్దతరహా, మధ్యతరహా నీటిపారుదల పథకాల ద్వారా సాగునీటి సౌకర్యాలు కల్పించడానికీ, భూగర్భ జల సంపదను వినియోగంలోకి తీసుకొని రావడానికి ఉద్దేశించినవి. వీటి అమలు నిమిత్తం అనావృష్టి ప్రాంతాలలో పెద్ద ఎత్తున అనేక రకాల పరిశీలనలు నిర్వహించవలసిన అవసరం ఉన్నది. అనావృష్టి సమస్య దేశానికి అంతటికి సంబంధించిన విషయంగా పరిగణించాలి. అధికంగా నీరులభించే నదులనుంచి నీటిని ఇటువంటి ప్రాంతాలకు మళ్లించాలి. అనావృష్టికి కూడా తట్టుకునే పంటలు వెయ్యడం విషయమై పరిశోధన జరగాలి. తరచుగా అనావృష్టికి గురిఅయ్యే ప్రాంతాల్లో మెట్ట పంటలు పండించమన్న నూతన వ్యవసాయ పద్ధతులు అవలంభించాలి. ఇటువంటి ప్రాంతాలలో ఎక్కువ దిగుబడి ఉండే విత్తనాలు రసాయన ఎరువులు వాడడం, సస్యసంరక్షణ చర్యలు తీసుకోవడం కూడా జరగాలి. మొత్తం ఆటువంటి ప్రాంతాలలో సాగునీటి సౌకర్యాలులేని సందర్భాలలో క్షామనివారణ సహాయక కార్యక్రమాలలో భాగంగా మధ్యతరహా నీటిపారుదల నిర్మాణాల అభివృద్ధి, రోడ్ల నిర్మాణం, అభివృ, భూసార రక్షణ నిమిత్తం కట్టల నిర్మాణం, అడవుల పెంపకంవంటి కార్యక్రమాల అమలు నిమిత్తం దీర్ఘకాలిక ప్రణాళికలు రూపొందించడం కూడా అవసరం.

(17వ పుటనుండి)

సాధించకపోవడంవల్లనూ, ఉద్రిక్తతలు, విద్వేషాలు ఏర్పడుతున్నాయనీ, వివిధ దేశాలమధ్య సంబంధాలు దృఢతరం కావడం వల్లనూ, కొట్టవచ్చినట్టుగా కన్పించే వ్యత్యాసాలను తొలగించడం వల్లనూ ఈ పరిస్థితి మారుతుందనీ ఆయన ప్రబోధించారు. మానవ స్వభావాన్ని మార్చడానికి ప్రయత్నించిన విప్లవవాద గాంధీ. ఆయనకు వాస్తవిక దృక్పథం ఉన్నది. ఫలితాలనుబట్టి ప్రజలు తన సిద్ధాంతాల మంచి చెడ్డలను నిర్ణయిస్తారని ఆయనకు తెలుసు. అందువల్లనే ముమ్మందుగా వ్యక్తిని — వ్యక్తి స్వభావాన్ని మార్చడానికి ప్రయత్నించారు. మొదట్లో చిన్న కార్యక్రమాలను అతి నిరాడంబరంగా ప్రారంభించారు. అవి క్రమంగా బ్రహ్మాండమైన ఉద్యమంగా రూపొందగలవని ఆయన విశ్వాసం. లక్ష్యశుద్ధి ఉంటే చాలు — ఉత్తమ లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి ఏ పద్ధతులైనా అనుసరించవచ్చుననే వాదాన్ని ఆయన తిరస్కరించారు. లక్ష్యం, లక్ష్య సాధన పద్ధతులు రెండూ కూడా ముఖ్యమైనవేననీ, రెండూ ఉత్తమమైనవిగా ఉండాలనీ గాంధీ విశ్వసించారు. ఏ సందర్భంలోనూ ఆయన ధైర్యాన్ని విడనాడలేదు. సదవగాహన, దయా దాక్షిణ్యాలు, సౌభ్రాతృత్వం అన్నింటికంటె ముఖ్యమైనవని ఆయన ప్రబోధించారు. అపూర్వమైన ధైర్యంతోనూ, సహనంతోనూ, ఆయన తను నమ్మిన సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేశారు. ఆయన మాటల్లో ఎప్పటికప్పుడు నూతనమైన మాధుర్యం కన్పిస్తుండేది. కార్యాచరణలోనూ అందరికీ ఆటువంటి సమాకర్షణ కన్పించింది. ఆయనతో పరిచయభాగ్యం కలిగిన ప్రతి వ్యక్తీ పూర్వం కంటె పవిత్రుడూ, ఉత్తముడూ కావడం జరిగింది.

బాపూ

హిందీ
సుమిత్రానందన్ పంత్

తెలుగు
మానేపల్లి సత్యనారాయణ

[ప్రఖ్యాత హిందీ కవి శ్రీ సుమిత్రానందన్ పంత్ బాపూజీ పై అనేక కవితలు వ్రాశారు. బాపూ శతజయంతి జరుగుతున్న ఈ సందర్భంలో ఆయన కవిత నొకదాన్ని తెలుగు పాఠకులకు అందిస్తున్నాం —సం.]

భావిమానవుణ్ణి ఏ గుణాలతో చూస్తావో బాపూ
ఈ సమరోన్ముఖమయిన ప్రపంచమును
ఏ యే కాంతులతో నింపుతావో !
మానవుల మానసములు సత్యమునూ
అహింసనూ తెలుసుకోగలవా ఎప్పటికయినా ?
ప్రపంచ జీవనము అమరమయిన ప్రేమతో
మధుర స్వర్గముగా రూపొందదా ?
నూతన మానవ లోకం
ఆత్మమహిమతో పరిపూర్ణము కాదా ?
ప్రేమ శక్తిచేత పశుత్వము
శాశ్వతముగా జయింపబడుతుందా ?
బాపూ ! నీ ఆత్మ తేజోవంతమయిన
ఆహ్వానమును ఆలకించి
సమస్త ప్రజానీకము రోమాంచంతో
పులకిత గాత్రులై హర్షిస్తారు
భౌతికవాదము ప్రపంచము స్వర్గముగా
మారడానికొక సోపానము మాత్రమే
అక్కడ ఆత్మాదర్శము అనాదిగా
మలిన రహితముగా పరిశుద్ధముగా ఉండాలి
యుగ పరివర్తనములో ఎంతటి జనక్షయము
జరగనున్నదో తెలియరాదు మనకు
కాని, మానవునికి సత్యము, అహింస - వీటిపై
మక్కువ ఏర్పడటము మాత్రము నిశ్చయము
బాపూ ! ఓ నవ సంస్కృతి దూతా
భగవంతుని యొక్క కార్యమును
నిర్వహించుటకు - మానవాత్మ నుద్ధరించ
వచ్చిన వాడవు నీవు – బాపూ !

కస్తూరీ పరిమళాన్ని వెదజల్లిన

కస్తూర్బా

-కల్యాణసింగ్

వీరాంగనలు దుర్గావతీ, లక్ష్మీబాయిలవలె కస్తూర్బా కత్తిని చేత బట్టలేదు. అహల్యాబాయివలె సింహాసనం అధిష్టించి రాజ్య పాలనం చేయలేదు. ఐనా ఆమెలో అపారమైన శౌర్యము, సాహసమూ సమూహితమై ఉండినవి. గాంధీజీ వంటి పురుషోత్తముని ధర్మపత్నికి అవశ్యకమైన గుణసంపద ఆమెలో భాసించింది.

గాంధీజీ కస్తుర్బాలు 1869 లో కొన్ని నెలలు ముందువెనుకగా జన్మించారు. కస్తూర్బా పితృపాదులు గోకుల్‌దాస్ మకన్ జీ. ఆమె మొదటిపేరు వృజకువరి. గాంధీజీతో ఆమె వివాహం పదమూడవ ఏటనే జరిగింది. తన పత్ని ఆదర్శపత్నిగా ఉండాలని గాంధీజీ పట్టుదల. కస్తూర్బా బాల్యంలో చదువుకోలేదు. గాంధీజీ ప్రోత్సాహంతో ఆమె గుజరాతీ భాషలో సుమారుగా పరిజ్ఞానం సంపాదించింది.

గాంధీజీ బారిస్టరు చదువు చదవడానికి ఇంగ్లండు వెళ్ళినప్పుడు కస్తూర్బా నియమ సహిష్ణుతాది గుణాలను బాగా పెంపొందించుకొంది. భావి జీవన సంగ్రామానికి సిద్ధపడే అవకాశం కలిగింది.

గాంధీజీ దక్షిణ ఆఫ్రికాకు వెళ్లినప్పుడు కస్తూర్బా ఆయన వెంట వెళ్ళింది. ఆమె పతిదేవుని కార్యక్రమాలలో సహకరించింది. "నా కఠోర నియమాలవల్ల నా పత్నికి నేను కలిగించిన దుఃఖానికి నేను క్షంతవ్యుణ్ణి కాను." అని గాంధీజీ వ్రాసుకొన్నారు. దక్షిణ ఆఫ్రికాలో గాంధీజీ జీవనం ఒక ప్రయోగశాలగా మారింది.

ఆదేశంలో ఉండినప్పుడు ఒకసారి కస్తూర్బాకు తీవ్రవ్యాధి కలిగింది. వైద్యులు మాంసరసం తీసుకోవాలన్నారు. ఐనా కస్తూర్బా భగవంతుని మీద భారంవేసి మాంస స్వీకారానికి సమ్మతించలేదు.

దక్షిణ ఆఫ్రికా ప్రభుత్వం వివాహాలను రెజిస్టరు చేసుకోవాలనే చట్టం చేసినప్పుడు గాంధీజీ సత్యాగ్రహం నడిపించారు. కస్తూర్బా మహిళలలో ప్రబోధం కలిగించింది. ప్రభుత్వం చేసిన అగ్నిపరీక్షలో దంపతులు విజయం సాధించారు.

గాంధీజీ భారతదేశం తిరిగి వచ్చిన తరువాత కస్తూర్బా అత్యంత కఠిన పరిస్థితులను ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది. చంపారన్ సత్యాగ్రహ సమయంలో గ్రామీణులకు ధైర్యం కలిగించి గ్రామాలలో పారిశుద్ధ్యాన్ని అభివృద్ధి చేసే కార్యభారం కస్తూర్బాకు అప్పగించారు గాంధీజీ.

సంయమనానికీ ధైర్యానికీ ఆలవాలం కస్తూర్బా. 1906 లో గాంధీజీ బ్రహ్మచర్య నియమానికి పూనుకొన్నారు. అప్పటికి బాపు వయస్సు 35 సంవత్సరాలు. ఆమె సాధ్వీమణి సతీశిరోమణి ఐ గాంధీజీ ఆదర్శ మహాపురుషుడు అయ్యే మార్గం సుగమం చేసింది. గాంధీజీ ఒకచోట ఇలా వ్రాశారు. "ఏనాడు బ్రహ్మచర్య వ్రతానుష్ఠానం ఆరంభం అయిందో ఆనాడే మా స్వాతంత్ర్యం కూడా ఆరంభం అయింది. నా పత్ని పతి నియంత్రణం నుంచి విముక్తి పొందింది. ఏ నా తృష్ణను తృప్తి పరచడానికి ఆమెకు తప్పనిసరి అయ్యేదో ఆ తృష్ణా దాస్యంనుంచి నేనుకూడా ముక్తి పొందాను." సాంసారిక ప్రేమకంటే అత్యుత్తమమైన ఒక వస్తు విశేషంగా ఐపోయింది కస్తూర్బా.

సబర్మతీ, సేవాగ్రామ్ ఆశ్రమవాసుల పాలిట కస్తూర్బా దేవతామూర్తిగా వుండేది. వారందరికీ ఆమె మాతృదేవత. రాత్రీ పగలూ ఆమె. సేవలోనే నిమగ్న ఐ ఉండేది గ్రామాలలో తిరిగి గ్రామీణుల మధ్య నివసించేది. గాంధీజీ సహధర్మచారిణి ఐ ఆమె ఆయన అడుగుజాడలలో నడిచింది. స్త్రీ పురుషులు విదేశీ వస్త్రాలను ధరించడం మానివేయాలనీ, స్త్రీ లందరూ రాట్నంతిప్పి నూలు వడకాలనీ, వ్యాపారస్థులు విదేశీ వస్త్రాలను తెప్పించ కూడదనీ ప్రచారం చేసింది. కర్నల్ విడల్ హార్ట్ ఒక సందర్భంలో ఇలా వ్రాశాడు. "తెల్లని ఖద్దరు వస్త్రం ధరించి సేవాగ్రామ్‌లో ఆదర్శ గృహిణిగా జీవనం గడుపుతూ, ఆశ్రమ వాసుల సేవలో నిమగ్న ఐ ఉన్న ఆ తల్లి కంటె దర్శనీయమైన వస్తువు భారత దేశం వెళ్లినప్పుడు మనకు కనబడదు."

సహాయనిరాకరణ ఉద్యమంలో ఆమె భారతీయమహిళ లందరికంటె ముందు నిలిచింది. బార్డోలీ సత్యాగ్రహ సందర్భంలో గాంధీజీ నిర్బంధితులైనప్పుడు కస్తూర్బా తన వీర ప్రయత్నంతో కర్షకులలో సాహసాన్ని ధైర్యాన్ని నింపింది. గుజరాత్ కర్షకుల దృష్టిలో ఆమె జగదంబగా తేజరిల్లింది.

1939లో ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామం ప్రారంభంఆయింది. తెల్లవారు గాంధీజీ మాటలు పెడచెవిని పెట్టారు. మహాత్ముడు వ్యక్తిగత సత్యాగ్రహ ఉద్యమాన్ని లేవదీశాడు. కస్తూర్బా ఆయనకు సహాయపడింది. 1942 ఆగస్టు 9 వ తేదీని గాంధీజీ ఆయన అనుయాయులూ నిర్బంధింపబడ్డారు. ఆ నాటి సాయంకాలం శివాజీ పార్కులో ఉపన్యాసం ఇవ్వడానికి కస్తూర్బా సిద్ధపడింది. కాని ఆ అమ్మను ఆగాఖాన్ భవనానికి పంపించివేశారు. అక్కడ ఆమె నిరంతర పతిసేవాపరాయణ ఐ కాలం గడిపింది. మహాదేవ దేశాయి మరణంతో గాంధీజీ కుడిభుజం పడిపోయినట్లయింది. గాంధీజీ ఇరవై ఒక్క రోజులు ఉపవాసం చేశారు. బా హృదయం దుర్బలమైపోయింది. న్యూమోనియా ప్రవేశించింది.

1944 ఫిబ్రవరి 22 వ తేదీ బా జీవితంలో తుది దినం. ఆ నాడు మహాశివరాత్రి. పర్వదినం. బా బాపూజీ ఒడిలో ఒరిగింది రాత్రి ఏడుగంటలకంతా బా కన్నుమూసింది.

ఆ మరునాడు బా అంతిమయాత్ర శవానికి స్నానం చేయించారు గాంధీజీ స్వయంగా వడికిన నూలుతో నేసిన చీర బా కు కప్పారు. కంఠంలో తులసిపూల వేశారు. నుదుట చందనమూ, కుంకుమా పూశారు. చిన్నకుమారుడు దేవదాసు అగ్ని సంస్కారం చేశాడు. గాంధీజీ వంటి స్థిత ప్రజ్ఞుడు కూడా కన్నీటిని ఆపుకోలేక పోయాడు. "ఆమె నా ముందరే వెళ్లి పోవాలని నేను కాంక్షిస్తూ ఉండేవాణ్ణి. అయినా ఆమె నా జీవనంలో ఒక అవిభాజ్య అంశంగా ఉండినది. ఆమె మరణం వల్ల కలిగిన శూన్యం శూన్యంగానే ఉండిపోతుంది." అని దుఃఖపడ్డారు గాంధీజీ.

గాంధికుడు అంటే పరిమళ ద్రవ్యాలను అమ్మేవాడని అర్థం. గాంధీజీ సత్యాహింసల పరిమళాన్ని వ్యాపింపజేస్తే, కస్తూర్బా పాతివ్రత్య కస్తూరీ పరిమళాన్ని వెదజల్లింది. ఆదర్శ పత్ని, ఆదర్శమాతగా విలసిల్లింది.

*

ముక్త్యాల కాలువలోకి నీరు విడుదల

నాగార్జున సాగర్ ఎడమ కాలువ అయిన లాల్ బహదూర్ కాలువ శాఖించి ముక్త్యాల కాలువలోకి నాగార్జున సాగర్ జలాలను రెవెన్యూ మంత్రి శ్రీ తిమ్మారెడ్డి జనవరి 16 వ తేదిన విడుదల చేశారు. కోదాడుకు దగ్గరలో వున్న బర్కత్ గూడాలో అశేష ప్రజానీకం హాజరైన బ్రహ్మాండమైన ఒక ఉత్సవంలో శ్రీ తిమ్మారెడ్డి నాగార్జున సాగరు జలాలను విడుదల చేశారు. ఆ సందర్భంలో జరిగిన సభకు చిన్ననీటి వసరుల మంత్రి శ్రీ వి. పురుషోత్తమరెడ్డి అధ్యక్షత వహించారు. సమాచార పౌర సంబంధ శాఖ మంత్రి శ్రీ అక్కిరాజు వాసుదేవరావు కూడ ఈఉత్సవానికి హాజరయ్యారు

సమీకృత పాలపథకం

సీసా పాల కథ

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో, ప్రభుత్వరంగంలో చేపట్టబడిన పాడి పరిశ్రమకు సంబంధించిన మొట్టమొదటి భారీ పథకం సమీకృత పాల ప్రాజెక్టు. ఇది "యునిసెఫ్" సహాయంతో పంచవర్ష ప్రణాళికా పథకంగా అమలుపరచబడుతున్నది. "యునిసెఫ్" 1,60,000 డాలర్లు ఖరీదు చేసే పాడిపరిశ్రమ సాధన సామగ్రిని ఈ దిగువ పేర్కొన్నవాటి స్థాపన కొరకు మొదటి ఘట్టంలో యిస్తున్నది.

(అ) కృష్ణా జిల్లాలో విస్తృతంగా పాల ఉత్పత్తి జరిగే ప్రదేశానికి కేంద్రమైన విజయవాడలో పాల నిలువ, పాల వుత్పత్తుల ఫ్యాక్టరీ.

(ఆ) హైద్రాబాదులో పాల ప్రొసెసింగ్ యంత్రం :— అంతిమ ఘట్టంలో విజయవాడలోని ఫ్యాక్టరీ రోజుకు 2,50,000 లీటర్లు, హైదరాబాదులోని యంత్రం 2,00,000 లీటర్ల చొప్పున వుత్పత్తి శక్తిని కలిగి వుంటాయి.

ఈ పథకం క్రింద, మొదటి ఘట్టంలో సాధించదలచిన ముఖ్య లక్ష్యాలు యివి :— హైదరాబాదులో వేడి చేసిన పాలను రోజుకు 50,000 లీటర్లు, విజయవాడలో రోజుకు 1,25,000 లీటర్ల చొప్పున ఉత్పత్తి చేసి సరఫరా చేయడం ప్రాజెక్టు రెండవ ఘట్టంలో వుత్పత్తి ప్రారంభమైన 3 మొదలు 5 సంవత్సరాల కాలంలో—అంతిమంగా విజయవాడలో 2,50,000 లీటర్ల పాలను, హైద్రాబాదులో 2,00,000 లీటర్ల పాలను ఉపయోగించడానికి సౌకర్యాలు వుండే విధంగా ఈ రెండు ప్రదేశాలలోని యంత్రాగార భవనాలను, సేవా పథకాలను రూపొందించారు.

విజయవాడ యంత్రం

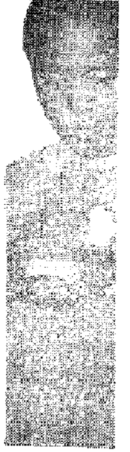
విజయవాడలోని పాల నిలువ, పాల వుత్పత్తుల ఫ్యాక్టరీ అయిదు లక్షలకుపైగా జనాభా కలిగిన విజయవాడ, గుంటూరు పట్టణాలకు రోజుకు సుమారు 25,000 లీటర్ల పాలను పంపిణీ చేయడమే కాకుండా, 27 000 లీటర్ల వేడిచేసిన పాలను హైదరాబాదుకు

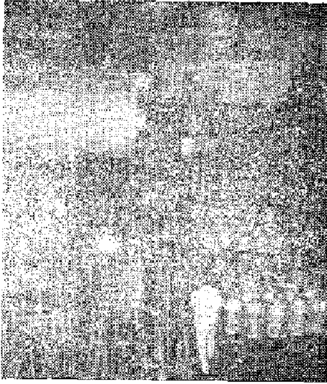

లక్షలాది ప్రజలకు

హైదరాబాదులోని కేంద్ర పాడి క్షేత్రంలో గ్రామాలనుంచి సేకరించిన పాలు

కేంద్రపాడిక్షేత్రం లోపల ఒక దృశ్యం

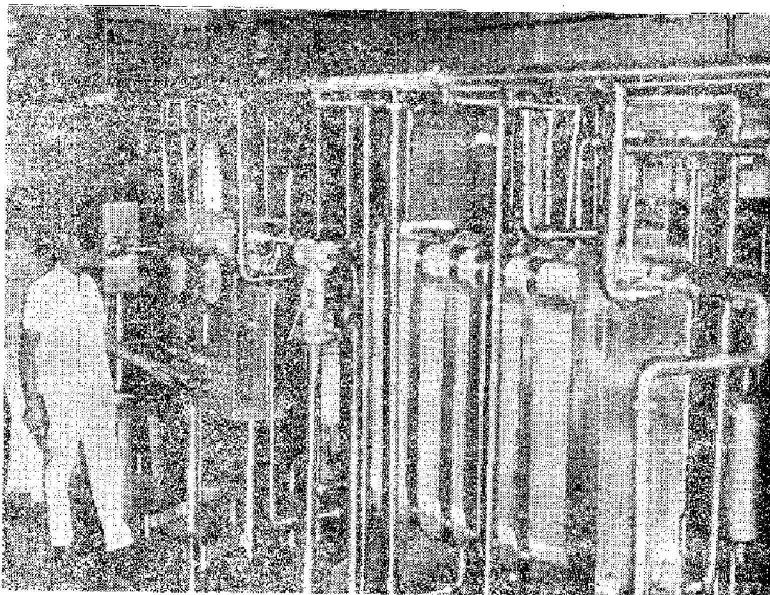
స్టెయిన్‌లెస్ స్టీల్ పాల టేంకర్

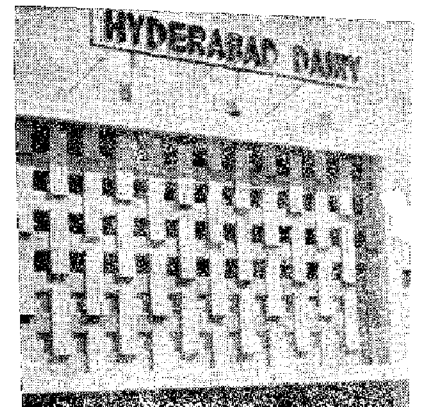

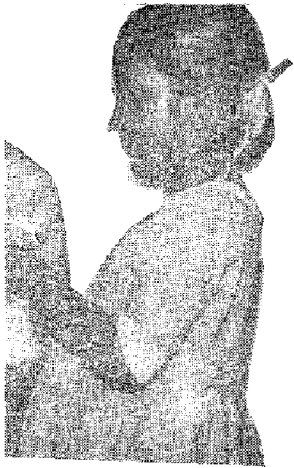
పాలనుంచి

సికింద్రాబాదు,

పాశ్చరైజేషన్ యూనిట్

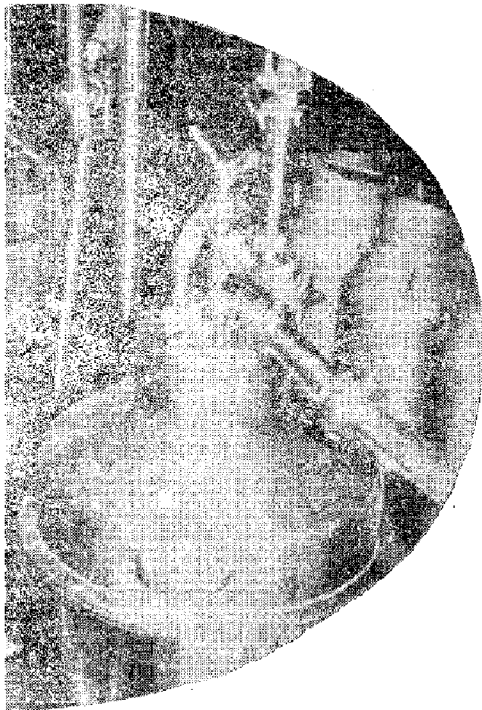

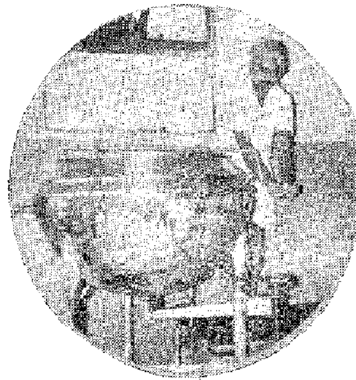
పౌష్టికాహారం
పాలు

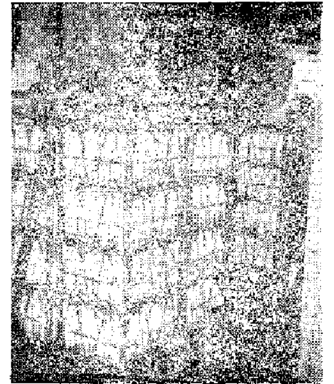
పాలను ప్రయోగశాలలో పరిశీలిస్తున్న దృశ్యం

ను వేరుచేసే విభాగం

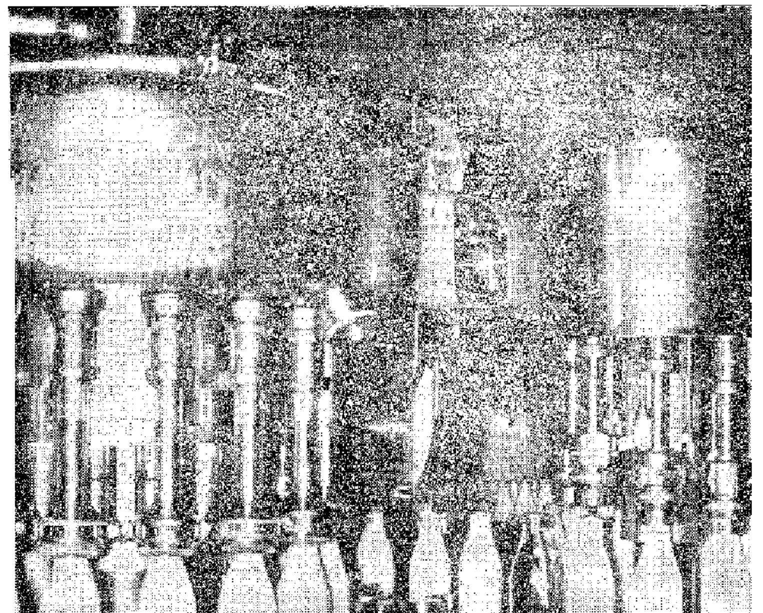

నెయ్యి తయారీ విభాగం

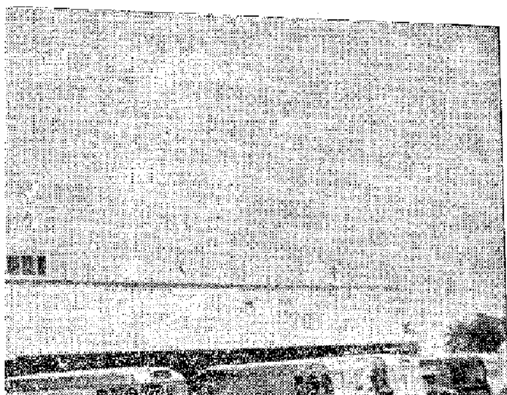

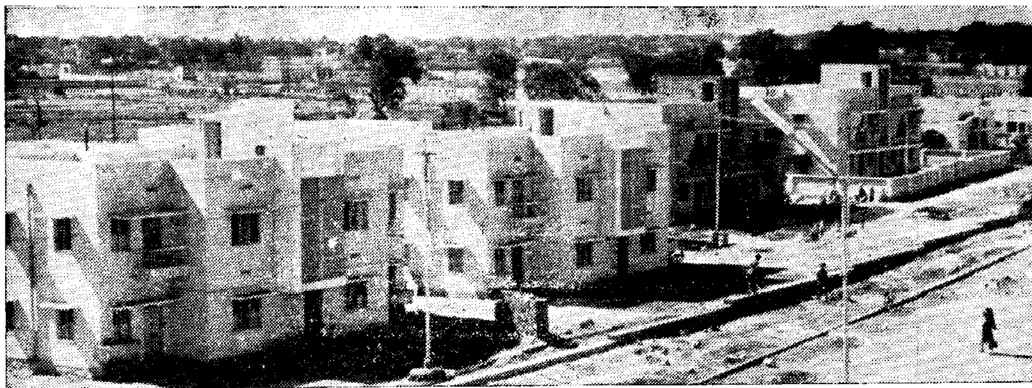
వినియోగదారుల్ని చేరడానికి సిద్ధంగావున్న పాలు!

సీసాలకు మూతలు అమర్చే యంత్రం

టలోని కేంద్ర పాడిక్షేత్రం

హైదరాబాదులోని కేంద్ర పాడి క్షేత్రం సిబ్బంది కాలనీ

రైలు మార్గంగా పంపిన తరువాత మిగిలివున్న పాలనుంచి నెయ్యి, పాలపొడి తయారు చేస్తుంది. మొదటి ఘట్టంలో ఈ ఫ్యాక్టరీలో యేటా సుమారు 1,000 టన్నుల నెయ్యి, 600 టన్నుల పాలపొడి వుత్పత్తి అవుతాయి.

సికింద్రాబాదులోని కేంద్ర పాడి క్షేత్రంలో 1967 జనవరిలో పని ప్రారంభించబడింది. దీని ద్వారా జంట నగరాలలోని వినియోగదార్లకు పాల సీసాలు సరఫరా చేయబడుతున్నాయి. ఈ పాడి క్షేత్రంమీద ప్రభుత్వం యిప్పటివరకు రూ. 1.50 కోట్లు ఖర్చు పెట్టింది. నిర్ణీత లక్ష్యం మేరకు ఇది 1968 నవంబరులో 50,000 లీటర్ల వుత్పత్తి స్థాయికి చేరుకున్నది. ప్రస్తుతం జంట నగరాలలో 163 పాల విక్రయ కేంద్రాలున్నాయి. కారులుగల సుమారు 90,000 మంది వినియోగదార్లు ఈ కేంద్రాలవద్ద పాలు తీసుకుంటున్నారు. హైద్రాబాదు పాడి క్షేత్రంలో మొదటిసారిగా 1967_68 సంవత్సరంలో పాలను ప్రమాణీకరించడం, నెయ్యి తయారు చేయడం ప్రవేశపెట్టబడినవి. ఇందువల్ల సేకరించిన పాల నాణ్యతను పెంచడానికీ, ఈ పథకానికి ఆదాయాన్ని వృద్ధి చేయడానికీ వీలుకలిగింది. అదనంగా పాల విక్రయ కేంద్రాలను తెరవడం కొరకు, కొత్త పాల కారులను జారీ చేయడం కొరకు పౌరులు అభ్యర్థించడం జరుగుతున్నది. కాని పాల నిలువ సౌకర్యాలు, రవాణా సౌకర్యాలు, స్థానికంగా పాల వుత్పత్తి పరిమితంగావున్న దృష్ట్యా, పరిమిత సిబ్బంది దృష్ట్యా ఈ పాడి క్షేత్రం కార్యకలాపాలను ఘట్టాల వారీగా మాత్రమే పెంపొందించడానికి ఉద్దేశించబడింది.

శీతలీకరణ కేంద్రాలు :

ఈ ప్రాంతంలో 1967_68 పాడి ఋతువులో 18,000 లీటర్ల పాలు మాత్రమే వుత్పత్తి అయ్యాయి. హైద్రాబాదు ప్రాంతంలో నాలుగు శీతలీకరణ కేంద్రాలు (భువనగిరి, కడ్తల్, జహీరాబాదు, షాద్‌నగర్) వున్నాయి. 1968_69 సంవత్సరంలో గణనీయమైన ప్రయత్నంలో, రోజుకు 27,000 లీటర్ల లక్ష్యాన్ని చేరుకోవడం జరిగింది. ఈ ప్రాంతానికి సంబంధించినంతవరకు యిది గరిష్ఠ పరిమాణం. ఇదే విధంగా హైదరాబాదు పాడి క్షేత్రంలో నెయ్యి వుత్పత్తి 1967 అక్టోబరులో రోజుకు 113 కిలోగ్రాములు మాత్రమే వుండగా 1968 అక్టోబరు నాటికి ఈ వుత్పత్తి స్థాయిని రోజుకు సుమారు 850 కిలోగ్రాములకు హెచ్చించడం జరిగింది. వుత్పత్తి స్థాయి యిప్పుడు యింకా మెరుగ్గా వుంది.

కేంద్రపాడిక్షేత్రం నిర్వహిస్తున్న 50,000 లీటర్ల పాలలో దాదాపు రెండు రైలుటేంకుల పాలు అంటే దాదాపు 2,700 లీటర్ల పాలు విజయవాడనుండి లభిస్తున్నాయి. స్థానిక ఉత్పత్తులను పెంపొందింప జేసి, హైదరాబాదు పాడి క్షేత్రాన్ని స్వయం సమృద్ధం చేసేందుకు గత రెండు సంవత్సరాలలో కొత్త పాల వనరులను ప్రారంభించారు. ధరలను దృష్టిలో ఉంచుకుని స్థానికంగా సేకరణను గరిష్ఠస్థాయికి తేవడం జరుగుతుంది.

కొత్తపథకాలు :

1969_70 సంవత్సరంలో రెండు కొత్త పథకాలను చేపట్టాలని ఉద్దేశించారు. అవి (1) కేర్ కార్యక్రమం క్రింద లభించే సహాయాన్ని వినియోగించి జంటనగరాలలోని దాదాపు 200 పాఠశాలలకు వర్తించే విధంగా పాఠశాలల బాలబాలికలకు పాలసీసాలు సరఫరా చేసే పథకం. (2) ప్రణాళికలో అంగీకరించిన విధంగా అల్పాదాయ వర్గాల ప్రజలకు సబ్సిడీపై పాల పంపిణీ చేపట్టే పథకం.

హైదరాబాదులోని కేంద్ర పాడి క్షేత్రంతోపాటు వరంగల్లు పట్టణ ప్రజల పాల అవసరాలను తీర్చడానికి వరంగల్లులో భారీ తరహా పాలశీతల కేంద్రాన్ని కూడా ప్రారంభించారు. పాలసేకరణ కార్యక్రమాన్ని ములుగు ప్రాంతానికి విస్తరింప చేయాలని వరంగల్లులోని కేంద్రాన్ని అన్నిహంగులు కలదిగా చేయాలని ప్రస్తుతం ఉద్దేశించారు. జిల్లా అభివృద్ధి మండలులు నిధులు సమకూర్చే పక్షంలో శీతల కేంద్రాలను ఏర్పాటుచేసే దృష్టితో సర్వే జరిపి నల్లగొండ, మెదకు, నిజామాబాదు జిల్లాలలో యితర ముఖ్యమైన పాల ఉత్పత్తులను తయారు చేయాలని ఉద్దేశించారు.

పెద్ద ఫ్యాక్టరి

విజయవాడలోని పాల ఉత్పత్తుల ఫ్యాక్టరీ, దక్షిణ భారత దేశంలోనే అతిపెద్దఫ్యాక్టరీ. ఈ ఫ్యాక్టరీకి; పామర్రు, హనుమాన్ జంక్షన్, గుడ్లవల్లేరు, వీరంకిలాక్‌లలోని నాలుగు పాల శీతల కేంద్రాల నిర్మాణానికిగాను ప్రభుత్వానికి రు. 1861 లక్షలు ఖర్చు అయ్యాయి. మొదటిదశలో యీ ఫ్యాక్టరీ ఉత్పత్తి శక్తి 1.25 లక్షల లీటర్లు ప్రతిశీతల కేంద్రం ఉత్పత్తి శక్తిని 10,000 లీటర్లు. అయితే వాటి ఉత్పత్తి శక్తిని 20,000 లీటర్లకు పెంచే అవకాశం ఉంది. 1965 ఫిబ్రవరిలో పామర్రులోని ప్రథమ శీతల కేంద్రం ఉత్పత్తిని ప్రారంభించింది. 1965_66 నుండి హైదరాబాదుకు పాలు సరఫరా చేయడం ప్రారంభించారు. 1966 జూన్‌లో హనుమాన్ జంక్షన్‌లోని శీతల కేంద్రం పని ప్రారంభించింది. వీరంకిలాక్‌లోని మూడవ శీతల కేంద్రం 1967 నుండి పని ప్రారంభించింది. ఆ తర్వాత ఒక సంవత్సరానికి గుడ్లవల్లేరులోని కేంద్రం ప్రారంభమయింది. ఈ మొత్తం పాల శీతల కేంద్రాలు 34,000 లీటర్ల పాలను నిర్వహిస్తున్నాయి. అంటే వాటి ఉత్పత్తి శక్తి కన్నా ఎక్కువపాలను నిర్వహిస్తున్నాయి. వాటి ఉత్పత్తి స్థాయిని రెండింతలు చేయడానికి కృషిజరుగుతున్నది. ఈ ఫ్యాక్టరీలోని ద్రవ విభాగం, వెన్న, నెయ్యి, విభాగాలు, పాలపొడి విభాగాలను విజయవంతంగా పరీక్షించడం జరిగింది. మేలిరకం పాలపొడిని ఉత్పత్తి చేశారు. విజయవాడ, గుంటూరులకు సీసాలలో పాలు సరఫరా చేస్తున్నారు. వాటికి తోడు. గుడివాడ, ఏలూరులకు పాలు సరఫరా చేయడానికి ఏర్పాట్లు చేశారు. ఈ ఫ్యాక్టరీలోను, శీతల కేంద్రాలలోను రోజుకు ఒక టన్ను చొప్పున నెయ్యి తయారు చేస్తున్నారు. పాడి ఋతువులో పాలపొడి విభాగంతో సహా అన్ని విభాగాలు పని ప్రారంభించినప్పుడు రోజుకు దాదాపు 70,000 నుండి 80,000 లీటర్లవరకుపాలను సేకరించడం జరుగుతుందని ఆశించబడుతున్నది పశ్చిమ గోదావరి, గుంటూరు ప్రాంతాలకు పాల సేకరణ కార్యక్రమాన్ని విస్తరింప జేయడం ద్వారా యీ లక్ష్యాన్ని సాధిస్తారు. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలోని భీమడోలు, భీమవరంలోను, కృష్ణా జిల్లాలోని చిలకలూరు, చల్లపల్లి, తిరువూరులలోను, భారీ శీతల కేంద్రాలు, పాల శీతల కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేయడానికి అప్పుడే ఏర్పాట్లు జరిగాయి.

ప్రత్యేక కృషి

జిల్లా పాడి క్షేత్రాలకు సంబంధించి పూర్తికాని అనేక పనులను పూర్తి చేయడానికి 1968_69 లో ప్రత్యేక కృషిని ప్రారంభించారు. నెల్లూరు, విశాఖపట్నం, వరంగల్లులోని పాడి క్షేత్రాలలో పాల సేకరణ చురుకుగా కొనసాగుతున్నది. (విశాఖపట్నం, నెల్లూరులలో రోజుకు 2,500 లీటర్లు, వరంగల్లులో రోజుకు 400 లీటర్లు).

చిత్తూరు, రాజమండ్రిలలోని పాడి క్షేత్రాల నిర్మాణం త్వరితగతిని పూర్తి అవుతున్నాయి. పాడి ఋతువులో యివి పని ప్రారంభిస్తాయని ఆశించ బడుతున్నది.

వందలాది మైళ్ళు ప్రయాణించి వినియోగదార్లకు చేరుతున్న పాలు

మహాభారతము

తిప్పెగంటుల లక్ష్మణశాస్త్రి

బృహదశ్వుడు వెడలిపోయిన తరువాత ధర్మరాజు, తీర్థయాత్రలు చేయుచు వచ్చిన బ్రాహ్మణుల ద్వారా, "అర్జునుడు వాయు భక్షణము చేయుచు దుష్కరమైన తపము చేయుచున్నాడు. ఇంతకు పూర్వము ఇట్టి కఠిన తపశ్చర్యచేసిన వారు ఎవరుగూడ లేరు. అతడు మౌనముతో నుండి ఒంటరిగా సంచరించు చుండుటను జూడగా మహాశ్చర్యము కలుగుచున్నది. అర్జునుడు మూర్తీభవించిన ధర్మమే యనవచ్చును." అని వినెను. ఆ సంగతి విని యుధిష్ఠిరుడు తమ్ముని కష్టమును తలచికొని మిక్కిలి పరితపించెను. అతనికి జయము కలుగుగాక యని దీవించెను. అర్జునుడు రాగానే అతనికి అక్షహృదయ విద్య నేర్పెదనని నిశ్చయించుకొనెను. అతనికై యందరును నిరీక్షించుచుండిరి.

అర్జునుడు కామ్యకవనము నుండి వెడలి తపస్సునకు పోయిన తరువాత ఇతర పాండుపుత్రులు తెగిన దారము నుండి మణులవలె, ఛిన్నములైన రెక్కలుగల పక్షులవలె నిరాధారులుగా అప్రసన్నులైయుండిరి. ఆ వన మంతయు కుబేరుడు లేని 'చైత్రక' వనమువలె నుండెను ప్రతి దినము పాండవులు వన్యాహారములను తెచ్చి బ్రాహ్మణులకు పెట్టి తాము భుజించుచుండిరి. అందరికన్న పాంచాలి మిక్కిలి ఉద్విగ్నమానసయై మధ్యమపతిని స్మరించుచు ధర్మరాజుతో, 'సహస్ర బాహుడైన కార్తవీర్యార్జునునితో సమానుడగు అర్జునుడు లేని యీ వనము శోభిల్లుటలేదు. భూమి శూన్యముగా కనబడుచున్నది. పిడుగు వంటి అతని ధనుస్సు ధ్వని వినని దే నాకు సుఖము కలుగుటలేదు.' అని యనెను. ఆమె మాటలను వినుచున్న భీమసేనుడు ఆమెతో, 'కల్యాణీ! నీ మాటలు మనస్సుకు ప్రీతికరములుగా నుండి అమృతము త్రాగినట్లు సంతసమును గూర్చుచున్నవి. ఐదు పడగలుగల సర్పములవలె శత్రుభయంకరములగు బాహువులతో నొప్పారుచున్న అర్జునుడు లేనిదే మనకు నిక్కముగా సుఖములేదు. అదృశ్యుడగు సూర్యుడుగల ఆకాశమువలె ప్రపంచమునకు గోచరించుచున్నది. అతడు లేనిదే మనకు ఈ వనమునందు ధైర్యము చాలకున్నది. దిక్కులన్నియు అంధకారావృతములైనట్లు కనబడుచున్నవి.' అని యనెను. అప్పుడు నకులుడు, "దేవతలకు గూడ ఆశ్చర్యకరములగు కార్యములను చేయునట్టి అర్జునుడు లేనిదే ఈ వనమునందు మనకు సుఖములేదు. అతడు ఉత్తర దిక్కులో గంధర్వులను జయించి ఉత్తమాశ్వములను సంపాదించెను. రాజసూయయాగములో అన్నగారికి అతడు 'తిత్తిరి, కల్మాష'అను రెండు వాయువేగములైన అశ్వములను కానుకలుగా తెచ్చియుండెను. నాకు ఇక్కడ ఉండుటకు ఇష్టము కలుగుటలేదు." అని యనెను. పిదప సహదేవుడు, 'అర్జునుడు లేని యీ వనము రమణీయముగ లేదు, దిగ్విజయము చేసి యతడు ధనములను తెచ్చి రాజునకు అర్పించెను. యాదవులను జయించి సుభద్రను పెండ్లియాడెను. ఈ యాశ్రమమునందు అతని శూన్యాసనము చూచి ఇక్కడ వసించుటకు నాకు రుచిపుట్టుటలేదు.' అని యనెను.

వారి మాటలన్నియు విని యుధిష్ఠిరుడు గూడ మనస్సు చిన్నపుచ్చుకొని యుండెను. అప్పుడు అక్కడికి బ్రహ్మతేజస్సు చేత, 'మండుచున్న అగ్ని' వలె వెలుగుచున్న దేవర్షి నారదుడు వచ్చెను. పాండవు లా మహామునిని ఎదుర్కొని స్వాగత సత్కార పూర్వకముగా పూజించిరి. ధర్మరాజు, దేవతల మధ్య ఇంద్రుడు వలె, తమ్ముల మధ్య విరాజిల్లుచుండెను. గాయత్రి వేదములను విడువక అనుసరించుచున్నట్లున్న, మేరు పర్వతమును సూర్యప్రభవలెను పాంచాలి పాండవులను ఆశ్రయించియుండెను. అట్టి వారు చేయుచున్న పూజను స్వీకరించి నారదుడు ధర్మరాజును 'రాజా! నీకేమి కావలెను? నేను నీకు ఏమి యిత్తును? చెప్పుము.' అని యడిగెను ఆ మాటకు యుధిష్ఠిరుడు, 'మహాత్మా! నీవు సంతసించితివి అంతియే చాలును. అయినను నీ యాజ్ఞయైనది కనుక ఒక్కమాట అడిగెదను, ఏమనగా, తీర్థయాత్ర చేయుచు మనుష్యుడు భూప్రదక్షిణము చేయును. దానివలన గలుగు ఫలమేమి?' అని యడిగెను. దానికి నారదుడు ధర్మరాజుతో నిట్లనెను :—

నారదుని పుణ్యతీర్థ వర్ణనము

"రాజా! పూర్వము భీష్ముడు గంగాద్వారమునందలి (హరిద్వారము) గంగాతీరమునందు మహామునుల సమక్షములో పితృ

శ్రాద్ధాది కర్మలు చేయుచుండెను. అతడు శాస్త్రోక్తముగా దేవతర్పణము, ఋషితర్పణము చేయుచుండెను. ఇట్లుండగా నొకనాడు అద్భుత మహిమలుగల 'పులస్త్య' మహాముని అచటికి వచ్చెను. ఆ మునికి భీష్ముడు అర్ఘ్యపాద్యాదులతో పూజలు సలిపి ప్రాంజలియై వంగి 'మహాత్మా ! నేను భీష్ముడను. నీకు దాసుడను. నీ దర్శన మాత్రమున నా పాపములన్నియు నశించినవి.' అని చెప్పి మౌనముతో ఆ ముని యెదుట నిలువగా నతడు తపస్స్వాధ్యాయములచేత కృశించిన అవయవములుగల భీష్ముని చూచి ప్రీతి చెంది యిట్లనెను:—

"మహా భాగా ! నీ నియమము చేత, తపోవ్రతముల చేత, సత్య, శమ, దయాది గుణముల చేత నేను చాల ప్రీతుడనైతిని. పితృభక్తియనెడు ఉత్తమ ధర్మమును దీక్షతో నీవు ఆశ్రయించి యున్నావు గనుకనే దాని ప్రభావముచేత నీవు నన్ను చూడ గలుగు చున్నావు. ఆ కారణముచేతనే నీ పైన నాకు ప్రేమగూడ అధికముగా గలిగినది. నా దర్శనము నీకు వ్యర్థము కాగూడదు. కనుక భీష్మా ! నీకు ఏమి కావలెనో కోరుకొనుము. తప్పక యిచ్చెదను." ఆ మాట విని భీష్ముడిట్లనెను :—

"మహాత్మా! సర్వలోకములకు పూజనీయుడవగు నీవు సంతుష్టుడ వైనచో అదియే చాలును. నా పుణ్యవశము చేత నీ దర్శనము లభించినది. నాకొక సందేహము గలిగినది. బ్రహ్మర్షీ! తీర్థయాత్రలు చేయుచు భూప్రదక్షిణము చేయుటవలన కలుగు ఫలమును నాకు దయచేసి తెలుపుము." ఆ మాటకు పులస్త్యు డిట్లు చెప్పెను.

"పుత్రా! వినుము. హస్తపాదాద్యవయవములు, మనస్సు తన వశములో ఉండి, విద్య, తపస్సు, యశస్సు గలవాడు తీర్థయాత్రలు చేసి తత్ఫలమును పొందగలడు. దానమును పుచ్చుకొనని వాడు తనకున్న దానితో తృప్తిచెందువాడు, అహంకారములేనివాడు, గర్వ రహితుడు, కర్తను గదా యను గర్వము లేని వాడు, అల్పాహారము తినువాడు, జితేంద్రియుడు, సర్వపాపముల నుండి విముక్తుడైన వాడు, కోపములేనివాడు, సత్యశీలుడు, గట్టి దీక్షగలవాడు, అన్ని జంతువులను తనతో సమానముగా చూచుకొనువాడు భూప్రదక్షిణము చేసి తీర్థయాత్రలు సలిపి తత్ఫలమును పొందగలడు.

"నాయనా ! ఋషులు, దేవతలను తృప్తి పరచుటకుగాను యజ్ఞములు చేయవలెనని నిర్దేశించిరి. అవి యిహపర సుఖములను గలిగించును. కాని వానిని దరిద్రుడు చేయజాలడు. అధికధనము, వస్తు సంభారములు కావలెను. కనుక యజ్ఞాదులను రాజులు, సంపన్నులు మాత్రమే చేయగలుగుదురు. అర్థబలము, అంగ బలము లేనివారు వానిని సాధించలేరు. అట్టి వారు తీర్థయాత్రల వలన యాగఫలములను పొందగలుగుదురు. ఎవడు తీర్థయాత్రలు చేయడో, తీర్థములలో మూడు రాత్రులు ఉపవాసము చేయడో, సువర్ణదానము, గోదానము చేయడో అట్టివాడు దరిద్రుడై పుట్టును. అనేకదక్షిణలు ఇచ్చి అగ్నిష్టోమాది యాగములను చేసిన ఫలము ఒక్క తీర్థయాత్రల వలననే కలుగును. శుభ్రములైన మూడు గిరిశిఖరములు, మూడు సెలయేళ్ల పుష్కరములని ఆదికాలమునుండి ప్రసిద్ధి కలదు. అందుకు కారణము మాకు గూడ తెలియదు. పుష్కర గమనము, పుష్కర దర్శనము, పుష్కరమునందు తపస్సు-దానముచేయుట దుష్కరము. అచ్చట నివసించుటయనగా అతిదుష్కరము. అట్టి పుష్కర తీర్థక్షేత్రము నందు నియతాహారుడై పన్నెండు దినములు నివసించి, నియమముతో ప్రదక్షిణముచేసి అచటినుండి క్రమముగా ఈ క్రింద చెప్పబడిన తీర్థములను సేవించ వలెను:—

"జంబూ మార్గమును ఆశ్రయించినచో అశ్వమేధఫలము కలుగును. అచట ఐదు దినములు నివసించినచో పవిత్రుడై దురతి పొందడు. జంబూ మార్గమునుండి 'తండులికాశ్రమము' పోవలెను. దానిని సేవించినవానికి బ్రహ్మలోకము ప్రాప్తించును. అచటి నుండి 'అగస్త్య సరస్సు' నకు పోయి మూడు రాత్రులు ఉపవాసము ఉండి పితృకర్మలు, దేవపూజలు చేసిన వానికి 'అగ్నిష్టోమ' యజ్ఞ ఫలము కలుగును. శాకములు, ఫలములు భుజించుచు అక్కడ వసించువాడు కుమారస్వామి (శివుని పుత్రుని) లోకమునకు పోవును. అచటి నుండి ధర్మారణ్యమైన 'కణ్వాశ్రమము'నకు పోవలెను. అచట ప్రవేశించగనే సర్వపాపముల నుండి విముక్తుడై అన్ని కోర్కెలను పొందును. అక్కడ ప్రదక్షిణముచేసి 'యయాతి పతనము' అను తీర్థమును సేవించుటకు పోవలెను. అచటి నుండి పోయి 'మహాకాల' తీర్థమును సేవించ వలెను. అచటి నుండి పోయి 'భద్రవటము' అను పేరుగల శివుని తీర్థమును సేవించవలెను. దానిని సేవించినవాడు సహస్ర గోదానములు చేసిన ఫలమును పొంది 'గాణాపత్యము' అను పుణ్యలోకములకు పోవును, దాయాదులేని సమృద్ధమైన సంపదను పొందగలడు. నర్మదను సేవించిన వాడు అగ్నిష్టోమయాగ ఫలమును పొందగలడు. దక్షిణ సముద్రయాత్రను బ్రహ్మచారియై చేసినచో విమానములో పోయి స్వర్గ సుఖమును అనుభవించ గలడు. 'చర్మణ్వతి' నదీసేవనము చేత 'రంతి దేవ'రాజునకు లభించిన సత్ఫలము కలుగగలదు.

"హిమవంతుని కొడుకగు 'అర్బుద' పర్వతమును సేవించినవానికి సహస్ర గోదానములు చేసిన ఫలము కలుగును. ఆ పర్వతము వద్ద పూర్వము భూమిలో వివరము ఉండెను. అచ్చట వసిష్ఠాశ్రమము ఉండెను. 'పింగ' తీర్థమును, 'ప్రభాస' తీర్థమును సేవించవలెను. ప్రభాసమునందు అగ్ని సర్వదా సన్నిహితుడై యుండును. అక్కడ స్నానముచేసిన వానికి 'అగ్నిష్టోమ-అతిరాత్ర' యజ్ఞములు చేసిన ఫలము కలుగును. ఆ తరువాత సరస్వతీ - సాగరసంగమ క్షేత్రమును సేవించవలెను. అతడు సర్వదా అగ్నివలె ప్రకాశించుచుండును. అచట మూడు దినములు ఉపవాసముచేసి పితృదేవతలకు తర్పణాదులు చేసినవాడు చంద్రుని వలె ప్రకాశించుచు అశ్వమేధము చేసిన ఫలమును పొందగలడు. అచటి నుండి 'వరదాన' తీర్థమునకు పోవలెను. అచట దుర్వాసుడను మహాముని విష్ణువునకు వరమునిచ్చెను. అటనుండి 'ద్వారకా' క్షేత్రమును సేవించి యిచట 'పిండారక' తీర్థములో స్నానము చేసినచో అధిక సువర్ణ ప్రాప్తి కలుగును. అచట ఇప్పటికిని కమల చిహ్నములుగల బంగారు నాణెములు కనపడును. ఈ

విషయము అత్యద్భుతము. అచట త్రిశూల చిహ్నితములైన కమలములుగూడ గోచరించును. అదియే శ్రీ మహాదేవుని సన్నిధి యని తెలిసికొనవలెను.

"భీష్మా! సింధునదీ-సాగర సంగమములో స్నానముచేసి పితృదేవతలను అర్చించిన వానికి వరుణలోక ప్రాప్తి కలుగును. అచట 'శంకుకర్ణేశ్వర' శివుని పూజించినవానికి అనేక ఫలములు కలుగును. ఆ దేవునకు ప్రదక్షిణ నమస్కారములుచేసిన తరువాత ఆ సమీపమునందున్న 'దమి' యను తీర్థరాజమును సేవించవలెను. అచటవెలసిన పరమశివుని బ్రహ్మాది దేవతలు సేవించిరి. దానిని సేవించినవారికి జన్మ ప్రభృతి చేసిన పాపములు నశించును. అచటనే పూర్వము విష్ణుదేవుడు స్నానముచేసి రాక్షస సంహారదోషము నుండి విముక్తుడయ్యెను. పిదప 'వసుధారా' తీర్థమును సేవించినవాడు విష్ణులోకమును పొందును. అచ్చటనే వున్న 'వసు సరస్సులో' స్నానము చేసిన వాడు వసుదేవతలకు ప్రియుడగును. అక్కడనే ఉన్న 'సింధూత్తమ' తీర్థములో స్నానము చేసినవానికి అధిక సువర్ణము లభించును. 'భద్రతుంగ' తీర్థమును సేవించిన బ్రహ్మలోకము పొందగలడు 'కుమారికా' తీర్థసేవనముచేత స్వర్గప్రాప్తి కలుగును. అచ్చటనే ఉన్న 'రేణుకా' తీర్థములో స్నానమాచరించినవాడు స్వచ్ఛ చంద్రునివలె ప్రకాశించును. అచ్చటనే 'పంచనద' క్షేత్రమును సేవించిన 'పంచయజ్ఞ' ఫలమును పొందును- (దేవ-మనుష్య-భూత-బ్రహ్మ-పితృ యజ్ఞములు పంచయజ్ఞములనబడును). అచటి నుండి 'భీమా' నదిని చేరి సేవించిన మానవుడు దేవీపుత్రుడై విరాజిల్లును. అతని శరీరము స్వర్ణవర్ణముచే ప్రకాశించును. అచటినుండి 'శ్రీకుండ' మునకు పోయి బ్రహ్మదేవుని సేవించవలెను. అటనుండి 'విమల' తీర్థమునకుపోయి స్నానమాచరించిన వానికి స్వర్గప్రాప్తి కలుగును. ఆ తీర్థమునందు బంగారు-వెండి వర్ణములుగల చేపలు ఉండును.

"భీష్మరాజా! కాశ్మీరమునకుపోయి 'వితస్తా' నదిలో స్నానముచేసి అచటనే ఉన్న 'వితస్తా' అను పేరుగల తక్షక నాగరాజు భవనమును సేవించవలెను. అతనికి 'వాజపేయి' యాగ ఫలము చేకూరును. అక్కడి నుండి పోయి 'బడబా' తీర్థమును సేవించవలెను. ఆ తీర్థమునందు సంధ్యాసమయమునందు స్నాన సంధ్యలు చేసి అన్నము (చరువు) వండి అగ్నిదేవునకు నివేదించవలెను. అచ్చట పితృదేవతలకు చేసిన దానము అక్షయమగును. అనేక దేవతలు, ఋషులు అచట విష్ణుదేవునకు ఏడు 'చరు' నివేదనములను చేసి ఆ దేవుని ప్రసన్నుని చేసిరి. వారికి విష్ణుదేవుడు అణిమాదుల అష్టైశ్వర్యముల నిచ్చెను. అచటనే ఆ దేవుడు మేఘములో మెరుపువలె అంతర్ధానము చెందెను. కనుక ఆ తీర్థమునకు 'సప్తచరు' తీర్థమని లోక ప్రసిద్ధి కలిగెను. అక్కడ అగ్నిలో చేయబడిన చరుహోమమువలన మానవుడు అనేక యజ్ఞములు చేసిన ఫలములను పొందగలడు. అచటి నుండి తిరిగి వచ్చి 'రుద్రపదము' అను తీర్థమును సేవించిన వానికి అశ్వమేధ ఫలము సిద్ధించును. బ్రహ్మచర్యము నాశ్రయించి 'మణిమంతము' అను తీర్థమును సేవించవలెను. అచటి నుండి పోయి 'దేవికా' తీర్థమును దర్శించవలెను. ఆ తీర్థమునందే బ్రాహ్మణుల ఉత్పత్తి జరిగినదని చెప్పబడుచున్నది. అది త్రిశూల ధరుడగు శివుని స్థానము. అచట స్నానముచేసి, పరమేశ్వరుని పూజించి చరు నివేదనము చేసిన వాడు అన్ని కోర్కెలను పొందును. అక్కడనే ఉన్న శంకరుని 'కామ' తీర్థమును సేవించిన సర్వసిద్ధులను పొందగలడు. అచటి జలమును, ఉసికను, పువ్వులను స్పృశించిన మానవుడు దుఃఖమును పొందడు. అచటనే ఐదు ఆమడల పొడవు-అర్థయోజనము వెడల్పుగల ఒక వేదిక కలదు. దానిని దేవతలు-మునులు సేవించెదరు.

"ధర్మజ్ఞా! అక్కడి నుండి 'దీర్ఘసత్రము' అను తీర్థమునకు పోయి స్నానపూజాదులు చేయువానికి రాజసూయాశ్వమేధముల ఫలము లభించును. ఆ తరువాత 'వినశన' తీర్థమును సేవించవలెను. అచట మేరుపృష్ఠమునందు సరస్వతీ నది గూఢముగా ప్రవహించును. అచట 'చమనోద్భేదము-శివోద్భేదము-నాగోద్భేదము' అను మూడు తీర్థములలో సరస్వతీనది ప్రత్యక్షముగా కనపడును. చమనోద్భేదమునందు స్నానము చేసినవాడు అగ్నిష్టోమ యాగఫలమును, శివోద్భేదమునందు స్నానముచేసిన సహస్రగోదాన ఫలమును, నాగోద్భేదమునందు చేసిన నాగలోకమును పొందగలడు. రాజేంద్రా! అచటి నుండి పోయి 'శశయాన' తీర్థమును సేవించవలెను. అచటి సరస్వతీ నదిలో ప్రతి సంవత్సరము కార్తీక పూర్ణిమనాడు కుందేటి రూపములో దాగియున్న పుష్కర తీర్థము కనపడును. అక్కడ స్నానము చేసినవాడు చంద్రునివలె ప్రకాశించును. అతనికి సహస్ర గోదాన ఫలము కలుగును. అచటినుండి పోయి 'కామకోటి' తీర్థమునందు మునిగిన వాడు కులమును ఉద్ధరించగలడు.

"కురునందనా! అచటి నుండి 'రుద్రకోటి' తీర్థమునకు పోవలెను. అచట కోటి మునులు వచ్చి స్నానముచేసి అచటి రుద్రదేవుని సందర్శించుటకు 'నేను ముందు-నేను ముందు' అని అందరు తొందరపడుచుండిరి. వారికి రుద్రదేవుడు కోటి రూపములను ధరించి వారందరి యెదుట ఏకకాలములో కనపడెను. అప్పుడువారు 'దేవుని నేను ముందు చూచితిని-నేను ముందు చూచితిని' అని హర్షము చెందిరి, దానికి సంతుష్టుడై పరమశివుడు అప్పుడు అందరికిని వరములను ప్రసాదించెను. కనుక దానికి 'రుద్రకోటి' యను నామమేర్పడినది. రాజేంద్రా! అక్కడి నుండి 'సరస్వతీ సంగమ' తీర్థమునకు పోవలెను. అచట బ్రహ్మాది దేవతలు, మునులు విష్ణుదేవుని ఉపాసించెదరు. అచటికి చైత్ర శుద్ధ చతుర్దశినాడు పోయి ఆ తీర్థములో స్నానము చేసిన వానికి అధికముగా సువర్ణము లభించును. సర్వపాపముల నుండి విముక్తుడై బ్రహ్మలోకమును పొందగలడు. రాజా! అచటి నుండి 'అవసాన' తీర్థమునకు పోవలెను. అక్కడ ఋషీశ్వరులు సత్రయాగము చేసి నిర్విఘ్నముగా ముగించిరి. కనుక దానికి అవసాన (ముగింపు) తీర్థమని పేరువచ్చినది. దానిలో స్నానము చేసిన వానికి సహస్రగోదాన ఫలము లభించును. తరువాత పులస్త్య మహాముని భీష్మునకు 'కురుక్షేత్రము' మొదలగు తీర్థముల మహిమలను గూర్చి యిట్లు చెప్పదొడగెను :-

"కురువంశ భూషణా! ఆ తరువాత మానవుడు 'కురుక్షేత్ర' మునకు పోయి సేవించవలెను. ఆ తీర్థమును దర్శించినంత మాత్రముననే సమస్త జంతువులు సర్వపాపముల నుండి విముక్తులగుదురు. 'కురుక్షేత్రమునకు పోయెదను. కురుక్షేత్రము నందు నివసించెదను.' అని యెల్లప్పుడు చెప్పుచుండు వానికి ఏపాపములును అంటవు. అచటి ధూళిగూడ వాయు ప్రేరితములై అత్యంత దుష్కృత్యములను చేసిన వారినైనను స్పృశించినంత మాత్రమున ఉత్తమలోక గాములను చేయును. సరస్వతీ నదికి దక్షిణముగాను, దృషద్వతీ నదికి ఉత్తరముగాను నున్న కురుక్షేత్ర ప్రదేశమునందు నివసించువారు స్వర్గమునందు నివసించువారుగానే భావింపబడుదురు. కురుక్షేత్రమునందు ఒక నెల నివసించినచో బ్రహ్మాది దేవతలు, మునులు, సిద్ధచారణాదులు గల బ్రహ్మ క్షేత్రమును చేరుదురు. కురుక్షేత్రమును మనసార ధ్యానించిన వారు గూడ పాపవిముక్తులై బ్రహ్మలోక వాసమును చేయుదురు. శ్రద్ధాయుక్తుడై కురుక్షేత్ర యాత్ర చేసినవాడు రాజసూయాశ్వమేధ యాగములు చేసిన ఫలమును పొందును. ఆ తరువాత అక్కడనే ఉన్న 'మచక్రక' అను ద్వారపాలకునకు నమస్కరించిన వాడు సహస్ర గోదాన ఫలమునందును. మచక్రకుడు మహాబల సంపన్నుడైన యక్షుడు.

"కురునందనా! ఆ తరువాత 'సతతము' అను పేరుగల విష్ణుస్థానమును సేవించవలెను. అచట సర్వదా విష్ణువు సన్నిహితుడై యుండును. అచట స్నానముచేసి ఆ దేవుని దర్శించిన వానికి అశ్వమేధయాగ ఫలము చేకూరును. పిదప 'పారిప్లవ' క్షేత్రమును దర్శించినవాడు అగ్నిష్టోమ, అతిరాత్రియాగములు చేసిన ఫలమును పొందును. పిమ్మట 'పృథివీ' తీర్థమునకు పోయి స్నానము చేసినచో సహస్రగోదాన ఫలమును పొందును. దాని నుండి 'శాలూకినీ' క్షేత్రమునకుపోయి అచటనున్న 'దశాశ్వమేధ' తీర్థమునందు స్నానముచేసిన దశాశ్వమేధ యాగఫలమును పొందును. 'సర్వదేవీ' క్షేత్రమునందలి 'నాగ' తీర్థమును సేవించిన నరునకు నాగలోక ప్రాప్తి కలుగును. అచటి నుండి పోయి ద్వారపాల-తరంతుక' క్షేత్రములను సేవించి ఒకరాత్రి ఉపవసించినచో గో సహస్ర దాన ఫలమును పొందగలడు. ఆ తరువాత 'పంచనద' క్షేత్రమునకు పోయి నియతుడై యచటి 'కోటి తీర్థము'లో మునిగిన వానికి అశ్వమేధ యాగఫలము కలుగును. 'అశ్వనీ' తీర్థములో గ్రుంకినవాడు రూపవంతుడగును.

"నరశ్రేష్ఠా! పూర్వము వరాహావతారములో శ్రీ మహావిష్ణువు నివసించిన 'వారాహ' తీర్థములో స్నానము చేసినవానికి అగ్నిష్టోమ ఫలము కలుగును. 'జయంతీ' క్షేత్రమునందలి 'సోమ' తీర్థములో స్నానముచేసి రాజసూయ ఫలమును, 'ఏకహంస' తీర్థమునందు స్నాతుడై సహస్రగోదాన ఫలమును, 'కృతశౌచ' తీర్థములో మునిగి పౌండరీక యాగఫలమును, శివస్థానమగు 'ముంజవట' క్షేత్రమును సేవించి గాణాపత్య లోకమును పొందును, అచటనేయున్న 'యక్షిణీ' క్షేత్ర సేవనము చేత మానవుడు అన్ని కోరికలను పొందగలడు. అది కురుక్షేత్రమునకు ద్వారము. దానికి ప్రదక్షిణముచేసి 'పుష్కరము' తో సమానమగు అచటి తీర్థమునందు స్నానముచేసి పితృదేవతలను అర్చించినవాడు ధన్యుడై అశ్వమేధ ఫలమును పొందగలడు ఆ తీర్థము జమదగ్ని పుత్రుడగు పరశురాముడు నిర్మించెను. అచటి నుండి తీర్థయాత్రికుడు 'పరశురామకుండము'లకు పోవలెను. అచట పరశురాముడు క్షత్రియజాతిని నశింపజేసిన తరువాత ఐదు సరస్సులను నిర్మించెను. ఆ కుండములను అతడు నెత్తురుతో నింపెనని యందురు. ఆ రుధిరముతోనే పరశురాముడు పితృదేవతలకు తర్పణము చేసెను. అప్పుడు అతని పితృదేవతలు సంతృప్తులై పరశురామునితో నిట్లనిరి :—

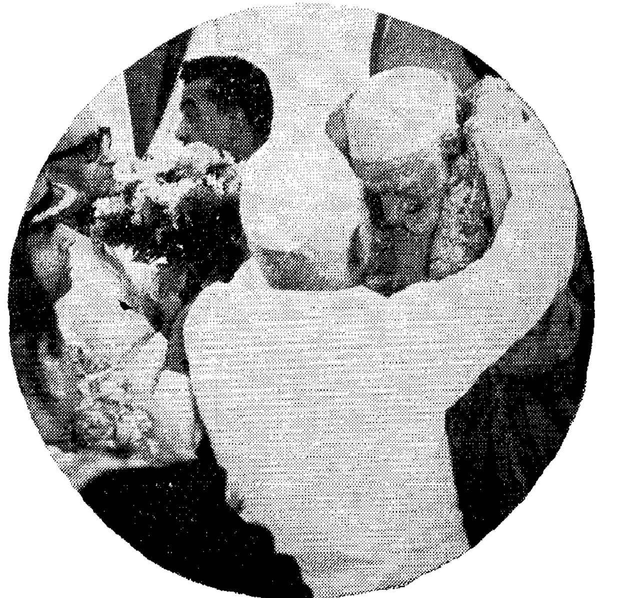
"రామా! నీ పితృభక్తికి, పరాక్రమమునకు మేము సంతృప్తి చెందితిమి. వరము కోరుకొనుము. ఇచ్చెదము" ఆ మాటకు పరశురాముడు "మీరు అనుగ్రహించినచో నాపై కృప జూపుడు. నా తపస్సు పూర్తియగునట్లు ప్రసాదింపుడు. మీ వరప్రసాదముచేత నేను పూర్వము కోపావిష్టుడనై క్షత్రియ వంశములను నాశనమొందించిన పాపమును శాంతింప జేయుడు. నేను నిర్మించిన యీ సరస్సులు పుణ్యతీర్థములగుగాక." అని ఆకాశమునందున్న పితృదేవతలను ప్రార్థించెను. దానికి వారు, "వత్సా! ఈ నీ పితృభక్తిచే నీ తపస్సు వృద్ధి పొందునుగాక. క్షత్రియ హత్య వలన గలిగిన పాపముశాంతించుగాక. వారు స్వీయ కర్మలచేతనే చచ్చిరి. నీవు నిమిత్త మాత్రుడైతివి. నీ సరస్సులు గూడ పుణ్యతీర్థములై యుండునుగాక. వానిలో స్నానముచేసి పితృతర్పణము చేసినవారికి పితృ దేవతలు తృప్తులై ఇహలోక సుఖమును, స్వర్గ సుఖమును ప్రసాదింతురు గాక". అని వరములనిచ్చి వారు అతనిని వీడ్కొని అచటనే అంతర్ధానమును చెందిరి. ఇట్టి పుణ్య తీర్థములను పరశరాముడు నిర్మించెను గనుక వానికి 'రామహ్రదము' అని ప్రసిద్ధివచ్చెను. వానిలో స్నానముచేసి యచటి పరశురామ దేవుని పూజించిన వారలకు బహుసువర్ణము లభించును. ఆ యైదు తీర్థములకు 'సమంత పంచకము' లని ప్రసిద్ధి కలదు.

(సశేషము)

బాదుషాఖాన్, 1969 డిసెంబరు ఆఖరులో ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో చేసిన 5 రోజుల పర్యటన యీ ప్రాంతం ప్రజల హృదయాలను ఆకట్టుకున్నది. స్వాతంత్ర్య సమరం తీవ్రవస్థాయిలో ఉన్న తరుణంలోని రోజులు ప్రజలకు గుర్తుకు వచ్చాయి. డిసెంబరు 22వ తేదీన ఆయన విజయవాడ వచ్చారు. విజయవాడ మున్సిపాలిటీ ఆయనకు సన్మాన పత్రాన్ని సమర్పించింది. మరుసటి రోజు హైదరాబాదు చేరుకున్నారు. ప్రేమాదరాలతో హృదయపూర్వకమైన స్వాగతం లభించింది. హైద్రాబాదు మునిసిపల్ కార్పొరేషన్

ప్రపంచంలో నిస్వార్థులే
జాతికీ, భాషకూ, మతానికీ
నిజమైన సేవ చేయగలుగుతారు.
ఇట్టివారు చేసే సేవే
దేశాన్ని గమ్యానికి చేరుస్తుంది.
ప్రతి జాతిలోనూ, ప్రతి దేశంలోనూ
నిస్వార్థ పరులూ, నిజాయితీ పరులూ
ఉద్భవించారు.
వారు చేసిన ఘనకార్యాల వల్లనే
ఆయా దేశాలూ, జాతులూ పైకి వచ్చాయి

హైదరాబాదులో గఫార్‌ఖాన్‌కు స్వాగతం చెప్తున్న గవర్నరు

గన్నవరం విమానాశ్రయంలో బాద్షాఖాన్‌కు స్వాగతం చెప్తున్న ముఖ్యమంత్రి

వారు, నిజాంకాలేజిమైదానంలో ఆయనకు పౌరసన్మానం జరిపారు. డిసెంబరు 27వ తేదీన హైదరాబాదునుండి బయలుదేరి వెళ్ళడానికి ముందు బాదుషాఖాన్ జంటనగరాలలో అనేక కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నారు. జాతీయ సమైక్యతా చర్చగోష్ఠికి ప్రారంభోత్సవం, న్యాయకళాశాలలో విద్యార్థుల సమావేశంలో ప్రసంగం, వనితా మహావిద్యాలయ శంకుస్థాపన, ఇబ్రాహింపట్నం సమీపంలో

పిల్లలకు కానుకలు అందజేస్తున్న బాద్షాఖాన్

నమూనా అంబర్ చర్ఖాకేంద్రానికి ప్రారంభోత్సవం, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం విద్యార్థుల సమావేశంలోను, ఆంధ్రమహిళాసభ సమావేశంలోను ఉపన్యాసం మొదలైన కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నారు. జంటనగరాల పౌరుల తరపున డిసెంబరు 24న ఆయనకు జన్మదిన కానుకగా రూ. 1,01,016ల నిధిని సమర్పించారు.

విజయవాడలో బాద్షాఖాన్

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ (ఆంధ్ర)విభాగం వారు విజయవాడలో నడుపుతున్న హిందీ ప్రచార విద్యాలయ నూతన భవనానికి ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్‌ఖాన్ డిశంబరు 23 వ తేదీన ప్రారంభోత్సవం చేశారు. ఈ భవన పునాది రాయిని మహాత్మా గాంధీగారు 1946 ఫిబ్రవరి ఐదవ తేదీన ఆశీర్వదించారు. దక్షిణ

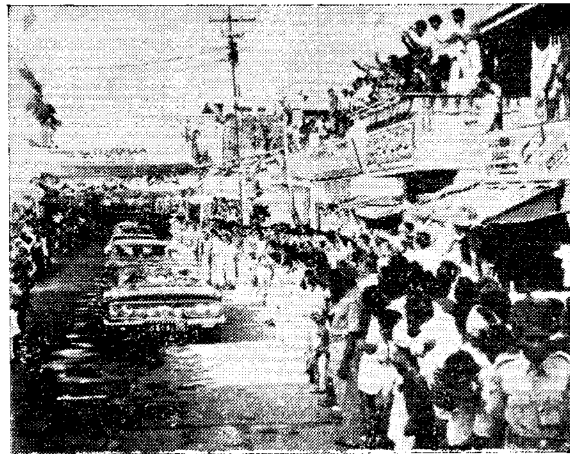

భారత హిందీ ప్రచారసభ.(మద్రాసు)రజత జయంతి ఉత్సవాలలో పాల్గొని మహాత్ముడు సేవాగ్రాం తిరిగి వెళ్ళేప్పుడు ది. 5-2-1946 నాడు విజయవాడ రైలుస్టేషను సమీపాన పెద్ద సభ ఏర్పాటుచేయబడింది. ఆ సభలో బాపూ యీ పునాది రాయిని ఆశీర్వదించగా, పూజ్య వినోబాభావే ది. 1-10-1949 నాడు విజయవాడ విచ్చేసి ఆ పునాది రాయిని మాచవరంలో ఈసభ జరుగుతున్న చోటునందు ప్రతిష్ఠించారు. అప్పటినుండి కుటీరాలు నిర్మాణం చేయబడి వాటియందు షుమారు 1200 మంది హిందీ పండితులు హిందీ ట్రైనింగ్ పొంది ఆంధ్ర దేశంలోని వివిధ హైస్కూళ్ళలో హిందీ బోధిస్తున్నారు.

విజయవాడలో హిందీప్రచార విద్యాలయ నూతన భవనానికి జ్యోతి వెలిగించడంద్వారా ప్రారంభోత్సవం చేస్తున్న గఫార్ ఖాన్

4 వేల గజాల విశాలమైన మైదానమంతా అందమైన షామియానాలతో అలంకరించబడింది. మూడు వేల మంది ఆహ్వానితులకు కూర్చోవడానికి ఏర్పాట్లు చేయబడ్డాయి. మైదానమంతా జనంతో కిట కిటలాడింది. మహిళలు ఎక్కువ సంఖ్యలో సభలో పాల్గొన్నారు. గఫార్ ఖాన్ జ్యోతి వెలిగించి భవనానికి ప్రారంభోత్సవం చేశారు. మహాత్మాగాంధీ, వినోబాభావేలతో బాటు తన పేరుగల ఫలకంకూడా భవనంలో అమర్చినందుకు హర్షం ప్రకటించారు. ప్రత్యేకించి ఏర్పాటు చేయబడిన వేదికపై స్వామీ రామా

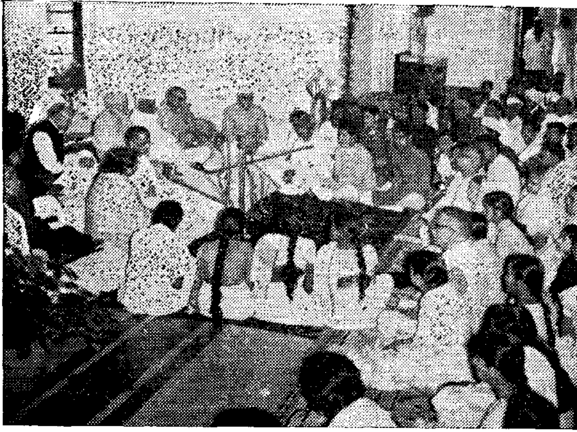

విజయవాడలో గఫార్ ఖాన్‌కు స్వాగతం పలుకుతున్న పౌరులు

నంద తీర్థ, ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖాన్, కాసు బ్రహ్మానందరెడ్డి, డా. కె. ఎల్. రావు గారలు ఆశీనులైనారు. ప్రచారక విద్యాలయ విద్యార్థినులు మీరా భక్తిగీతం, గాంధీ గీతం గానంచేశారు. స్వామీ రామానందతీర్థగారిని, గఫార్ ఖాన్ గారిని పుష్పమాలాలంకృతుల్ని గావించారు. స్వామీ రామానందతీర్థ స్వాగతోపన్యాసం చేస్తూ దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ చరిత్రను గురించి, దాని వివిధ కార్యక్రమాలను గురించి వివరించారు. ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖానును తమ మధ్యచూచి భారతదేశ ప్రజలు మహాత్మా గాంధీని చూస్తున్నట్లు భావిస్తున్నారని, దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ ఆంధ్ర శాఖ ఆహ్వానాన్ని అంగీకరించి నూతన భవన నిర్మాణ ప్రారంభోత్సవానికి గఫార్ ఖాన్ విచ్చేయడం సభ అదృష్టమని అన్నారు.

హైదరాబాదులోని 'ఎగ్జిబిషన్' మైదానంలో గఫార్ ఖాన్ ప్రసంగిస్తున్న దృశ్యం.

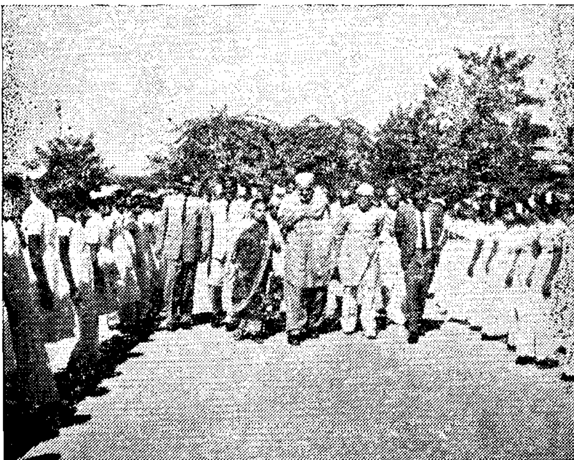

బాద్షాఖాన్ 80వ పుట్టినరోజు సందర్భంగా (రాజ్‌భవన్‌లో) జరిగిన ప్రార్థనా కార్యక్రమం

ఖాన్ గఫార్‌ఖాన్ ఈ సందర్భంలో ప్రసంగిస్తూ—

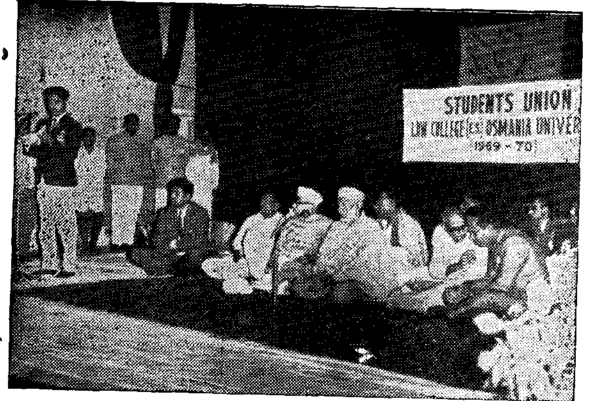
"మీరు నాయెడ చూపిన ప్రేమకు, ఆదరణకు కృతజ్ఞుణ్ణి. మీరు చేస్తున్న సేవా కార్యాన్ని గురించి నేను విశేషించి చెప్పగలిగిన దేమీ లేదని మనవి చేస్తున్నాను. మీరు చేస్తున్నది గొప్ప సేవాకార్యం. ఇలాంటి సేవా కార్యాలవల్లనే దేశం అభివృద్ధిలోకి వచ్చి గమ్యాన్ని చేరుకొంటుంది.

"జాతీయ సమైక్యత ఒక్క భాషవల్లే సమకూరుతుంది. ఒకే భాష జాతిని ఏకంచేస్తుంది. దేశ సమైక్యతకు ఒకే భాష అవసరమని నేను మా దేశ ప్రజలకు, ఆఫ్ఘనిస్తాన్ ప్రజలకు కూడా చెబుతూ వుంటాను. మీరంతా యిట్టి మంచి పనికి పూనుకొనియున్నందుకు నాకు సంతోషంగా ఉంది. ముఖ్యంగా జాతీయ భాషా విషయంలోను, సంస్కృతీ విషయంలోను సేవచేయాలెననే

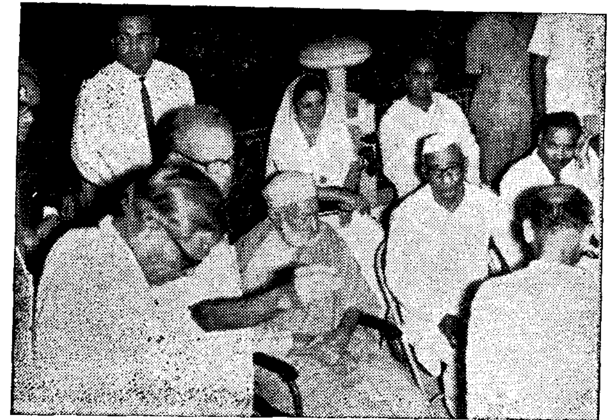

హైదరాబాదులోని ఆంధ్రమహిళా సభలో గఫార్‌ఖాన్

తలంపు స్త్రీలకు కలగడంచూచి అమితంగా సంతోషిస్తున్నాను. ప్రపంచంలో నిస్స్వార్థులే జాతికి, భాషకు, మతానికి నిజమైన సేవ చేయగలుగుతారు. ఇట్టివారు చేసే సేవయే దేశాన్ని గమ్యానికి చేరుస్తుంది. ప్రపంచ చరిత్రను చూడండి ప్రతి జాతిలోను, ప్రతి దేశంలోను నిస్స్వార్థపరులు, నిజాయతీపరులు ఉద్భవించారు. వారు చేసిన ఘన కార్యాలవల్లనే ఆయా దేశాలు, జాతులు పైకి వచ్చాయి.

హైదరాబాదులో న్యాయశాస్త్ర విద్యార్థులను ఉద్దేశించి ప్రసంగిస్తున్న గఫార్‌ఖాన్

విజయవాడలో గాంధీ కొండమీద కాంతి, శబ్ద, ప్రదర్శనా కార్యక్రమాన్ని తిలకిస్తున్న గఫార్‌ఖాన్

"భారతదేశంలోనే గాక, మా దేశంలోని స్త్రీలు కూడా చేసే పని నిస్స్వార్థమైనది. మనం—అనగా పురుషులం చేసే పనుల్లో కొంతైనా స్వార్థం నిండివుంటుంది. కాని స్త్రీలు నిస్స్వార్థ బుద్ధితో సేవారంగంలో పనిచేస్తారు. జాతీయ భాషావ్యాప్తికి స్త్రీలు ఎక్కువగా కృషిచేస్తున్నందుకు ఆనందంగా ఉంది." అన్నారు శ్రీ గఫార్‌ఖాన్.

*

సీరియల్

గృహిణి

పిలకా గణపతి శాస్త్రి

గుప్త రాసినఉత్తరం చదివి అతని సౌజన్యం సంపూర్ణంగా ఆకళించుకొన్న పార్థసారథి కెంతయినా ఆశ్చర్యము, ఆనందము కలిగాయి. చేతికి తగిలిన సొమ్ము వెంటనే పంపించవలసినదని గుప్త కోరలేదు సరికదా, మున్ముందు ఎప్పుడయినా కృష్ణతులాభారం వేసినప్పుడు ఆ ఖర్చులతో ఆ మొత్తం సరిపెట్టుకో వచ్చునని రాస్తున్నాడు! పాపం! కృష్ణ తులాభారం మీద, తనమీద అతని కెంతటి అభిమానం.

ఆ నాటకం ప్రదర్శనాల వ్యవహారంలో పార్థసారథి కెంతో మంది వ్యాపారస్థుల అంచనాల అనుపానులన్నీ తెలిశాయి. వారిలో చాలా మందికి నాటకాలంటే మోజులేదు. ఎంత సేపూ లాభాలమీదే కన్ను! వారిలో కొంతమంది సరోజ చాకచక్యంతో బాటు అందచందాలు, అవయవసౌష్ఠవము నిశితంగా పరిశీలించడం కోసమే అమాంతంగా నాటకాలమీద అంత అభిమానం పెంచుకున్నారు. పాపం! గుప్త ఒకడు వారిలో తప్ప పుట్టినట్టున్నాడు! నాటకాలంటే అతనికి ఎంత అభినివేశము! ఎంత సరదా! సహజంగా ఎంతటి సౌజన్యమూర్తి! అదే సమయంలో రాఘవ పట్టి జానపద చిత్రం 'బంగారు నౌక' లో మాంత్రిక వేషంకోసం అకస్మాత్తుగా నాటకాలమీద తన అభిమానం అంతా విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోయిన సంగతి అతనికి జ్ఞాపకం వచ్చింది! అతడు చిన్నప్పటినుంచి, నిజమయిన నాట్యకళాభినివేశంతోనే రంగస్థలంలో అడుగుపెట్టాడు. కాని అభినయానికే మాత్రము అవకాశంలేని సామాన్యమయిన చవకబారు జానపద చిత్రంలో మారుమూల మాంత్రిక వేషం దొరకగానే మరీ వెనక ముందు లేమాత్రము ఆలోచించుకోకుండా అతి రహస్యంగా దానిలో చేరిపోయాడు! గుప్త సహజంగా వ్యాపారస్థుడు! అయినా నాటకాల మీద వెర్రి వ్యామోహంతో సతమత మవుతున్నాడు! ఎన్నెన్ని కష్ట నష్టా లెదురుపడినా లక్ష్యపెట్టక తిరిగి కృష్ణతులాభారం ప్రదర్శనం కోసం ఉవ్విళ్లూరుతున్నాడు! రాఘవకు ఆ అభిమానంలో శతాంశమయినా మనసులో మిగిలిఉంటే తమ మండలి ఈనాడీ విధంగా ఛిన్నా భిన్నమయి ఉండేదా?

పార్థసారథికి ఆ సమయంలో సరోజా రాఘవల కిద్దరికి బదులుగా వేరుగా ఇద్దరు నటీనటుల నేర్పాటు చేసి ఎలాగో అలాగ కృష్ణతులాభారం ప్రదర్శనం కొనసాగిస్తూ తిరిగి తమ మండలి పేరు ప్రతిష్ఠలు నిలబెట్టుకోవాలని ఒక తీవ్రమయిన సంకల్పం కలిగింది. కాని దానికెక్కడ కనుచూపు మేరలో దారి కనబడలేదు. చిర కాలంనుంచి, పునాదుల దగ్గిరనుండి ఎంతో శ్రమించి నిర్మించుకొన్న కృష్ణతులాభారం గోపురం అంతా ఒక్కమారుగా నేలమట్టంగా కూలిపోయింది. చేతులతో బాటు గుండెకూడా కాలిపోయాయి. ఆస్తులు అప్పుడే దరిదాపుగా సగంవరకు హరించుకు పోయాయి ఆపైన నైరాశ్యంవల్ల నవనాడులు కుంగిపోయాయి. నాటకాలమీద ఎంత అభిమానమున్నా తానొక్కడు ఏమి చెయ్యగలడు?

ఆపైన ఇటీవల విరుచుకుపడిన దారుణ మరణభీతి ఆఘాతం వల్ల అతనిలో కొంత లోతయిన ఆత్మ విమర్శ చెలరేగింది. ఇంతకాలంనుంచి తానొక ఎన్నదగిన నటుడయినట్లు భ్రమించాడు! కాని తనకొక్క శరీర సౌష్ఠవం తప్ప తగినంత అభినయశక్తి లేదని ఇంతకుమునుపు కొంతమంది అనుకుంటున్నారని పరోక్షంగా విన్నాడు. అప్పుడామాట అంతగా లక్ష్యపెట్టలేదు. ఇప్పుడా విమర్శ చాలావరకు యధార్థమే అని నిశ్చయించుకున్నాడు. కృష్ణ తులాభారానికేదయినా పేరువస్తే దానికి సరోజా రాఘవల అభినయ చాకచక్యాలే ప్రధాన కారణాలని కూడా గ్రహించుకున్నాడు. కొంత విగ్రహపుష్టివల్ల ఎదో రవంత శ్రావ్యంగా పాడడంవల్ల మాత్రమే తనకాపాటి కీర్తి వచ్చిందని కూడా నిర్ణయించుకున్నాడు. నిజానికి సంగీతానికి, శరీర సౌష్ఠవానికి నాటకాభినయానికి సంబంధం ఏమి ఉంది. అలాంటప్పుడు ఇంకా నాటకాలమీద వ్యామోహంవల్ల ప్రయోజన మేమిటి?

అదీగాక సమర్థులయిన నటులకందరికి, ఎలాంటి జటిల మయిన భావమయినా ఇట్టే వ్యక్తీకరించగలిగిన శక్తితోబాటు, గొప్పలోకజ్ఞత, మానవ స్వభావ విజ్ఞతకూడా ఉండితీరాలని బళ్ళారి రాఘవ ఒకప్పుడేదో ఉపన్యాసంలో చెప్పిన సూక్తులు కూడా అతనికాసమయంలో తటాలున స్ఫురించాయి. అప్పుడవి విని

జరిగిన కథ

పార్థసారథి నాటకాలు వేస్తుంటాడు. ఏలూరులో ఒకసారి శ్రీకృష్ణ తులాభారం వేద్దామని బ్రహ్మాండంగా ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. ఆ నాటకంలో హీరోయిన్ వేషంవేసే సరోజకు సినిమాలో ఛాన్సు దొరకడంవల్ల ఆమెరావడం పడలేదు. నాటకం అభాసైంది. ఆమెను వెంట బెట్టుకుని వద్దామని పార్థసారథి మద్రాసు వెళ్ళాడు. అక్కడ సరోజ మేనమామతో ఘర్షణపడ్డాడు. మనసంతా వికలమైంది. జ్వరంతో కదలలేకుండావున్న అతన్ని అతని బంధువు కృష్ణమూర్తి యింటికి చేరవేశాడు. చావు బ్రతుకుల్లో కొన్నిరోజులు కొట్టుకొని చివరకు తేరుకున్నాడు పార్థసారథి. ఏలూరు నించి నాటకం కంట్రాక్టరు గుప్త ఉత్తరం రాశాడు.

ఔనౌనని తల ఊగించి అభినందించాడు. కాని ఇప్పుడు ఆలోకజ్ఞత, మానవ స్వభావ విజ్ఞత తనకేమాత్రము లేవని అనుకున్నాడు ఏ మాత్రం లోకజ్ఞత ఉన్నా ఈ నాటక వ్యవహారం అంతా ఇలాగ అస్తవ్యస్తంగా అధ్వాన్నంగా తయారయి ఉండేదా? సరోజ రాఘవ చాలాకాలంనించి సినిమాలో చేరిపోవాలని నిర్ణయించుకున్నారు తాను చూచాయగా నయినా ఆ సంగతి పసిగట్ట లేక పోయాడే! మానవ స్వభావ విజ్ఞత అన్నమాటయినా తలపెట్టడానికి తనకర్హత ఉన్నదా? ఇటీవల సరోజ తన మీద ఇష్టం లేకపోయినా ఉన్నట్టు ఎంత గొప్పగా నటించింది? అంతటి నటనాశక్తి లేదు సరిగదా, దానిలో శతాంశమయినా తనలో లేదు!

మొత్తంమీద తోటి నటీనటులలో చాలామంది కొంత ముందుజాగ్రత్తతో వ్యవహరిస్తున్నారు! సాధ్యమయినంత వరకు తమ సంసారాలు చక్కగా నడిపించుకుంటున్నారు! తానిన్నాళ్లనించి తన సంసారం సంగతి ఏ మాత్రమయినా పట్టించుకున్నాడా? పోనీ అనుకుంటే ఈ నాటకాల్లో దిగి తానేమి బావుకున్నట్టు? ఇక అవి పట్టుకుని వేళ్లాడితే ప్రయోజనమేమిటి? పోనీ అనుకునిఆత్మాభిమానం చంపుకోలేక ఎలాగో అలాగ కృష్ణతులాభారం ప్రదర్శనం కొనసాగించినా దేశంలో నాటకాలంటే చెవికోసుకునేవాళ్లు ఎంత మంది ఉన్నారు? ఊరికే వీపుతట్టి ఉపన్యాసలిస్తారుగాని నిజమయిన అభిమానము, ఆసక్తి ఎంతమందికి ఉన్నాయి? ఇక ఇప్పటికయినా తోటి నటీనటులందరిలాగే తానుకూడా కొంచెం ముందు జాగ్రత్తతో కుటుంబ క్షేమం చూసుకోవడం న్యాయంకాదా?

తమ శక్తి సామర్థ్యాలు, లోటుపాట్లు, మంచిచెడులు నిశితంగా గ్రహించుకోవాలని ఆలోచించేవారే చాలా అరుదుగా ఉంటారు. వారిలోకూడా అవి వాస్తవిక దృష్టితో యథార్థంగా అవగాహన చేసుకోగలవారు అంతకన్నా అరుదుగా కనిపిస్తారు. అయితే ఇటీవల కలిగిన తీవ్ర శారీరక మానసాఘాతాల వల్ల పార్థసారథికి అటువంటి ఆత్మ వివేచనా శక్తి కొంత అలవడింది. లోకం తీరు తెన్నులు చాలావరకు యథాతథంగా ఉన్నవి ఉన్నట్టుగా అవగాహన చేసుకున్నాడు. అయితే విపరీతమైన నైరాశ్యం నిరుత్సాహంవల్ల తన శక్తిసామర్థ్యాలు, అభినయ నైపుణి బాగా తక్కువగా అంచనావేసుకున్నాడు అయినా నాటకాల ప్రమేయం పూర్తిగా విడిచి పెట్టడం అంటే అతని కెంతో వ్యథకలిగింది. తన నిండు గుండెలో వేడి నెత్తురంతా పిండివేసుకున్నట్టు తీరని యాతన చెలరేగింది కాని మరి మార్గాంతరం కనబడలేదు! ఆపైన నటనలో కాని, లౌకికవ్యవహారాలలో కాని తగినంత శక్తి, సామర్థ్యములేని తనవంటి వ్యక్తి నాటకాలెలాగ నిర్వహించగలడని కూడా ప్రశ్నించుకున్నాడు. పోనీ ఇక పోగా మిగిలిన ఆస్తితో నయినా తనకుటుంబ క్షేమంకోసం శాయశక్తులా ప్రయత్నించాలని సంకల్పించుకున్నాడు. అంతలోనే కృష్ణతులాభారంమీది మమకారం తిరిగి అతన్ని వెనక్కి లాగింది! ఎలాగయినా ఆ నాటకం మళ్లీ ప్రదర్శించడం అంత కష్టమా? తానెందుకలాగ నిరాశపడి తలవంచుకుని వెళ్లిపోవాలి? ఎందుకంతటి నైరాశ్యం? సరోజ, రాఘవ లేకపోయినంత మాత్రాన ఆ నాటక ప్రదర్శనం ఛిన్నాభిన్నమయి పోవలసినదేనా? పట్టుదలతో ప్రయత్నిస్తే ఆమాత్రం నటీనటులే దొరక్కపోతారా?

ఆ విధంగా మరికొంతసేపు ఆ నాటక ప్రదర్శనాన్ని గురించి ఆలోచించిన తరవాత తిరిగి అతనిలో తీవ్రమయిన ఆత్మపరిశీలనం ప్రారంభమయింది ఆ నాటకం తిరిగి అంత గొప్పగా ప్రదర్శించడం మరి తనవల్లకాదని తోచింది. మరి కొంతసేపలాగ మదనపడిన తరవాత అసలా నాటకం పరమార్థం తన కేమాత్రము అర్థం కాలేదని స్ఫురించింది దానిలో సత్యభామ అనురాగం కన్న రుక్మిణీదేవి ప్రేమ ఎంతగొప్పది! ఎంత గంభీరమయినది! కాని ఇన్నాళ్లనించి ఆమె గొప్పతనం అంత విస్పష్టంగా తనకు అవగాహన కాలేదు! ఇటీవల విజయలక్ష్మి ఆత్మీయత పరిశీలించిన తరవాతే రుక్మిణీదేవి ప్రేమునిలోగల లోతెంతటిదో స్పష్టంగా అవగాహన అయింది అంతకుముందు ఆ ప్రేమ గాంభీర్యమేమాత్రము తన అనుభూతికి రాలేదు. ఆ మాత్రం ఆకళింపు లేనప్పుడు తానెందుకిక ఆ నాటకం సంగతి తలపెట్టాలి! ఆ పైన ఇక కృష్ణ తులాభారం మాటే ఆలోచించ కూడదని నిశ్చయించు కున్నాడు.

వెంటనే గుప్త కెంతో కృతజ్ఞతతో సమాధానం రాశాడు. ఎంతగా ప్రయత్నించినా తలకు మించిన అనివార్య కారణాలవల్ల తాను కృష్ణతులాభారం ప్రదర్శించదలుచుకోలేదని విస్పష్టంగా వెల్లడించాడు దానికి మన్నించక తప్పదని మర్యాదగా ప్రతిమాలు కున్నాడు. త్వరలోనే పదిహేను వందల రూపాయలు మనియార్డరుద్వారా పంపించివేస్తున్నట్టు తెలియజేశాడు. ఆ పైన ఖర్చయిపోగా మిగిలిన తన ఆస్తి పాస్తుల సంగతి ఆలోచించాడు. తండ్రి సంపాదించి బ్యాంకిలో వేసిన పాతిక వేల రూపాయలలోను ఇంచుమించుగా ఎనిమిదివేలప్పుడే కరిగిపోయాయి! భూవసతిలో మాత్రం పది పన్నెండు ఎకరాల కొండ్రదాకా మిగిలింది. ఆ పైన తాను ఉంటున్న మేడకూడా చెక్కు చెదరకుండా నిలబడింది. లేని పోని ఆర్భాటాలన్ని కట్టిపెట్టి జాగ్రత్తగా కాలక్షేపం చేస్తే తానా మిగిలిన ఆస్తితో కొంత మర్యాదగా, గుంభనగా కాలక్షేపం చెయ్యవచ్చును!

అయితే చాలా కాలంనించి పొద్దున్న లేచినది మొదలుకొని సాయంకాలందాకా నాటకాల హంగామాలతోనే సరదాతోనే తన కాలం అంతా గడిచిపోయింది మరి తన కిక కాలక్షేపం కావడమెలాగ? పోనీ తన మండలిలో ఒకరిద్దరు నటీ నటుల నెవరినయినా చేర్చుకుని కొత్త నాటక మేదయినా ప్రదర్శించడం ప్రారంభిస్తే? అప్పటి కది పార్థసారథి కొంత ఆలోచించదగిన మార్గంలాగే కనబడింది అయితే ఇదమిద్ధంగా నిశ్చయించడానికి మాత్రం తగినంత ధైర్యం కలగలేదు. సరే దానిమాట తరవాత ఆలోచించుకోవచ్చునని నిశ్చయించుకున్నాడు. నాలుగైదు పద్యాలు వంటబట్టిన తరవాత బ్యాంకిలోనించి కొంత సొమ్ముతీసి దానిలో పదిహేనువందల రూపాయలు వెనువెంటనే గుప్త పేర మనియార్డరు పంపించాడు. మిగిలిన మరి కొంత మొత్తంతో తన మండలి నటీ నటుల కివ్వవలసిన బాకీలన్ని పూర్తిగా తీర్చివేశాడు.

అదే సమయంలో తన ప్రభా టాకీస్ పన్నెండువేలకి కొనుక్కోవలసినదని ఒక మధ్యవర్తి ద్వారా రామ సుబ్బయ్య అతనికి కబురు పంపించాడు. అది చాలా లాభసాటి బేరమని

రాఘవ అంతకు మునుపే అతన్ని కొంత చక్కని సలహా ఇచ్చాడు। ఆ హితోపదేశంలోగల వేళాకోళము, విషయము అతని కర్థం కాకపోలేదు। 'నువ్వింక నాటకాల కెందుకు పనికిరావు। ఏదో ఒక టాకీస్ దుకాణం పెట్టుకొని పెళ్ళాం పిల్లల్ని పోషించుకో। ఇక నీపని అయిపోయిందిలే। చూశావా? నువ్వు చూస్తూండగానే సరోజ నేను ఎంత గొప్పవాళ్ళ మయిపోయామో। ఇక ఆలస్యం చెయ్యక నెత్తిమీద ముసుగు ఎసుకుని ఇంటికి వెళ్ళిపో।" అదే దాని అంతరార్థం।

ఒకవేళ రామ సుబ్బయ్య వ్యవహారంలో ఏమయినా లాలూచీ ఉందేమో। అతనివల్ల నాలుగు రాళ్ళు తిని రాఘవ తన సవిధంగా ఒక పెద్ద గోతిలోకి తోసివేస్తున్నాడేమో। లేకపోతే ఆ టాకీస్ ఇంతకు మునుపేదయినా తఖాలో ఉన్నదేమో। పార్థసారథి దాని అనుపానులన్ని పూర్తిగా తెలియనిదే ఆ సంగతే తలపెట్టకూడదని నిర్ణయించుకున్నాడు. రెండు మూడు రోజుల పాటు ఆ టాకీస్‌ను గురించి బాగా వాకబుచేశాడు. అది పసికట్టిన రామ సుబ్బయ్య దానికి ఏలాంటి లావాదేవీలు లేనట్టు తాను హామీ పడగలనని తిరిగి కబురు పంపించాడు.

అయితే తగినంత కట్టు దిట్టమయిన అజమాయిషీ లేక ప్రస్తుతం ప్రభా టాకీస్ కొంత నష్టంతో నడుస్తున్నదని పార్థ సారథికి తెలిసింది. అందుచేత దాని కొనుగోలు వ్యవహారంలో బాగా తటపటాయించాడు. ఆ దండుగ వ్యవహారంలో తా నెందుకు తలదూర్చాలి? పోనీ మరి కొంతకాలంపాటు ఆగకూడదా? ఇప్పుడంత కాళ్ళు విరగదొక్కుకో వలసినంత అవసరం ఏమి వచ్చింది? ఆ పైన పార్థసారథి మరి రెండు మూడు రోజులదాకా దాని మాటే తలపెట్టలేదు.

ఆ తరవాత అతనికి ఒక పెద్ద షావుకారది కొనాలని ఆలోచిస్తున్నట్టు తెలిసింది? ప్రభా టాకీస్ సరిగ్గా ఊరికి మధ్యగా ఉంది అది ఇటీవల కొంత నష్టంమీద నడుస్తున్నది కాని ఇంతకు మునుపది ఖర్చులన్ని పోను అయిదారు వందల దాకా లాభం గడించింది. తాను కష్టపడి పనిచేస్తే క్రమ క్రమంగా ఆమాత్రం లాభం రాకపోదు ఆ తరవాత ఒకనాడు ఆ టాకీస్ కొనదలిచినది. లేనిది నిక్కచ్చిగా తేల్చి చెప్పవలిసినదని తిరిగి రామ సుబ్బయ్య మధ్యవర్తి ద్వారా తొందరచేశాడు. రెండు మూడు రోజులలోగా ఏదో మాట తప్పకుండా తేల్చివెయ్యగలనని పార్థ సారథి అతనికి వాగ్దానం చేశాడు.

అయితే అతనిలో తిరిగి మండలిని గురించిన మదన ప్రారంభమయింది. సరోజా, రాఘవల వంటి నటులు లేకపోయి నందువల్ల కృష్ణతులాభారం ప్రదర్శించడం కష్టం కావచ్చును. కాని వారికి బదులుగా ఇద్దరు నటీనటులను చేర్చుకుని తిరిగి తన కృష్ణ వేషంతో గయోపాఖ్యానం ప్రదర్శించి తిరిగి పేరు ప్రతిష్ఠలు సంపాదించుకోవచ్చును. ఆ నిర్ణయం విని మిగిలిన మండలి సభ్యులెంతయినా ఆనందిస్తారు. అదీగాక జనం కృష్ణతులాభారం కన్న గయోపాఖ్యానమే ఎక్కువగా అభిమానిస్తున్నారు. అందువల్ల తగినంత కట్టుదిట్టంతో ఆ నాటకం ఆడితే లబ్ధి కూడా కొంచెం ఎక్కువగానే ఉంటుంది. తన కంతగా లోకజ్ఞత లేకపోయినా పూర్వానుభవంతో ముమ్ముందు జాగ్రత్తగా వ్యవహరించవచ్చును. అయితే దానికోసం రాత్రింబవళ్ళు నిద్రాహారాలు లేకుండా శ్రమించాలి మండలి తిరిగి ప్రారంభించ దలచుకున్నప్పుడు ఇక ప్రభా టాకీస్ మాటే తలపెట్ట కూడదు. దానికి దీనికి లంగరందదు. ఒకవేళ ప్రభా టాకీస్ కొంటే తానిక నాటకాలమాటే తలపెట్ట కూడదు. రాత్రింబగళ్ళిక దాని అభివృద్ధి కోసమే పని చెయ్యాలి. తానిప్పుడేమి చెయ్యాలి? ప్రభా టాకీస్ కొనాలా? మండలి తిరిగి ప్రారంభించాలా? ఏదో ఒకటి చేసి తీరాలిగాని తానింటిదగ్గర ఊరికే గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ కూర్చోలేడు. ఆ విషయంలో మాత్రం సందేహమేమిలేదు. ఏమి చెయ్యాలి?

నాటకాలమీద చిరకాలం నుంచి పేరుకొన్న అభిమానం అతనిని మండలివైపు లాగింది. తన శక్తి సామర్థ్యాలెలాంటివో తిరిగి సరోజా రాఘవల కిద్దరికి చవి చూపించాలని అనిపించింది. అంతలోనే కృష్ణతులాభారం వల్ల వచ్చిన కష్టనష్టాలతనిని ప్రభా టాకీస్ వైపు మళ్ళించాయి. ఇప్పటికయినా కాస్త కుటుంబం మంచి చెడ్డల సంగతి ఆలోచించాలన్న సంకల్పం కలిగింది. అందుచేత మరి మండలి మాటే తలపెట్టకుండా ప్రభా టాకీస్ కొనాలని ఆలోచించాడు. అది నడిపించడంలో అంతటి కష్టమేమిలేదు. కొన్నాళ్ళపాటు శ్రమపడితే ఆపైన అది ఒక దారిలో పడుతుంది. అయితే తానిక నాటకాల వ్యవహారానికి పూర్తిగా స్వస్తి చెప్పవలసినదేనా? రంగస్థలంమీద సంపూర్ణంగా పరాజయం పొందినట్టు అంగీకరించి తల వంచుకుని వెళ్ళిపోవలసినదేనా? ఎంత సేపటికి అతనికెటూ తెగలేదు. ఆపైన వ్యవహారం తానంతట తానై నిర్ణయించుకోవడం మంచిది కాదని నిశ్చయించుకున్నాడు.

*　　　*　　　*

ఆ మరునాడు పొద్దున్న కాఫీ తీసుకున్న తరువాత విజయలక్ష్మితోను, కృష్ణమూర్తితోను తన సమస్య సంగతి ప్రస్తావించాడు. విజయలక్ష్మి దానికేమి బదులు చెప్పలేదు. పార్థసారథికి నాటకాల పీడ పూర్తిగా వదిలిపోయిందని కృష్ణమూర్తి అంతకు మునుపెంతో సంతోషించాడు. అందుచేత అతడు తిరిగి మండలి వ్యవహారాలలోగాని, ప్రభా టాకీస్ బెడదలోగాని తల దూర్చడం కృష్ణమూర్తి కేమాత్రము రుచించలేదు। అదేమాట కుండ బద్దలు కొట్టినట్టు నిష్కర్షగా చెప్పివేశాడు. నాటకాలవల్ల అంతటి కష్టనష్టా లెదురయినప్పుడు మళ్ళీ వాటి మాట తలపెట్టడం మంచిది కాదని చల్లని మాటలతో హితబోధ చేశాడు. ప్రస్తుతం కొంత నష్టంతో నడుస్తున్న ప్రభా టాకీస్ మాత్రం మాట దక్కించగలదని నమ్మక మేమిటని వాదించాడు. అందుచేత కడుపులో నీళ్ళు కదలకుండా సుఖంగా కాళ్ళమీద కాళ్ళు వేసుకుని ఇంటి దగ్గర కూర్చోవడమే మంచిదని సలహా ఇచ్చాడు.

ఆదేసమయంలో ఆ వేళ వంటకాలేమి చెయ్యాలని విజయలక్ష్మిని అడగడానికని వర్ధనమ్మ అక్కడికి వచ్చింది. ఆమె మనవరాలి సలహా తీసుకున్న తరవాత పార్థసారథి ఆ వ్యవహారం ముచ్చటించి సలహా చెప్పవలసిందని అడిగాడు. వర్ధనమ్మ రవ్వంత సేపు తటపటాయించింది.

'ఏమోనాయనా ! ఆడదాన్ని, నాకా గొడవలేమి తెలుస్తాయి! కాస్త పిల్లలు కలవాడవు, నువ్వే ఆలోచించుకోవాలి కాని ! అయినా పుట్టెడు రోగంపడి లేచినవాడవు, ఇంతలోనే ఈ గొడవలన్ని నెత్తిమీద వేసుకోవడం ఎందుకు?"

మండలి ప్రారంభించడంకాని, ప్రభాటాకీస్ కొనడంగాని ముసలావిడ కిష్టంలేదని పార్థసారథి క్షణంలో పసికట్టి వేశాడు. ఎంతో ఆప్యాయంగా భార్యవైపు చూశాడు.

'"విజ్జీ ! మరి నువ్వేమంటావో చెప్పు ! ఇక ఏ వ్యవహారమయినా నీ పేరుతోనే నడిపిద్దామని అనుకుంటున్నాను ! నీ జాతకం చాలామంచిదని కృష్ణమూర్తి అంటున్నాడు ! నేనిలాగ బ్రతికి బయటపడడానికి కూడా అదేకారణమని వాదిస్తున్నాడు ! నా కీ జాతకాలంటే అంతగా నమ్మకం లేదుగాని పోనీ అతని మాటలు కొట్టెయ్యడ మెందుకని అనుకుంటున్నాను ?"

అయినా విజయలక్ష్మిమాట్లాడలేదు. చిరునవ్వులు చిలకరిస్తున్న చూపులతో భర్తధోరణి పరిశీలించింది. అంతలోనే పార్థసారథి తిరిగి అందుకున్నాడు.

'ఇక నేనిలాగ ఇంటిదగ్గిర గోళ్లు గిల్లుకుంటూ కూర్చోలేను! నా కేమీ తోచడంలేదు. ఏదో ఒకటి చెయ్యక తప్పదు. మండలి ప్రారంభిస్తే దానికి నీ పేరే పెడతాను. ప్రభాటాకీస్ కొంటే నీ పేరటే కొందామని అనుకొంటున్నాను. ఏదో ఒకటి త్వరగా ఆలోచించి చెప్పు !'

కాపరానికి వచ్చినప్పటినించి విజయలక్ష్మిని పార్థసారథి 'విజయా!' అని మాత్రమే పిలిచాడు. ఇప్పుడెంతో ఆత్మీయతతో 'విజ్జీ !' అని పిలిచినంతనే ఆమె పట్టరాని సంతోషంతో తలమునకలయింది. అదీ గాక ఇంతకాలంనించి ఏ వ్యవహారమూ రవంతయినా ఆమెతో ఆలోచించలేదు ! ఇప్పుడు మండలి తిరిగి ప్రారంభించినా, టాకీస్ కొన్నా అంతా తన పేరుమీదుగానే నడిపించాలని ఆలోచిస్తున్నారు ! ఆ పైన ఆ తుదినిర్ణయం తన మీదే విడిచిపెట్టినందుకు ఆమె మరింతగా ఆనందించింది. చిరునవ్వులు సుడులు కట్టిన చెక్కిళ్లతో రవంత సేపు భర్త నేత్రాలలో ప్రతిఫలిస్తున్న ఆతృత పరీక్షించింది.

'ఇక ఇప్పటినించి తప్పకుండా నా మాటమీద నిలబడతారా?'

'ఆం ముమ్మాటికి ! ఇక అన్ని వ్యవహారాలలోను అక్షరాలా నీ మాట ప్రకారమే నడుచుకుంటాను !"

'మాట తప్పరుకదా !'

'తప్పను !'

విజయలక్ష్మి నాలుగయిదు క్షణాలపాటు ఆలోచించింది.

'ఇన్నాళ్లనించి ఈ నాటకాలవల్ల లేనిపోని ఇబ్బందులు తప్ప మీరేమి బావుకున్నారు! కనక మరి ఆ మండలి మాట తలపెట్టకండి! ఆ టాకీస్ కొంటే దానివల్ల మున్ముందు కాస్త లాభము వస్తుంది. మీకు కాలక్షేపమూ అవుతుంది. ఈ వేళ పొద్దుటినించి నాకు ఎడమ కన్ను అదురుతూంది. ఇది శుభశకునమే. కనక మరి ఆలస్యం చెయ్యక ఈ వేళే ఆ టాకీస్ కొనే ఏర్పాటులన్ని చెయ్యండి !"

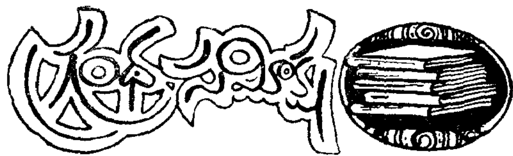
విజయలక్ష్మి అలాగన్న తరవాత వర్ధనమ్మ, కృష్ణమూర్తి కూడా మండలి తిరిగి ప్రారంభించడంకన్న టాకీస్ కొనడమే కొంతమెరుగని అంగీకరించారు. ఇంటిల్లిపాది అలాగ సలహా చెప్పిన తరవాత పార్థసారథికి కూడా అదే మంచిమార్గమని అనిపించింది.

ఆనాడే ఆ టాకీస్ కావాలని నిశ్చయించుకున్నట్టు మధ్యవర్తి ద్వారా రామసుబ్బయ్యకు కబురు పంపించాడు మధ్యాహ్నం బేంకికి వెళ్ళి మిగిలిన సొమ్మంతా తీసుకు వచ్చాడు. మొట్టమొదటగా ఇంచుమించుగా వెయ్యి రూపాయలదాకా ఆయన ఇద్దరి డాక్టర్ల బిల్లుల మొత్తము చెల్లించి వేశాడు. ఇంకొక పదిహేను వందలతో ఇటీవల విజయలక్ష్మి తన నగలు కొన్ని తాకట్టుపెట్టించి చేసిన అప్పులన్ని పూర్తిగా తీర్చివేశాడు. ఆ మరునాడే ప్రభా టాకీస్ విజయలక్ష్మిపేర కొని దానికి సంబంధించిన రాతకోతల వ్యవహారం అంతా పూర్తి చేశాడు ! రాఘవ పేరుతోఉన్న నాట్య కళామండలిని రద్దు చేయించి లైట్లు మొదలయిన కొన్ని విలువయిన వస్తువులన్ని చాలా వరకు అమ్మివేశాడు. ఇక మిగిలిన దుస్తులు మొదలయినవన్ని మండలి నటీనటుల కందరికి వేర్వేరుగా బహూకరించాడు. వారేదయినా కొత్త మండలి స్థాపించుకున్న పక్షంలో యథాశక్తిగా తోడ్పడగలనని వాగ్దానం చేశాడు. అంతేగాని తానిక రంగస్థలంమీద అడుగు పెట్టదలచుకోలేదని నిష్కర్షగా చెప్పివేశాడు. దానితో అతనికి ఒక్కమాటుగా కొండంత బరువు గుండెమీదినుంచి దించివేసినట్టనిపించింది. కాని అంతరాంతరాలలో మాత్రం ఎంతో ఇష్టమయిన నాటకాభినయం విడిచివేస్తున్నందుకు కొంచెం కించ కలగకపోలేదు.

(సశేషం)

అనివార్య కారణాలవల్ల ఈ సంచికలో "తిరస్కృతి" సీరియల్‌ను ప్రచురించ లేక పోతున్నందుకు చింతిస్తున్నాము.

సం. ఆం. ప్ర.

వీచికలు

(కవితా సంకలనం)

ప్రచురణ: యువభారతి

ప్రాప్తిస్థానం: యువభారతి, 5, కింగ్స్‌వే, సికింద్రాబాదు

మూల్యం : ఒక రూపాయి.

"మేము సైతం వచన కవితకు
రచన నొక్కటి ధారవోశామం"టూ

నలుగురు నవీన వచన కవితా రచయితల 34 ఖండికల సంపుటి యిది. 'యువ భారతి' సాహితీ సంస్థ ఐదవ వార్షికోత్సవ సందర్భమున వెలువరించిన సమితి మూడో ప్రచురణం.

ఇందులోని నలుగురు కవులు : శ్రీయుతులు ఇరివెంటి కృష్ణమూర్తి, చక్రవర్తి వేణుగోపాల్, అల్లంరాజు వెంకట్రావు, వంగపల్లి విశ్వనాథంగారలు.

మొదటి రచయిత శ్రీ ఇరివెంటి కృష్ణమూర్తి. "ఆయనొకడున్నాడు", "దీపిక", "నేను మనగలిగితివి", "నీవు చూడలేవు", "గతాన్ని నమ్మకు", "బ్రాహ్మీమయమూర్తి" — అనే ఆరు రచనలున్నాయి వీరివి. ఇందులో మొదటి రచన చివరి రచన పరస్పర విరుద్ధ భావాల ప్రతిబింబాలు ఈ రెండు కవితలు.

"నీవు చూడలేవు" అన్న ఖండికలో ఒకచోట

"సరస్సులు చాందినీలు పరచి
తెల్ల బావుటాలు నెగురవేసినవి".

అంటూ చక్కటి కవిత్వం వ్రాసి తన ప్రతిభ చాటుకున్నాడు ఈ కవి.

రెండవ రచయిత శ్రీ చక్రవర్తి వేణుగోపాల్. ఇందులో ముఖ్యంగాచెప్పుకోదగ్గవి "శీర్షిక", "కర్తవ్యం", "స్వోపశమనం" ఖండికలు. ఈ కవిలో తాత్వికవాద సూచనలు బాగాకన్పిస్తున్నాయి.

ఈయన శైలిగూడ గ్రాంథిక భాష వాసనలను పోగొట్టుకోలేదు.

ఉదాహరణకు "నాగరికత" అన్న కవితలో

"తరంగచుంబిలో నభోగంగా ముఖాంభోజమై" అనీ,

మరోచోట

"ప్రగాఢ ప్రజ్వలితౌజ్వల్య ప్రఘూర్ణ ప్రచండ పరిస్ఫోటన ప్రాణాపాయ పరికరాలు సృజించి" మొదలైన దీర్ఘ సమాసాలను వాడారు.

మూడవ రచయిత శ్రీ అల్లంరాజు వెంకట్రావు. ఈ సంకలనం మొత్తంమీద పఠితల హృదయాలలో లోతైన ఆలోచనలను రేకెత్తించే ఖండికలు యెక్కువగా ఈ కవివేనని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు.

"కనీస కోర్కెలు", "నిరాశావాదం", "నేనేం వ్రాసేది ?" "దాగుడుమూతలు" ఖండికలు చక్కని భావావేశము, భాషా సంపదా కలిగివున్నాయి.

నాలుగవ రచయిత శ్రీ వంగపల్లి విశ్వనాథం. వీరివి మొత్తంఏడు ఖండికలున్నాయి. ఇందులో "మట్టి కణం", "ప్రేమ-పగ", "నానీడ" అను రచనలు కవికి సమాజంమీద కలిగిన ఏవగింపును ప్రతి ధ్వనింపజేస్తూ, చక్కని భావ పటిమను కలిగి వున్నాయి.

"మనవి మాటలు"లో సంపాదకవర్గం వారు వెలిబుచ్చినట్లు ఈ నలుగురిలోనూ కవిత్వానికి కావలసిన "వూహించే మేథ" స్పందించగల హృదయాలతోబాటు రాటుదేరిన కలంగూడ ఉందని చెప్పవచ్చు.

మొత్తంమీద శ్రీ కుందుర్తి అన్నట్లు వచన కవితా ప్రక్రియ ఒక ఉద్యమంగా ప్రాకింది. శ్రీ శ్రీ ప్రభృతులతో మొదలైన ఈ ఉద్యమం తెలుగుదేశం నలుదిశలా ప్రాకి, ప్రతి యువ రచయితనూ ఆకర్షిస్తున్నదనడానికి, నేడు విరివిగా వెలువడుతున్న వచన కవితలు, కవితా సంపుటాలే తార్కాణం. ఈ ఉద్యమానికి "యువభారతి" సమర్పించిన కానుక "వీచికలు". అందరూ చదివి ఆనందించాల్సిన పుస్తకం.

—గుత్తికొండ సుబ్బారావు

స్తంభాద్రి (ఖమ్మం) చరిత్ర

రచయిత : శ్రీ ముదమసింహం సత్యనారాయణాచార్య,
శాంతినగరు, ఖమ్మంకు వ్రాయండి.

ప్రతులకు : రచయిత పేర

పేజీలు : 118 వెల : రు. 4-50

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని జిల్లాలలో ఇప్పటివరకు వయసులో పిన్న ఖమ్మం జిల్లా. అట్టి ఖమ్మం చరిత్రను సమగ్రంగా పుస్తక రూపంలో అందించడానికి రచయిత సంవత్సరాల తరబడిగా చేసిన విశేష కృషి, పరిశోధనలను, ఈ గ్రంథం ప్రతిబింబిస్తున్నది శ్రీ కొమరగిరి సుందరరావు గారు తమ పరిచయ వాక్యాలలో చెప్పినట్లు 'ఈ రోజు వరకు ఖమ్మం చరిత్రను తెనుపుటకు ప్రయత్నము చేసినవారిలో యీ రచయితయే అగ్రగణ్యుడని చెప్పుకొనుటలో ఏ మాత్రము అతిశయోక్తి లేదు'.

పుస్తకం చిన్నదయినా యిందు వివరించబడిన విషయాలు అనేకం. ఖమ్మం పట్టణ చరిత్ర, ఈ కృతి భర్త అయిన సంభాద్రి నృసింహుని ఆలయచరిత్ర మొదలైన అంశాలతోపాటు

జిల్లాలోని అనేక క్షేత్రాల స్థల పురాణాలుకూడ యిందులో యివ్వబడినవి. హరిభట్టు, రామదాసు మొదలైన మహనీయుల చరిత్రలు యిందు వర్ణించబడినవి. ఇంతేకాక, ఈ జిల్లాలో నివసించే కొండజాతులు, వారి ఆచార వ్యవహారాలు, ఈ ప్రాంతాలలో కనుగొనబడిన చరిత్ర, పూర్వ యుగానికిచెందిన సమాధులు, నీటి పారుదల పా జెక్టులు, బొగ్గు గనులు, భూ సంస్కరణలు అమలు జరిగిన తీరు మొదలైన అనేక విషయాలు ఇందు ప్రస్తావించబడినవి.

రచయిత కృషి, పరిశోధన ఎక్కువగా సాహిత్యపరంగా ఉన్నట్లు కన్పిస్తున్నది. నిజాం ప్రభుత్వం 19 వ శతాబ్ది అంతంలో తయారు చేయించిన సర్వే రిపోర్టులు, పురాతత్వ శాఖవారు ప్రచురించిన నివేదికలు మొదలైన చారిత్రకాధారాలు రచయిత దృష్టిని ఆకర్షించకపోవడం దురదృష్టం. అనేక విషయాలను సమగ్రంగా వివరించాలన్న తొందరలో రచయిత విషయక్రమాన్ని సరిగా పాటించినట్లు కన్పించదు. చెప్పిన విషయాన్నే పదే పదే చెప్పడం కూడ కన్పిస్తుంది. (ఉదా : రామదాసు చరిత్ర, భద్రాది రాముల విగ్రహాలను పోలవరంలో దాచిపెట్టిన సంఘటన) ఈ గ్రంథంలో చోటు చేసుకొనదగిన ముఖ్య విషయాలలో జమలాపుర క్షేత్ర ప్రాశస్త్యం, దాలి గూడెలోని కేదారేశ్వర ఆలయం (శివుడు లింగాకారంలోకాకుండా చతుర్బాహువులతో కేదారేశ్వరమూర్తి ధరించి ఉండటం యిచటి విశేషం), శబరి నదిని గురించిన ప్రస్తావన, ఈ జిల్లాలో జాతీయోద్యమం మొదలైనవి పేర్కొనదగినవి. ఇటువంటి పరిశోధక గ్రంథాల చివర - జిజ్ఞాసువులు చూడదగిన యితర గ్రంథాల పట్టిక (Select Billiography). ముఖ్య పద అకారాది పట్టిక (Inder) చేర్చడం అవసరం. ఇంకా ఎక్కువ వివరాలతో జిల్లా పటాన్నికూడ ఇస్తే బాగుండేది. రెండవ కూర్పులో రచయితయిట్టి విషయాలను గురించి శ్రద్ధ చూపగలరని ఆశించవచ్చు.

మొత్తంమీద ఖమ్మం చరిత్రపై సమగ్రమైన గ్రంథం లేని లోటును తీర్చినందులకు రచయిత అభినందనీయుడు.

—' బిపిన్ '

నిరీక్షణ

ఉప్పాడ ధర్మారావు

ఆరని అంతర్గత దావాగ్ని జ్వాలలు
నిలువునా దహించి వేస్తున్నా,
నా కనుల ముందు 'చంద్ర దీపం' వెలిగి
వెన్నెల సెలయేళ్లు పొంగాలని,
అహిర్నిశలు అభిలషిస్తున్నాను.
ప్రేమపూరితమైన కన్నీటి చుక్కకోసం
దాహంతో పరితపిస్తున్నాను.
కరుణవర్షం కోసం
కాచు కూర్చున్నాను.
జాలి చల్లగాలి కోసం
జాగరణ చేస్తున్నాను.
అందరి హృదయాల స్పందననుండి
బయల్దేరే ఒక కాంతి తరంగం కోసం
నిరీక్షిస్తున్నాను.
బీళ్ళయిన హృదయాలలో
సౌభ్రాతృత్వాన్నీ, సౌహార్ద్రతనీ
సస్యశ్యామలంగా పండించాలని—
మమతనూ, మానవతనూ కూడబెట్టే
వివేకిగా జాతి జీవించాలని
మనసారా వాంఛిస్తున్నాను.
ఆ ఆశతోనే జీవిస్తున్నాను.

కాగితం బంగారం

--వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య

క్రొంకి బంగారం కాదు కాగితం బంగారం అంతర్జాతీయ ద్రవ్యమానం అయిపోయింది. 1969 అక్టోబరు 1 వ తేదీ అంతర్జాతీయ బ్యాంకి వాషింగ్టన్‌లో సమావేశమై అంతర్జాతీయ ద్రవ్యంగా చలామణి అవుతున్న బంగారం బదులు కాగితం బంగారంను యేర్పాటుచేశారు. అంటే స్పెషల్ డ్రాయింగు రైట్సు '(యస్. డి. ఆర్.)ను నిర్ణయించారు. అంటే ఎవరెవరి తరఫున యేయే దేశాలు ఎంతెంతనిధులు వుంచుకుంటా యో ఆ అంతర్జాతీయ బ్యాంకులో దానికి తగినట్లు మాత్రమే ఆయా దేశాలు వివిధ దేశాలతో వ్యాపారం చేసి వాడుకోవాలి. ఇదివరకు యే దేశానికి ఆ దేశం తన తాహతుకు తగ్గట్టు వివిధ దేశాలతో తమకున్న గౌరవం, పలుకుబడి, అవకాశాలను బట్టి ఎగుమతి దిగుమతులు చేసుకుంటూ బంగారాన్ని_లేక మార్పిడి చేసుకో అవకాశంవుండేది.

పలుకుబడిగల పది దేశాలు తమ యిచ్ఛ వచ్చినట్లు ఆధిపత్యం గలిగివుంటాయి. వివిధ దేశాల 950 కోట్ల డాలర్ల పరపతి వివిధ దేశాలకు వాటాల ప్రకారం పంచటానికి నిర్ణయం తీసుకున్నారు. ఇదివరకు మాదిరి బంగారం మీదకాక పరస్పర సహకారం మీద ఆధారపడింది. ఈ పరపతి_చలామణి అని కూడ నిర్ణయించారు. ఈ 950 కోట్ల డాలర్ల కాగితాలో 350 కోట్ల డాలర్ల పరతి 1970 జనవరి నుండి అమలుకు వస్తుంది. అల్లే 1971 జనవరికి 1972 జనవరికి ప్రతి సంవత్సరం 300 కోట్ల డాలర్లు సమకూర్చుకొని 1972 నుండి 950 కోట్ల డాలర్ల పరపతిని అమలు జరుపుతారు.

ఈ నాడు ఔన్సు బంగారం 35 డాలర్ల విలువవుంది సెంట్రల్ బ్యాంకులన్నీ మారకపు ధరకు ఔన్సును 35 డాలర్లు నిర్ణయించుతూ వ్యాపార విషయంలో కాని మరి యితర వాటిని బంగారం ఔన్సు 41 డాలర్లుగానిర్ణయించడానికీకూడా నిశ్చయించారు.

ఈ నిర్ణయం కాగానే ఇంగ్లాండు ఆర్థికమంత్రి రేజన్‌కిన్స తమ దేశం రెండు సంవత్సరాల క్రితం చలామణిలో అవస్థలు పడి పౌండ్ రేటు తగ్గించుకొని బయటపడికూడా ఈ సంవత్సరం యిప్పటికి 20 కోట్ల స్టరింగులు తిరిగి ఋణాలు చెల్లించినదని, యీ పద్ధతివల్ల తమకు 45 కోట్ల స్టర్లింగులు మిగులు ఉంటుందని చెప్పారు. నాలుగు రోజులలో స్టెర్లింగ్ 31 పాయింట్లు పుంజుకుంది. పశ్చిమ జర్మనీ ఎన్నికలకు పోతున్న బ్యాంకు లావాదేవీలు మూసివేసిన వారములో_ అంటే 1969 సెప్టెంబరు 27 నాటికి ఫ్రాన్సు సెంట్రల్ బ్యాంకి 6.27 కోట్లడాలర్లు నష్టపడినదని, ఆగస్టు 8 న తమ ఫ్రాంక్ విలువ తగ్గించిన వారములో 3.6 కోట్ల డాలర్లు నష్టపడిందని ఫ్రెంచి అధికారులు చెప్పారు. ఇప్పుడు దీనితో బయటపడవచ్చు. ఫ్రెంచి ప్రభుత్వము ఇదివరలో (సి. ఆర్. యు) కలెక్టివ్ రిజర్వు యూనిట్లు కావలెనన్నది. అంటే అందరిది కలుపుకొని విల్వలు అవుతవి. జర్మనీ తన మార్కుకు విలువ 2 3 డాలర్లనుండి 4.2 డాలర్లకు పెంచినది. అన్ని దేశాలు ఇండియా, ఇంగ్లాండు, ఫ్రాన్సుతో సహా విలువలు తగ్గించుకుంటుంటే, అమెరికా వత్తిడి ఫలితంగా పశ్చిమ జర్మనీ డి మార్కు విలువను పెంచడం జరిగింది. అందుచే జర్మనీ దేశంలో అమెరికా నుండి వస్తువులు అదే పనిగా దిగుమతులు అవుతున్నవి. అమెరికా వస్తువులు అమ్ముడు పోవడానికి, అమెరికా తన వస్తువులతో జర్మనీ మార్కెటును ముంచివేయటానికి మంచి అవకాశం లభించింది. జర్మనీ పరిశ్రమలు అమెరికా పోటీకి నిలువగలగాలి. లేకపోతే దెబ్బతింటుంది. ఇదే మొన్నటి జర్మనీ ఎన్నికలలో అమెరికా జోక్యం కలిగించుకొని సాధించింది. ఇది నిజంగా అమెరికా ఆర్థికవేత్తల ఘనవిజయం.

జర్మనీ ఎన్నికలలో వుండి నూతన ప్రభుత్వ నిర్మాణములో ఉన్నందున 'డి మార్కును యేమిచేయాలా అని ఇంకా తటపటాయింపులో వుంది. యీ జర్మనీ 'డి' మార్కు అమెరికా, ఇంగ్లాండు, ఫ్రాన్స్‌ల చలామణి విధానాన్ని 3 సంవత్సరాలనుండి అల్లడి తల్లడి చేస్తున్నది. దానిపై పైచేయి అయి యీ నిర్ణయానికి రావడం జరిగిందని తేలిపోతున్నది.

అభివృద్ధి అయిన దేశాల చేతుల్లోకి అంతర్జాతీయ బ్యాంకి ఎటూ యిదివరకన్నా అధికంగా పోయింది. ఈ విషయం రెండు సంవత్సరాల క్రితం చర్చించినప్పుడు వెనకబడిన దేశాల భవిష్యత్తు భయంకరంగా ఉంటుందని అభాండం వేసి వాయిదా వేయించగలిగారు. తరువాత మరల రియోడిజనీరాలో సమావేశమై యీ కాగితం బంగారం వాటాలు యీ క్రింది విధముగా నిశ్చయించారు. సంవత్సరానికి 100 కోట్ల డాలర్లు సమకూర్చడానికి, 200 కోట్ల డాలర్లు సమకూర్చడానికి అంటూ రెండు విధాలుగా ఆయా దేశాలు చెల్లించవలసిన ధనం కోట్ల డాలర్లు నిర్ణయించారు.

వార్షిక కోటా

	సంవత్సరానికి 100 కోట్ల డాలర్లు.	సంవత్సరానికి 200 కోట్ల డాలర్లు.
అమెరికా	24.6	49.2
బ్రిటన్	11.6	23.2
పశ్చిమ జర్మనీ	5.7	11.4
ఫ్రాన్స్	4.7	9.4
ఇండియా	3.6	7.2
జపాన్	3.5	7.0
కెనడా	3.5	7.0
ఇటలీ	3 0	6 0
నెదర్లాండ్	2.5	5.0
ఆస్ట్రేలియా	2.4	4.8
బెల్జియం	2.0	4.0
స్వీడన్	1.0	2.0
ఇతర దేశాలు	31.9	63.8
	100.0	200.0

ఈ నిర్ణయం ప్రకారం తమ ధనం ఎంత ఉందో విదేశ మారకం ద్రవ్యం అంతకన్న వాడుకోరాదు. ఈ నిర్ణయం చేసిన నాటికి ఆయా పశ్చిమ దేశాల్లో ఉన్న బంగారం నిల్వలు యివి :—

కోట్ల డాలర్లు విలువ

	అక్టోబరు 31, 1967	జనవరి 31, 1968	తేడా
అమెరికా	1304.0	1200.0	104.0
బ్రిటన్	183.1	129.2	53.9
పశ్చిమ జర్మనీ	428.1	414.0	14.1
ఇటలీ	239.8	236.4	3.4
బెల్జియం	151.2	146.0	5.4
నెదర్లాండ్	173.1	168.2	4.9
స్విట్జర్లాండ్	284.0	297.6	13.8
మొత్తం	2763.3	2591.6	171.7

ఈ దేశాలలో వారి వద్ద ఉన్న నిల్వలు, ఆస్థులు ఈ క్రింది విధముగా ఉన్నవి.

నిల్వలు	కోట్ల డాలర్లు		
	1959	1965	1969 మొదలు
బంగారం	37.90	41.00	38.90
విదేశీ నిధులు	16.60	23.20	31.00
అంతర్జాతీయ బ్యాంకులలో నిల్వలు	3.80	5.40	6.50
మొత్తం	58.30	69.60	76.40

ఇంతవరకు 1968 వరకు నిర్ణయించిన వాటాలు గమనించ గలిగితిమి. ఇప్పుడు 1969 అక్టోబరులో ఈ సమావేశం నిర్ణయించిన వాటాలు ఈ క్రింది విధంగా వున్నవి.

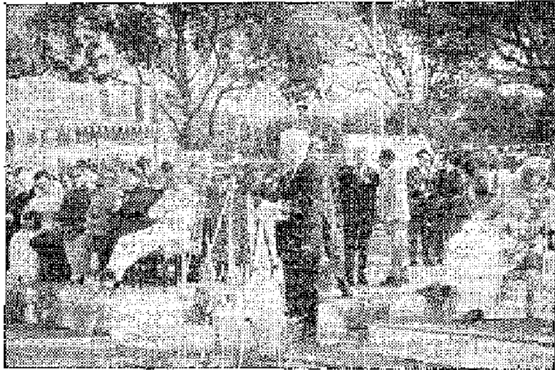
అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి కోటాలు

దేశం	కోట్ల డాలర్లు ఇంతవరకు	1967కు
అమెరికా	516.0	670.0
బ్రిటను	244.0	305.0
జర్మనీ (ప)	120.0	165.0
ఫ్రాన్సు	98.5	150.0
కెనడా	74.0	110.0
జపాన్	72.5	120.0
ఇటలీ	62.5	100.0
ఇతర పారిశ్రామిక దేశాలు	167.2	?
ఆస్ట్రేలియా, న్యూజిలాండ్ స్పెయిన్ వగైరా అభివృద్ధి దేశాలు	176.0	?
ఇండియా	75.0	?
ఇతర బడుగు దేశాలు	520.6	?
మొత్తం	2126.4	2860.0

ఈ నిర్ణయాలను అమలు జరుపుటకు ఆయా దేశాల ద్రవ్య నిధి శాసనాలు సవరించవలసివుంది. మన లోక్‌సభలో 1969లో 79వ బిల్లు క్రింద 23 ఆగస్టు 1969న ప్రతిపాదించారు. 1945లో లోక్‌సభ అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి శాసనంలో 2వ సెక్షనులో భారత' దేశపు సంచిక నిధి నుండి' అన్నదానికి బదులు పార్లమెంటు శాసనం నుండి నిర్దేశించిన విధంగా భారత దేశపు సంచిక నిధి నుండి చెల్లించవలసినవిగా మార్చారు. అంతేకాకుండా అదనంగా (ఎ) సెక్షను నుంచి అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి బ్యాంకులలో ఆసలు నుండి గాని దాని అనుబంధము నుండి-గాని కేంద్ర ప్రభుత్వం వరకును స్పెషల్ డ్రాయింగ్ హక్కులు కాగితం బంగారం నిర్వహించుట, మార్చుట, వాడుట, సంపాదించుట, ఉంచుకొనుట రిజర్వు బ్యాంకు చేయవలెనని అధికారం యివ్వదలచారు.

ఈ నిర్ణయించబడిన దేశాల స్థితి స్థిరంగా బడుగు దేశాలుగాను వుండిపోవడం జరుగుతుంది. ఇదివరకు భారత దేశానికి ప్రపంచ బ్యాంకు కార్యవర్గంలో ఒక స్థానం వుంది. దీనితో అది పోతున్నది. ఢిల్లీలో ప్రపంచ ఆర్థిక సమావేశం జరిగినప్పుడు సంపన్న దేశాలు తమ ఆదాయంలో కనీసం ఒక్కవంతు అయినా సహాయం చేయడంలేదని ఋజువు అయింది. ఈ మహాసభనివేదిక సమర్పించినప్పుడు, అమెరికాలో అప్పటి మన వ్యాపారాభివృద్ధి మంత్రి దినేశ్‌సింగ్ ఇది చాలా అన్యాయం అని కూడా చెప్పారు. జైశుకాల్‌హాథీ ప్రపంచ కార్మిక మహాసభకు క్రిందటి సంవత్సరం వెళ్ళినప్పుడు బడుగు దేశాల అభివృద్ధికన్న సంపన్న దేశాలు ప్రపంచ సంస్థలను కైవశం చేసుకొనే ప్రయత్నాలే అధికంగా ఉన్నవన్నారు. ఈ నిర్ణయంలో ప్రపంచ బ్యాంకికి అన్ని దేశాల ద్రవ్య స్థితిపై, వ్యాపార స్థితిపై ఫలితంగా రాజకీయాధికారం హస్తగతం అయిపోయింది. ✱

కన్నుల పండువుగా జరిగిన యాత్రా వారోత్సవాలు

జనవరి 16వ ఫతేమైదానంలో యాత్రా వారోత్సవాలకు ప్రారంభోత్సవం చేస్తున్న భారత దేశంలో అమెరికా రాయబారి కెన్నెత్ బి. కీటింగ్

రాష్ట్రంతో పర్యటనను అభివృద్ధి పరచే నిమిత్తం జనవరి 16 నుంచి ఒక వారం రోజులపాటు యాత్రా వారోత్సవాలను ప్రభుత్వం జరిపించింది. భారత దేశంలో అమెరికా రాయబారి కెన్నెత్ కీటింగ్ ఈ యాత్రా వారోత్సవాలకు జనవరి 16వ తేదీన హైదరాబాదులో ప్రారంభోత్సవం చేశారు. ప్రారంభోత్సవ సందర్భంగా ఏర్పాటైన సమావేశానికి రాష్ట్ర గవర్నరు శ్రీ ఖండూభాయ్ దేశాయ్ అధ్యక్షత వహించారు. ఈ సందర్భంలో అమెరికా రాయబారి మాట్లాడుతూ, భారత దేశం కన్న ఎంతో తక్కువగా ప్రకృతి సౌందర్యంగల దేశాలు అనేకం యీనాడు విదేశీ పర్యాటకుల ద్వారా కోట్లాది రూపాయల విదేశీ మారకాన్ని సంపాదించుకుంటున్నాయని అన్నారు. "భారత దేశంలో అత్యంత సుందర సీమలు అపారంగా వున్నాయి. పురాతన చారిత్రిక నిర్మాణాలు అసంఖ్యాకంగా వున్నాయి. ఆప్యాయాదరణలను కురిపించే ప్రజలు వున్నారు. వీటన్నిటి దృష్ట్యా భారత దేశం ముందు ముందు ప్రపంచప్రసిద్ధ యాత్రా కేంద్రం కాగలద"న్న ఆశాభావాన్ని అమెరికా రాయబారి వ్యక్తపరిచారు.

యాత్రా వారోత్సవాల సందర్భంగా హైదరాబాదునించి మహారాష్ట్రలోని ఔరంగాబాదులోగల బీబీకా మక్‌బరాకు వినోదయాత్రకై వెళ్ళిన ఒక పర్యాటకుల బృందం

జాతీయ, అంతర్జాతీయ యాత్రాపర్యటనల వల్ల వివిధ ప్రాంతాల ప్రజల హృదయాలు మరింతగా సన్నిహితమవుతాయనీ, వివిధ ప్రజల మధ్య మరింతగా అవగాహన ఏర్పడుతుందనీ, అంతర్జాతీయ అవగాహనకు దీని వల్ల ఒక మార్గం ఏర్పడుతుందనీ రాష్ట్ర గవర్నరు తమ అధ్యక్షోపన్యాసంలో తెలియ జేశారు.

ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖాన్‌కు హైదరాబాదులో రాష్ట్ర గవర్నరు 1969 సం.పు సమైక్యతా బహుమతిని అందజేస్తున్న దృశ్యం

ముందుగా, యాత్రావిషయాల మంత్రి శ్రీమతి రోడామిస్త్రీ సభికులకు స్వాగతం పలికారు. పర్యటనలను అభివృద్ధి చేసే విషయంలో ప్రజల వద్దనుంచి అంతగా సహకారం రావడం లేదనీ, ప్రభుత్వం ఒకటే ఈ పని చేయలేదనీ, యాత్రలు పర్యటనలనేవాటి అభివృద్ధి అందరి సహకారంతోనూ జరగవలసిన పని అనీ శ్రీమతి రోడా మిస్త్రీ అన్నారు. సమాచార, పౌరసంబంధ, యాత్రిక శాఖ డైరెక్టరు వందన సమర్పణచేశారు.

ఈ యాత్రా వారోత్సవాలలో కాంతి, శబ్ద చిత్ర కార్యక్రమం, వింటేజ్ కార్ల ఊరేగింపు, రవీంద్ర భారతిలో సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు ప్రధానంగా చెప్పుకోదగ్గవి.

బంగ్రానృత్యం, బంజారానృత్యం ప్రదర్శనలతో ఆనాటి కార్యక్రమం ముగిసింది. సైన్యానికీ, పోలీసుకు చెందిన అశ్వికుల గుర్రపు స్వారీ ప్రదర్శన, మోటారు సైకిల్ ఫీట్సు కూడా యీ సందర్భంలో జరిగాయి.

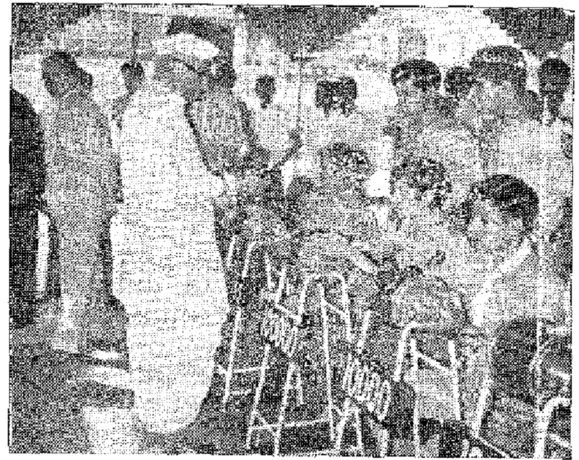
ప్రారంభోత్సవ కార్యక్రమంలో ప్రత్యేకంగా చెప్పుకోదగిన అంశం ఈ ఉత్సవానికి విదేశీ దౌత్యవర్గ ప్రముఖులు అనేకులు హాజరుకావడం. ఆనాటి ప్రదర్శనా కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న కళాకారులకు, అశ్వికులకు కేంద్ర యాత్రా విషయాల ఉపమంత్రి శ్రీమతి సరోజినీ మహిషి, ప్రశంసాచిహ్నాలను బహూకరించారు.

ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖాన్ ఇటీవల హైదరాబాదు వచ్చినపుడు వనితామహా విద్యాలయానికి శంకుస్థాపన చేశారు

జనవరి 17న గోలుకొండ కోటలో ప్రత్యేక ఆహ్వానితుల సమక్షంలో కాంతి, శబ్ద ఛాయా కార్యక్రమంలో గోలుకొండ వైభవాన్ని చూపించడం జరిగింది. దీనిని రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి శ్రీ కాసు బ్రహ్మానంద రెడ్డి ప్రారంభించారు.

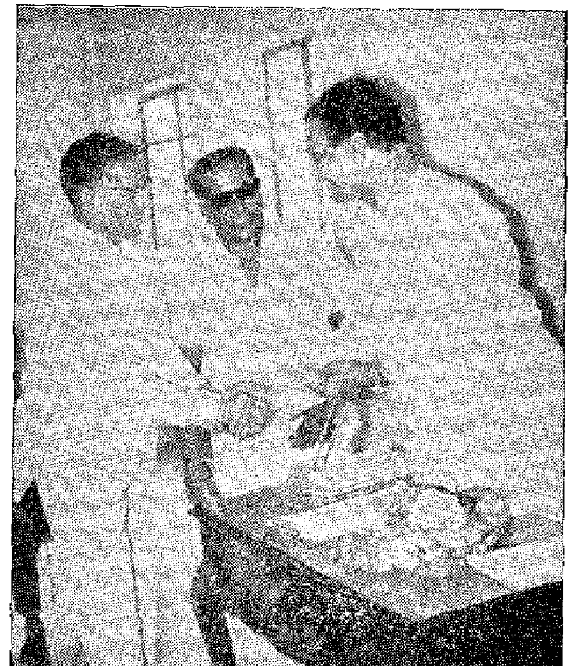
జనవరి 18వ తేదీన కోకాకోలా కంపెనీ వారు వింటేజ్ కార్ల ఊరేగింపును ఒకదానిని ఏర్పాటు చేశారు. ఆ రాత్రి అనేక సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలతో బాటు టేంక్ బండ్ వద్ద బాణా సంచాను కాల్పించడం కూడా జరిగింది. రవీంద్ర భారతిలో ఆరోజు కన్నుల పండువుగా సాంస్కృతిక కార్యక్రమం జరిగింది. ఆ మరునటి రెండు రోజుల్లో కూడా రవీంద్రభారతిలో సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు జరిగాయి.

డిశంబరు 31వ తేదీన, 10వ ఆంధ్రప్రదేశ్ సంక్షేమనిధికి సంబంధించిన లాటరీ టిక్కెట్లను తీస్తున్న ముఖ్యమంత్రి

ఇందిరా సేవా సదనంలో భోజన గృహానికి ప్రారంభోత్సవం

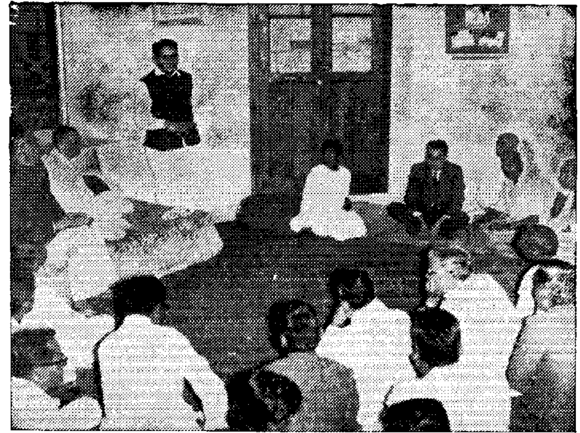
కేంద్ర పారిశ్రామికాభివృద్ధి మంత్రి శ్రీ ఫక్రుద్దీన్ అలీ అహమ్మద్, ఇందిరా సేవా సదనంలో భోజన గృహానికి జనవరి 5 వ ప్రారంభోత్సవం చేశారు. ఈ సందర్భంలో ఆయన మాట్లాడుతూ ఈ సేవా సదనం చేస్తున్న కృషికి తాను ముగ్ధుడనయ్యానని పేర్కొన్నారు. దిక్కులేని వారి నిమిత్తం యీ సదనాన్ని నడు

జాతీయ పొదుపుసంస్థ రాష్ట్ర సలహామండలి ఉపాధ్యక్షుడు శ్రీ ఎన్. టి. రామారావు; ఎ.పి.ఎస్.ఆర్.టి.సి. సిబ్బంది ప్రావిడెంట్ ఫండ్‌నుంచి మదుపుపెట్టిన 6 శైలతలకూ జాతీయరక్షణ సర్టిఫికెట్లను ఎ. పి. ఎస్. ఆర్. టి.సి అకౌంట్సు ఆఫీసర్‌కు అందజేస్తున్న దృశ్యం

ఇందిరా సేవా సదనంలో భోజనగృహానికి ప్రారంభోత్సవం చేస్తున్న కేంద్ర పారిశ్రామికాభివృద్ధి మంత్రి శ్రీ ఫకృద్దీన్ అలీ అహమ్మద్

డిశంబరు 30న తెలుగుభూమి జాతీయ వారపత్రికను ఆవిష్కరించిన అనంతరం ప్రసంగిస్తున్న సమాచార, పౌరసంబంధ శాఖమంత్రి శ్రీ అక్కిరాజు వాసుదేవరావు

పుతూ నిస్వార్థ సేవతో, నిరంతరంగా పాటు పడుతున్నందుకు శ్రీమతి సంగం లక్ష్మీబాయిని మంత్రి అభినందిచారు. ఇతర కార్యక్రమాలతో పాటు యీ విధమైన సాంఘిక సేవా కార్యక్రమాలను మన గ్రామాలలోనూ, పట్టణ ప్రాంతాలలోనూ ఏర్పాటు చేయవలసిన అవసరాన్ని గూర్చి మంత్రి పేర్కొన్నారు. ఇటువంటి వాటిని నిర్వహించేందుకు ప్రభుత్వమూ, దాన శీలురూ, సంస్థలూ ముందుకు రావాలని అన్నారు. ఈ ప్రారంభోత్సవానికి కేంద్ర న్యాయ శాఖ ఉప మంత్రి శ్రీ యూనుస్ సలీం కూడా హాజరయ్యారు.

(10వ పుటనుండి)

స్వాతంత్ర్యం వున్నాయి. ప్రత్యేక తెలంగాణాను కోరుతున్న మిత్రులు తమ ఆందోళనను శాంతియుత పద్ధతిలో కొనసాగించవచ్చు కాని వారు తమ ఈ వాదాన్ని యితరులమీద బలవంతంగా రుద్దరాదు. దుకాణంమీద రాయి విసిరినప్పుడు దుకాణదారుడు కూడా ప్రతి చర్యకు పూనుకున్నప్పుడు తప్పనిసరిగా ఘర్షణలు, హింసాచర్యలు జరుగుతాయి, ఇటువంటి వాటిని అనుమతించరాదు.

ఆర్థికాభివృద్ధిపట్ల దృష్టిని కేంద్రీకరించాలి

ప్రత్యేక రాష్ట్రం కావాలనుకున్నప్పుడు ఆందోళన చేయవలసిన పద్ధతి యిదా? ఒక సందర్భంలో మన ముఖ్యమంత్రి పేర్కొన్నట్లు ఆయన భారతదేశ మంతటికోసం "శిలువ"ను పట్టుకొని వున్నారు. బొంబాయికి చెందిన ఒక ప్రముఖ వార్తా పత్రికలో ఈ భావాన్ని ప్రదర్శించే ఒక చక్కటి వ్యంగ్యచిత్రాన్ని ప్రచురించారు. ఫజల్ అలీ కమీషను ప్రత్యేక విదర్భ రాష్ట్రానికి కూడా ఒప్పుకున్నది కాబట్టి తెలంగాణా రాష్ట్రాన్ని యివ్వడానికి పూర్వం విదర్భనుకూడా యివ్వవలసి వుంటుంది. తరువాత పాత మైసూరు రాష్ట్రం మొదలైనవాటి సంగతి కూడా వస్తుంది. భారత దేశాన్నంతటినీ విభాగించాలంటే 50 వరకు చిన్న రాష్ట్రాలు ఏర్పడవచ్చు. అందుకు నాకు అభ్యంతరమేమీలేదు; నాకు వచ్చిన నష్టమేమీలేదు. ఆందోళనవల్ల చెలరేగిన హింసను గురించీ, రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థకు కలిగిన అవరోధాన్ని గురించీ నేను బాధపడుతున్నాను. ఇప్పుడు మనం ఆర్థిక పురోభివృద్ధిపట్ల దృష్టిని కేంద్రీకరించాలి. మన ప్రణాళికను గురించీ, అనేక యితర విషయాలను గురించీ ఆలోచించాలి.

రాజకీయాలలో ఆసక్తి వున్న మిత్రులు తమ కార్యకలాపాలను అహింసామార్గంలో సాగించుకొననివ్వండి గాంధీ శత జయంతి సంవత్సరంలో యింతటి హింసాచర్యలకు పూనుకోవడం శోచనీయం. ఎవరి ఇంటిమీదికైనా బాంబు విసరడానికి ప్రయత్నించినప్పుడు ఆ యింటి యజమాని అక్కడ వున్నట్లయితే కాల్పులు ప్రారంభిస్తాడు. కనుక నిందించవలసింది ప్రభుత్వాన్ని కానీ, పోలీసువారిని కానీ కాదు. ఇటువంటి తీవ్ర ఉద్రిక్త పరిస్థితిని సృష్టించిన వారిని మాత్రమే నిందించవలసివుంది. శాంతికాములైన మన పౌరులను రక్షించవలసిన బాధ్యత మనకు వుంది. మీకు నష్టం జరిగితే రాష్ట్రానికి జరిగినట్టే. తెలంగాణాకు నష్టం జరిగినట్లే. ఈ నష్టాలవల్ల ఆంధ్రకేమీ చెడు జరుగదు. మనతెలంగాణా మిత్రులు తెలంగాణాకే నష్టం కలిగిస్తున్నారు మనం అనేక కోట్ల రూపాయలను నష్టపోయాము. మన పిల్లలు విద్యను కోల్పోయారు.

ప్రజాస్వామిక విధానంలో చిన్న రాష్ట్రాల వాదానికి బలాన్ని సంపాదించుకొనదలిస్తే అలా నిరభ్యంతరంగా చేయవచ్చు. ఇందు కొరకు పార్లమెంటులో శాసనాన్ని ఆమోదింపజేసుకోవచ్చు. ఎవరూ అడ్డుపెట్టరు. 1972లో మమ్ములను అధికారంలో నుంచి తొలగించదలిస్తే అది చేయవచ్చు. అధికారం ఎవ్వరి గుత్తాధికారం కాదు. మేము ఎల్లప్పుడూ అధికారంలో వుండడానికి రాలేదు ప్రజాస్వామ్యంలో అనుసరించాల్సిన విధానమంటూ ఒకటివుంది. కార్యసాధన మార్గం వుంది. మనం నిజమైన ప్రజాస్వామిక దృక్పథాన్ని అలవర్చుకున్నప్పుడే మన ప్రజాస్వామ్యం కలకాలం వర్ధిల్లుతుంది.

[1969 ఆగష్టు 22వ తేదీన ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర వాణిజ్య, పరిశ్రమల మండలుల ఫెడరేషన్ సమావేశంలో చేసిన ప్రసంగం ఆధారంగా]

జిల్లాలనుండి

ఎంగొండలో మహిళామండలికి శంకుస్థాపన

రెవిన్యూ మంత్రి శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి, డిసెంబరు 21వ తేదీన మహబూబ్ నగర్ జిల్లా ఎంగొండలో జయలక్ష్మి మహిళా మండలి భవన నిర్మాణానికి శంకుస్థాపన చేశారు. నీటిపారుదలశాఖా మంత్రి, శ్రీ ఎన్. సిద్దారెడ్డి అధ్యక్షత వహించారు.

శ్రీ తిమ్మారెడ్డి ప్రసంగిస్తూ బాలలు ఉత్తమ పౌరులుగా రూపొంది, బాధ్యతలను స్వీకరించడానికి వీలుగా శ్రద్ధాసక్తులతో బాలలను పెంచాలని అన్నారు.

జిల్లాపరిషత్తు అధ్యక్షులు శ్రీ కె.కె. రెడ్డి ప్రసంగిస్తూ పంచాయతీ రాజ్ సంస్థలు ఎదుర్కొంటున్న వివిధ సమస్యలను గూర్చి వివరించారు.

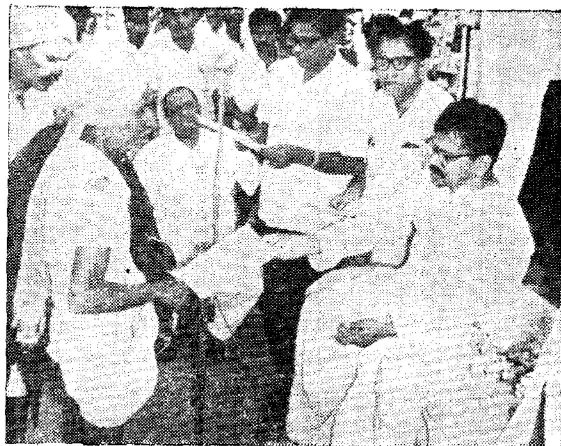
మహిళా సంక్షేమశాఖా డైరెక్టరు, శ్రీమతి శ్రీరాజ్యం సిన్హా ప్రసంగిస్తూ రాష్ట్రంలో మహిళల, పిల్లల సంక్షేమ కార్యక్రమాలను అమలు జరపడంలో మహబూబ్‌నగర్ ప్రథమస్థానం ఆక్రమించిందని ఆమె వెల్లడించారు.

తెలంగాణా అభివృద్ధి కొరకు నిధులు

హోం శాఖా మంత్రి శ్రీ జె. వెంగళరావు డిసెంబరు 18వ తేదీన, హైదరాబాదు సమీపంలోని హయత్‌నగర్‌లో శాఖా గ్రంథాలయానికి ప్రారంభోత్సవంచేస్తూ అభివృద్ధి కార్యకలాపాల నిమిత్తం తెలంగాణాలోని అన్నిజిల్లాలకూ, యేటా జిల్లాకు కోటి రూపాయల చొప్పున మరో నాలుగు సంవత్సరాలపాటు యివ్వడం జరుగుతుందని అన్నారు. తెలంగాణా జిల్లాల ఆర్థికాభివృద్ధి కొరకు ప్రభుత్వం యిదివరకే యిచ్చిన రూ. 8 కోట్లుకాక యిది అదనమని ఆయన తెలిపారు. గ్రామ ప్రాంతాల అభివృద్ధిని సాధించడం పంచాయతీరాజ్య సంస్థల ద్వారా మాత్రమే సాధ్యమవుతుందని చెబుతూ గతఎనిమిది తొమ్మిది సంవత్సరాలలో గ్రామీణుల ఆర్థికాభ్యున్నతి కొరకు పంచాయతీరాజ్య సంస్థలు గణనీయమైన కృషిచేశాయని మంత్రి పేర్కొన్నారు.

ఇటీవలి ఆందోళనవల్ల తెలంగాణా జిల్లాలకు తీరని నష్టం వాటిల్లిందని హోం మంత్రి అన్నారు. నిర్మాణాత్మకమైన మార్గాలలో గ్రామాలను అభివృద్ధిపరచడం కొరకు ప్రభుత్వం కల్పించే అవకాశాలను వినియోగించుకుని రాష్ట్ర అభివృద్ధి కొరకు ప్రతి ఒక్కరూ తమశక్తిసామర్థ్యాలను ధారపోయాలని ఆయన ఉద్ఘాటించారు.

జిల్లాలో గ్రంథాలయోద్యమాన్ని అభివృద్ధిపరచడానికి అన్ని సౌకర్యాలు కల్పించబడగలవని ఆయన చెప్పారు. పౌరగ్రంథాలయాల శాఖా డైరెక్టరు శ్రీ అబ్దుల్ మహమూద్ అధ్యక్షత వహించారు. జిల్లా గ్రంథాలయ సంస్థ అధ్యక్షుడు శ్రీ ఎన్. చెన్నారెడ్డి, శాసన సభ్యురాలు శ్రీమతి సరోజినీ పుల్లారెడ్డి, పంచాయతీ సమితి అధ్యక్షుడు శ్రీ ప్రభాకరరెడ్డి ప్రసంగించారు.

పట్టాలను పంపిణీచేస్తున్న రెవెన్యూమంత్రి

రెవిన్యూమంత్రిచే పట్టాసర్టిఫికెట్ల పంపిణీ

రెవిన్యూ శాఖామంత్రి శ్రీ పి తిమ్మారెడ్డి జనవరి 6వ తేదీన పర్గిలో భూమిలేని పేదప్రజలకు 268 ఎకరాలకు సంబంధించిన 112 పట్టాలను పంపిణీచేశారు.

ఖండసారి చక్కెర ఫ్యాక్టరీకి ప్రారంభోత్సవం

శ్రీకాకుళం జిల్లా, పాలూరు తాలూకా, తాడిలోవగ్రామంలో విద్యుచ్ఛక్తి శాఖ మంత్రి శ్రీ వి. కృష్ణమూర్తినాయుడు డిసెంబరు 15వ తేదీన ఖండసారి చక్కెర ఫ్యాక్టరీకి ప్రారంభోత్సవంచేశారు.

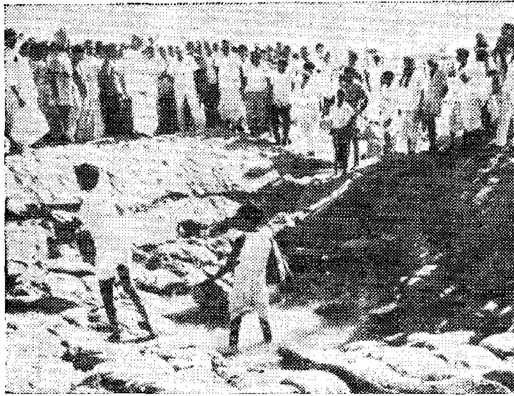
ప్రభుత్వం లభింపజేసే సౌకర్యాలను వినియోగించుకోవలసిందిగా మంత్రి వ్యవసాయదార్లకు విజ్ఞప్తిచేశారు. మనదేశపు ఆర్థిక వ్యవస్థలో వ్యవసాయం ప్రధాన పాత్ర వహిస్తున్నదృష్ట్యా యిచ్చట వ్యవసాయాన్ని అభివృద్ధిపరచవలసిన అవసరం ఎంతైనా వుందని ఆయన ఉద్ఘాటించారు.

పాలూరు మునిసిపాలిటీ అధ్యక్షుడు శ్రీ ఎ. ఎరుకునాయుడు సభకు అధ్యక్షత వహించారు. చక్కెర ఫ్యాక్టరీ అధ్యక్షుడు శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణ, మంత్రికి స్వాగతం చెప్పారు.

కడెంకాలువల నమూనాలో మార్పులు
డా. కె ఎల్. రావు సూచన

కేంద్ర నీటిపారుదల, విద్యుచ్ఛక్తి శాఖల మంత్రి డా॥ కె. ఎల్. రావు, ఆంధ్రప్రదేశ్ ఉప ముఖ్యమంత్రి, శ్రీ జె. వి. నర్సింగరావు, చీఫ్ ఇంజనీరు, ఆదిలాబాదు జిల్లా కలక్టరు, జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షుడు, ఇతర అధికార అనధికార ప్రముఖులు యిటీవల కడెండామ్‌ను సందర్శించారు, షట్టర్స్ పనిపరిస్థితులను కూడా ఆయన తనిఖీచేసి తన సంతృప్తిని వ్యక్తం చేశారు. ఈ ఋతువులో 31000 ఎకరాలకు నీటిపారుదల సౌకర్యం కల్పించాలని ప్రాజెక్టు అధికారులు మంత్రికి వివరించారు.

ఖానాపూర్ కాలువల హెడ్‌వర్క్స్ పరిశీలించిన తర్వాత రు. 16 లక్షల ఖర్చుతో నీటి విడుదల శక్తిని 200 క్యూసెక్కుల నుండి 800 క్యూసెక్కులకు పెంచడానికి ప్రత్యామ్నాయ మార్గాలను మంత్రి సూచించారు. జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షుడు శ్రీ జి. నారాయణ రెడ్డి, శాసన సభ్యుడు శ్రీ పి. నర్సారెడ్డి మంత్రితో పరిస్థితులు చర్చించిన తర్వాత కడెండామ్ క్రింద 65,000 ఎకరాల ఆయకట్టుకు నీటిపారుదల సౌకర్యంకల్పించే దృష్టితో రూ. 35 లక్షలఖర్చుతో కడెం డామ్‌కు నీటిసరఫరా జరిగే విధంగా ప్రస్తుత కాలువలు, రెగ్యులేటర్ నమూనాలను తిరిగి రూపొందించాలని మంత్రి సూచించారు. ఖానాపూర్, ధర్మాజీపేటలలోని కాలువలను డా. రావు సందర్శించారు.

మానేరు డామ్‌స్థలాన్ని పరిశీలిస్తున్న శ్రీ డా. కె. ఎల్. రావు

డా॥ కె.ఎల్. రావు మానేరు డామ్‌స్థలం పరిశీలన

కేంద్ర నీటి పారుదల, విద్యుచ్ఛక్తి శాఖల మంత్రి, డా॥ కె.ఎల్. రావు జనవరి 4వ తేదీన కరీంనగర్‌లో దిగువమానేరు డామ్‌పథకాన్ని పరిశీలించారు. మానేరుడామ్ పథకాన్ని ప్రత్యేక ప్రాజెక్టుగా 1996 లో రూపొందించారు. ఈ ప్రాజెక్టు నిర్మాణం ఖర్చు రు. 911 లక్షలు. 87,000 ఎకరాలకు నీటిసరఫరా జరుగుతుంది.

డామ్ స్థలాన్ని పరిశీలించిన తర్వాత డా. కె. ఎల్. రావు ప్రసంగిస్తూ లోతట్టు ప్రాంతంనుండి 70 అడుగుల ఎత్తున డామ్ నిర్మించినప్పుడు, రెండవ పంటకు నీరు సరఫరా చేయడానికి వీలుగా పోచంపాడు ప్రాజెక్టునుండి నీరు నిల్వచేయవచ్చునని అన్నారు. ఎగువస్థాయిలలోని క్షేత్రాలకు నీటి సరఫరా చేయడానికి వీలుగా ఎత్తుప్రదేశాలలో డాములను నిర్మించడానికి గల అవకాశాలను పరిశీలించాలని ఆయన ఇంజనీర్లకు విజ్ఞప్తిచేశారు.

సబ్ పోస్టాఫీసు ప్రారంభం

మహబూబ్‌నగర్ సమితి అధ్యక్షుడు, శ్రీ కె. రామకృష్ణారెడ్డి గత సోమవారంనాడు తిరుమలదేవి గుట్టలో సబ్ పోస్టాఫీసు కార్యాలయానికి ప్రారంభోత్సవంచేశారు. పట్టణంలోని సగంమంది జనాభా అవసరాలను యీ కార్యాలయం తీరుస్తుంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో రేవుల అభివృద్ధి

మత్స్యపరిశ్రమ, రేవులశాఖలమంత్రి శ్రీ ఎస్. ఆర్.ఎ.ఎస్. అప్పలనాయుడు, గత శుక్రవారంనాడు భద్రాచలంలో పత్రికా ప్రతినిధులతో ప్రసంగిస్తూ రూ. 250 లక్షల ఖర్చుతో కాకినాడరేవును, రూ. 87 లక్షల ఖర్చుతో బందరు రేవును అభివృద్ధి పరుస్తున్నారని అన్నారు.

కాకినాడ రేవు అభివృద్ధికి అయ్యే మొత్తం ఖర్చును కేంద్రం ఇచ్చే గ్రాంటునుండి భరిస్తారనీ, బందరు రేవు అభివృద్ధికి అయ్యే ఖర్చును రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భరిస్తుందనీ ఆయన అన్నారు. బందరు రేవు అభివృద్ధికి యీ సంవత్సరం రూ. 10 లక్షలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మంజూరు చేసింది.

జపానుకు ముడి ఇనుము ఎగుమతి చేయడానికి, లండన్ తదితర దేశాలకు తవుడు ఎగుమతి చేయడానికి, యీ రెండు రేవులు ఉపకరిస్తాయని ఆయన అన్నారు. నెల్లూరు జిల్లాలోని కృష్ణాపట్నం రేవుద్వారా ఎరువులను దిగుమతి చేసుకుంటున్నారనీ, మరో గోదాము నిర్మించితే అన్ని హంగులుగల రేవుగా యిది రూపొందుతుందనీ ఆయన అన్నారు.

బోధనా భాషగా తెలుగు
విద్యామంత్రి అభిభాషణ

విద్యాశాఖ మంత్రి శ్రీ పి వి. నరసింహారావు శ్రీకాకుళం జిల్లా పాలకొండలో డిసెంబరు 19వ తేదీన వెంకటేశ్వర ప్రభుత్వ జూనియర్ కాలేజికి ప్రారంభోత్సవంచేస్తూ, జూనియర్ కాలేజీలలో తెలుగు బోధనాభాషగా ప్రవేశపెట్టడం జరిగిందనీ, ఈ పథకాన్ని విజయవంతంగా అమలు పరచడం ఉపాధ్యాయులకు అగ్నిపరీక్ష వంటిదని చెప్పారు.

బోధనా భాష, విద్యాస్థాయిని పెంచడం మున్నగు విషయాలకు సంబంధించిన సమస్యలను పరిష్కరించవలసి ఉంటుందనీ ఆయన అన్నారు. ప్రతి జిల్లాలో 3, 4 రోజులు పర్యటించి ప్రతి జూనియర్ కాలేజీలో కనీసం 5 గంటలు గడిపి, ఆ కాలేజి సమస్యలను పరిశీలించి వాటి పరిష్కారానికి మార్గాలు అన్వేషించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నానని ఆయన తెలిపారు.

విద్యుచ్ఛక్తి శాఖామంత్రి శ్రీ వి. కృష్ణమూర్తి నాయుడు మాట్లాడుతూ కళాశాల అభివృద్ధిపట్ల ప్రజలు శ్రద్ధవహించాలని వినతి చేశారు. జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షులు శ్రీ జి. శ్రీరాములు నాయుడు మాట్లాడుతూ జూనియర్ కాలేజీ పట్టభద్ర కాలేజీగా మార్చడానికి సహకరించవలసిందని ప్రజలకు విజ్ఞప్తి చేశారు.

గిరిజన కాలనీకి శంకుస్థాపన

టెక్కలి అసిస్టెంటు కలక్టరు, శ్రీ టి. మునివెంకటప్ప, శ్రీకాకుళం జిల్లా, సరవకోట పంచాయతీ సమితిలోని బందపల్లి గిరిజన గ్రామంలో గిరిజన కాలనీకి శంకు స్థాపన చేశారు. 40

గిరిజన కుటుంబాలకు ఇండ్ల సౌకర్యం కల్పించడానికి యీ పథకం ఉద్దేశించబడింది.

సమితిలోని పూలసర కొండప్రాంతానికిచెందిన 150 మంది గిరిజనులకు ఆయన వస్త్రాలను పంపిణీ చేశారు.

ఈ సందర్భంగా 3000 మంది పేద గిరిజనులకు అన్న దానం ఏర్పాటు చేశారు.

నెల్లూరులో తిక్కన స్మారక చిహ్నం ఏర్పాటుకు అభ్యర్థన

ఆంధ్ర సాహిత్యానికి యెనలేని సేవచేసిన కవిబ్రహ్మ తిక్కన పేరుతో ఒక స్మారక చిహ్నాన్ని నెల్లూరులో ఏర్పాటు చేయడం చాలా అవసరమని సుప్రసిద్ధ తెలుగు పండితులు శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతం ఇటీవల తిరుపతిలో జరిగిన తిక్కన జయంతి ఉత్సవాల సందర్భంలో ప్రభుత్వానికి విజ్ఞప్తి చేశారు.

తెలుగును జీవనోపాధికొరకుగాక ఒక భాషగా నేర్చుకోవాలని ఆయన ఉద్బోధించారు. ఆంధ్ర పత్రిక సబ్ - ఎడిటర్ శ్రీ విద్వాన్ విశ్వం, తెలుగు సాహిత్యానికి తిక్కన చేసిన సేవను శ్లాఘించారు.

బీహారు మాజీ గవర్నరు శ్రీ ఎం. అనంతశయనం అయ్యంగార్ ప్రారంభోపన్యాసంలో మాట్లాడుతూ ప్రజలు ప్రాచ్యభాషలు నేర్చుకోవాలని అభ్యర్థించారు. సాహిత్య ప్రపంచంలో ఆంధ్ర కవులు చేసిన సేవను ఆయన ప్రశంసించారు.

మల్యాల సమితిలో హరిజనులకు మంచినీటి సౌకర్యం

కరీంనగర్ జిల్లా, మల్యాల పంచాయతీ సమితికి చెందిన సాంఘిక సంక్షేమ స్థాయీసంఘం సమావేశం డిశెంబరు 16వ తేదీ నాడు జరిగింది. సమితి అధ్యక్షుడు శ్రీ పి. లక్ష్మణరావు సమావేశానికి అధ్యక్షత వహించారు. సమితిలోని 12 గ్రామాలలో హరిజన వాడలలో మంచినీటి బావులను త్రవ్వడానికి రు. 31,200 లను మంజూరు చేశారు.

సమితి అధ్యక్షుడు ప్రసంగిస్తూ యీ 12 బావుల త్రవ్వకం పని పూర్తి అయితే సమితిలోని ప్రతి హరిజనవాడకు మంచినీటి సౌకర్యం కల్పించే పథకంఅమలు పూర్తి అవుతుందని అన్నారు.

రామన్నపేటలో వర్కుషాపు

నల్గొండజిల్లా రామన్నపేటలోని మోటారు మెకానిక్ శ్రీ ఎ. రాజయ్య ఇప్పుడు బాహుజీ జనరల్ ఇంజనీరింగ్ వర్కుషాపుకు యజమాని.

స్థానిక పరిశ్రమల శాఖాధికారుల కృషి ఫలితంగా జాతీయ లఘుపరిశ్రమల కార్పొరేషన్‌ద్వారా అద్దె- కొనుగోలు పద్ధతిపై రు. 12,000లు విలువచేసే యంత్రాలు, నల్లగొండలోని గ్రామీణ పరిశ్రమల ప్రాజెక్టుద్వారా 75 శాతం విరాళం ప్రాతిపదికపై డ్రిల్లిగ్రైండర్ల మొదలైన యంత్రపరికరాలతోపాటు రు. 4,000ల ఋణం ఆయనకు లభించాయి. బ్లాకు ప్రాంతమంతటా అవసరాలను తీర్చడానికి వీలుగా ఇప్పుడు యీ యూనిటు అన్ని హంగులు కలిగి ఉన్నది.

రష్యా మంత్రి నాగార్జునసాగర్ సందర్శన

రష్యా ప్రభుత్వ విద్యుచ్ఛక్తి, పరిశ్రమల మంత్రి శ్రీ అంటొనోవ్, నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టును ప్రశంసిస్తూ ఇది "అద్భుతమైన సాంకేతిక ప్రక్రియ" "నిర్మాణ కౌశలానికి ప్రతీక" అని అభివర్ణించారు.

శ్రీ అంటొనోవ్ వెంట రాష్ట్ర మహిళా సంక్షేమ, యాత్రా వ్యవహారాల మంత్రిణి శ్రీమతి రోడామిస్త్రీ ఉన్నారు. వీరు నాగార్జున సాగర్, నాగార్జున కొండలను సందర్శించారు.

రష్యామంత్రి ఢిల్లీ వెళ్ళేముందు సాలార్ జంగ్ మ్యూజియాన్ని చూచారు. విమానాశ్రయం వద్ద ఆయనకు ఉప ముఖ్యమంత్రి శ్రీ జె. వి. నర్సింగరావు, భారత భారీ విద్యుత్పరికరాల ఫ్యాక్టరీ జనరల్ మేనేజరు శ్రీ సి. బి. కరియప్ప ఇతరులు వీడ్కోలు ఇచ్చారు.

సన్నకారు రైతుల అభివృద్ధి కార్యక్రమం

డిసెంబరులో ప్రణాళికా సంఘం సభ్యులు శ్రీ బి. వెంకటప్పయ్య, శ్రీకాకుళంలో జిల్లా అధికారులతో, బ్లాకు అభివృద్ధి అధికారులతో, బ్యాంకుల ప్రతినిధులతో సమావేశమయి సన్నకారు రైతుల కార్యక్రమం అమలును గూర్చి చర్చించారు.

ఈ కార్యక్రమం క్రింద అధిక దిగుబడి రకాల పైర్ల పెంపకం, బావుల త్రవ్వకం వగైరా, గొర్రెలు, కోళ్ళ పెంపకం వగైరా ఉన్నాయని ఆయనఅన్నారు. సన్నకారు రైతుల అభివృద్ధికీ, అధిక ఆహారోత్పత్తికీ యీపథకం ఉద్దేశించబడింది. సన్నకారు రైతులకు సహాయపడడానికి తగిన పథకాలను రూపొందించాలని వాణిజ్య బ్యాంకులకు ఆయన విజ్ఞప్తి చేశారు.

శ్రీకాకుళం జిల్లా కలక్టరు, శ్రీ బి. ఎన్. యుగంధర్ ప్రసంగిస్తూ గిరిజన రైతులతో సహా సన్నకారు రైతులకు పరపతి సౌకర్యాలు అందజేయడానికి తగిన చర్యలు తీసుకోవాలని ప్రణాళికా సంఘం సభ్యునికి విజ్ఞప్తి చేశారు.

విశాఖపట్నంలోని ఆంధ్రప్రదేశ్ షెడ్యూలు తెగల ఆర్థిక కార్పొరేషన్ జనరల్ మేనేజరు, శ్రీ వి. చంద్రమౌళి ప్రసంగిస్తూ గిరిజనులనుండి ఋణమొత్తాల వసూళ్లు ప్రోత్సాహకరంగా ఉన్నాయని అన్నారు.

బావులక్రింద సేద్యపు నీటిపారుదల సౌకర్యం

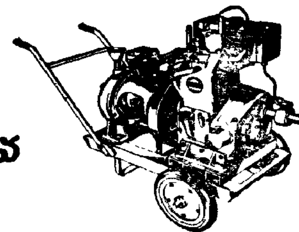
బావులక్రింద సేద్యపు నీటి పారుదల సౌకర్యాన్ని కల్పించేందుకై తీవ్రంగా కృషిచేయడానికి ఒక పథకాన్ని అమలుచేయాలని కరీంనగర్ పంచాయతీ సమితి నిర్ణయించింది.

ఈ పథకం క్రింద వచ్చే రెండు నెలలో కొత్తగా 43 బావుల త్రవ్వకం, ప్రస్తుతం ఉన్న సుమారు 20 బావుల మరమ్మతులను పూర్తి చేస్తారు.

చూచినంత మేర భూముల పచ్చని పంట
మనసుకి కలిగిస్తుంది సంతోషపు విలువ
పోగొడుతుంది కడుపులోని ఆకలి మంట
అది కూపర్ డీసెల్ పంపుసెట్టు చలవ

కూపర్ డీసెల్ పంపుసెట్టు

వర్టికల్ ఇంజన్స్ 3. 5-15 బి. హెచ్. పి.
హారిజాంటల్ ఇంజన్స్ 5-50 బి. హెచ్. పి.
కూపర్ ఇంజినీరింగ్ లిమిటెడ్

PUBLISHED BY THE DIRECTOR OF INFORMATION, PUBLIC RELATIONS AND TOURISM, ANDHRA PRADESH HYDERABAD.
AND PRINTED BY THE DIRECTOR OF PRINTING, GOVERNMENT OF ANDHRA PRADESH

తెలంగాణా గురించి...

వ్యవసాయపు పనుల్లో వున్న శ్రామికులు

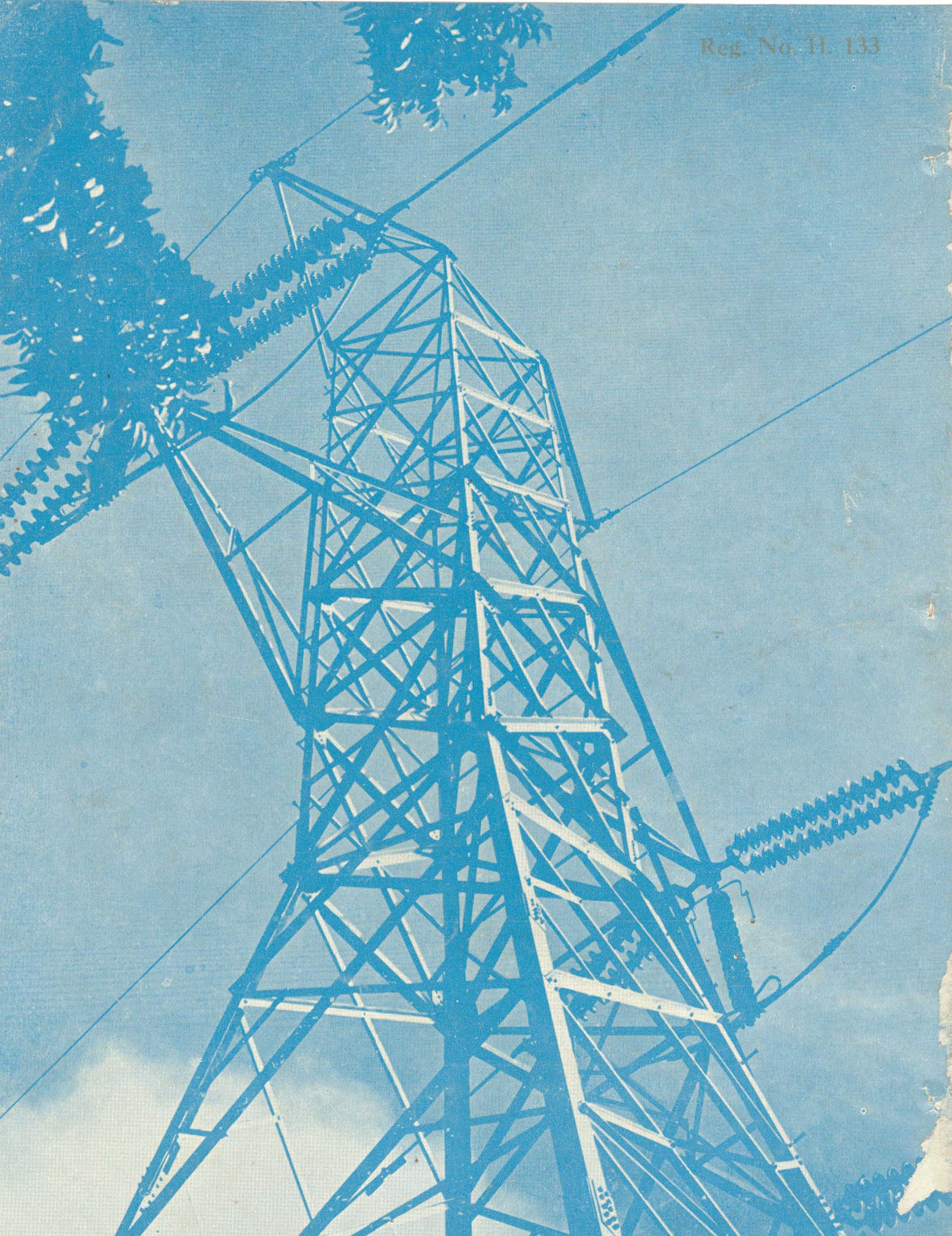
	వ్యవసాయ శ్రామికులు (రైతులు, వ్యవసాయ కూలీలు)	వ్యవసాయ కూలీలు	వ్యవసాయ శ్రామికుల్లో వ్యవసాయ కూలీల శాతం
		(వేలలో)	
తెలంగాణా	4,570	1,719	37.6
ఆంధ్రప్రదేశ్	12,825	5,336	41.6

అక్షరాస్యులు 1951-61

	1951	1961	ప్రదేశ్ళలో పెరుగుదల శాతం
		(వేలలో)	
తెలంగాణా	1000.9	2204.1	120
ఆంధ్రప్రదేశ్	3750.2	7626.5	103

వృత్తులవారీ కార్మికుల వర్గీకరణ శాతం 1961

	వ్యవసాయదారులు	వ్యవసాయ కార్మికులు	నిర్మాణాలు	వర్తక వాణిజ్యాలు	రవాణా కార్యక్రమాలు	ఇతర పనులు
తెలంగాణా (హైదరాబాదుతో సహా)	41.8	25.2	1.5	4.0	1.1	26.4
ఆంధ్రప్రదేశ్	40.1	28.6	1.2	4.3	1.3	24.5

Reg. No. H. 133